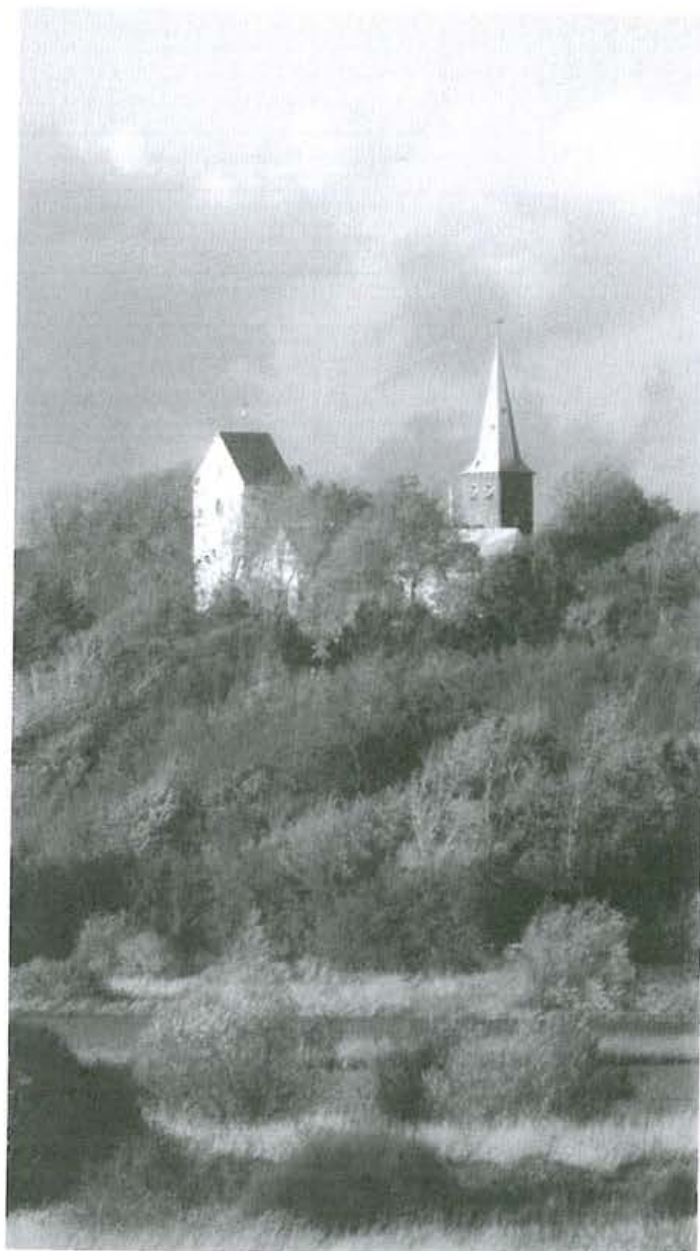

Kommuneatlas Skive

Bevaringsværdier i byer og bygninger 1995

Miljø- og Energiministeriet
Skov- og Naturstyrelsen

i samarbejde med Skive Kommune

Skive

Kommuneatlas

Bevaringsværdier i byer og bygninger 1995

Miljø- og Energiministeriet
Skov- og Naturstyrelsen

i samarbejde med Skive Kommune

Forord

Kommuneatlas for Skive er et historisk dokument. Det er den første publikation, der giver et samlet overblik over de bevaringsværdige bygninger, byområder og landskabstræk i Skive Kommune.

Beskrivelsen af Skive Kommunes bevaringsværdige bygninger, byområder og landskabstræk er et led i det bevaringsarbejde, som Skov- og Naturstyrelsens 14. kontor har gennemført i de seneste år. Der findes i dag 47 kommune- og bydelsatlas, og atlas for Skive er nummer 48 i rækken.

Arbejdet med Kommuneatlas Skive begyndte i 1994. Væsentligt for samarbejdet er, at der udpeges en kommunal følgegruppe. Følgegruppen godkender de strukturer, der lægges fast for registreringen og i atlas. Flere afsnit i atlasset er skrevet af medlemmer af følgegruppen, og alle afsnit er kommenteret af gruppen.

Restaureringsarkitekt m.a.a. Gert Bech-Nielsen, Århus, har været ansvarlig konsulent for arbejdet. Arkitekt m.a.a. Troels Munk-Olsen og arkitekt m.a.a. Henrik Hoffmeyer har foretaget registreringen og arkitekt m.a.a. Arne Høj har beskrevet de bebyggede strukturer i landdistriktet.

De bebyggede strukturer i Skive by er beskrevet af arkitekt m.a.a. Gøsta Knudsen, afsnittet om landskabet er skrevet af journalist Peter Roland Larsen, og afsnittene om byhistoriske hovedtræk samt om bygmestre i Skive er skrevet af byarkivar Niels Mortensen.

Følgegruppen har haft teknisk direktør Ole Jørgen Jensen, Skive Kommune som formand samt arkitekt m.a.a. Jens Eskildsen, Skive Kommune, som koordinator.

Fra Skive Byråd deltog borgmester Jonna Stavnsbjerg, formanden for Udvalget for teknik og miljø Bodil Dahl Christensen og formanden for Plan- og bygningsudvalget Gert Ringgaard.

Følgegruppen bestod desuden af salgschef Knud Møller Jensen, byarkivar Niels Mortensen, arkitekt m.a.a. Erling Vind, landinspektør Leif Ramsgaard, landinspektør Kristian Hjorth, formand for Nationalkomiteen for Bygningskulturens Dag, tidligere borgmester Knud Olsen og fra Skov- og Naturstyrelsens 14. kontor, arkitekt m.a.a. Jens Kirkegaard.

Behovet for et kommuneatlas for Skive har været stort. Atlasset udgør nu det fundament og den løftestang, som har manglet for at sikre en lokal tradition for at bevare disse værdier. Viljen har været til stede, og nu er der skabt et kvalificeret grundlag for det videre arbejde.

Karen Westerbye-Juhl

Karen Westerbye-Juhl

Direktør
Skov- og Naturstyrelsen

Jonna Stavnsbjerg

Jonna Stavnsbjerg

Borgmester
Skive Kommune

Følgegruppen samt konsulenter:
Leif Ramsgaard, Niels Mortensen,
Knud Møller Jensen, Bodil Dahl
Christensen, Ole Jørgen Jensen, Jens
Kirkegaard, Knud Olsen, Gert Ring-
gaard, Gert Bech-Nielsen, Jonna
Stavnsbjerg, Gøsta Knudsen, Kristian
Hjorth, Jens Eskildsen.
Erling Vind, Peter Roland Larsen og
Arne Høj var ikke til stede ved fotogra-
feringen.

Indholdsfortegnelse

Forord	2
Indledning	3
Bebyggelse og landskab	4
Byhistoriske hovedtræk	6
Bevaringsværdige sammenhænge i byen	10
Byggeskik i byen	22
Bygmestre og arkitekter i Skive	24
Bevaringsværdige bygninger i byen	25
Bevaringsværdige sammenhænge på landet	31
Byggeskik på landet	38
Bevaringsværdige bygninger	40
Bevaringsplanlægning	54
Litteratur- og ordliste	56
Signaturforklaring	57

Skive Adal set fra syd.

Byens markante beliggenhed understreges på dramatisk vis af de to kirker.

Indledning

Kommuneatlas Skive henvender sig til alle med interesse for bygningskultur og fornyelse af byerne samt landskabspleje. Kommuneatlasen giver desuden en kort beskrivelse af byens og egnens kulturhistorie.

Atlasen giver borgere, politikere og planlæggere grundlag for at vurdere, hvilke arkitektoniske og kulturhistoriske kvaliteter der bør værnes om og videreudvikles. Men atlasen kan også bruges af borgere, der har eller får interesse for bevaringsarbejde.

De bevaringsværdige lokaliteter er beskrevet ved deres topografi, historie og arkitektoniske fremtræden under et samlet afsnit. Atlasen kan således læses som et opslagshæfte for dem, der ønsker en oversigtlig vejledning i bedømmelsen af de by- og bygningshistoriske kvaliteter, der er i Skive Kommune.

Skive er måske den by i Danmark, der i forhold til sin størrelse har de mest homogene boligkvarterer fra 1950'erne. Disse boligområder bør ikke spoleres af tilfældige isoleringsarbejder og tilfældig udskiftning af de oprindelige vinduer og døre.

Følgegruppen anbefaler, at Skive Byråd med tiden udarbejder bevarende lokalplaner for de fleste af de områder, der har bevaringsværdige kvaliteter. Derved kan Skives arkitektur og særpræg beskyttes og bevares.

Kortlægningens 3 faser

Arbejdet med kommuneatlasen deles i tre hovedafsnit: 1. Forundersøgelsen, 2. Feltarbejdet og 3. Fremstilling af kommuneatlas. Her følger en kort beskrivelse af de tre hovedafsnit:

Forundersøgelsen

Her gennemgås litteratur og oplysninger om kommunens by- og bygningshistorie samt topografiske forhold. På dette grundlag vælges en række bymiljøer, som tilsammen karakteriserer kommunen. Forundersøgelsen er gennemført i samarbejde med følgegruppen.

Feltarbejdet

Her kortlægges og beskrives de bymiljøer, landsbyer og bebyggelser, som er udvalgt i forundersøgelsen. Samtidig besøgt, fotograferes og registreres alle bygninger, der er opført før 1940. De vigtigste registreringer indtegnes på kort, og bygningsdata registreres på skemaer.

Bygningerne vurderes efter et system, der betegnes SAVE. I vurderingen indgår bygningens arkitektoniske, kulturhistoriske og miljømæssige værdier samt originalitet og tilstand. Bygningens samlede bevaringsværdi angives på en skala fra 1-9. Vurderingen 1-3 angiver høj bevaringsværdi, 4-6 middel bevaringsværdi og 7-9 lav bevaringsværdi.

Cirka 4400 bygninger er vurderet, heraf er 700 så ombyggede, at de ikke har fået en karakter på vurderingsskalaen. De øvrige bygninger fordeler sig på følgende bevaringsværdier:

Kategori

1	22 bygninger
2	22 bygninger
3	137 bygninger
4	338 bygninger
5	875 bygninger
6	809 bygninger
7	831 bygninger
8	471 bygninger
9	176 bygninger

Det kan ikke undre, at trængslen er størst på midten af skalaen. De helt fremragende huse er få og i flere tilfælde allerede fredet.

Det fremgår, at fordelingen er noget mere kompliceret, end kortene i dette atlas giver indtryk af. Her er grupperne 1-3, 4-6 og 7-9 af praktiske grunde slået sammen.

Registreringerne opsamles i en database. Ved arbejdet med Kommuneatlas Skive er fotografierne af de registrerede bygninger lagret på CD-rom. Det betyder, at registreringer og fotos af den enkelte bygning kan sammenkøres og derved bruges i Skive Kommunes fremtidige planlægning. Det er i øvrigt det første atlas, hvor denne metode er brugt.

Fremstilling af Kommuneatlas

Kommuneatlas Skive, som her foreligger i den endelige form, indeholder en bearbejdet, koncentreret præsentation af materialet fra forundersøgelse og feltarbejde. Atlasen fremlægger materialet i en overskuelig form. Tekst, fotos og kort giver en oversigt over de vigtigste resultater.

Bebyggelse og landskab

Skive Kommune dækker et område med en enestående landskabsmæssig variation. I nord findes det jævnt bølgede morænebakkeland, som udgør halvøen Salling, og et næsten lignende landskab i øst (Fjends herred) mellem Skive Fjord og Hjarbæk Fjord med både bløde og dramatiske fjordskrænter. Mod syd og sydøst store, flade arealer, som netop her bliver til de hedesletter, der er så karakteristiske for den vestlige del af Jylland.

Overalt i Danmark har istiderne bestemt landskabets form. Men det er få steder, man oplever sporene efter isens voldsomme kræfter så tydeligt som lige netop her omkring Skive. Omtrent hertil nåede isranden i den sidste istid. Står man på skrænten bag Vor Frue Kirke i Skive og ser mod sydvest ud over Flyndersø, så har man, 30 meter under sig, flodsletten, der fører over i den ældste landskabstype i Danmark – bakkeølandskabet fra den næstsidste istid, altså cirka 300.000 år gammelt. Drejer man blikket til venstre, mod øst, så har man foran sig det "unge" morænelandskab, cirka 15.000 år gammelt. Netop her bag den gamle kirke finder man måske det bedste sted i Danmark at opleve sporene efter istiderne.

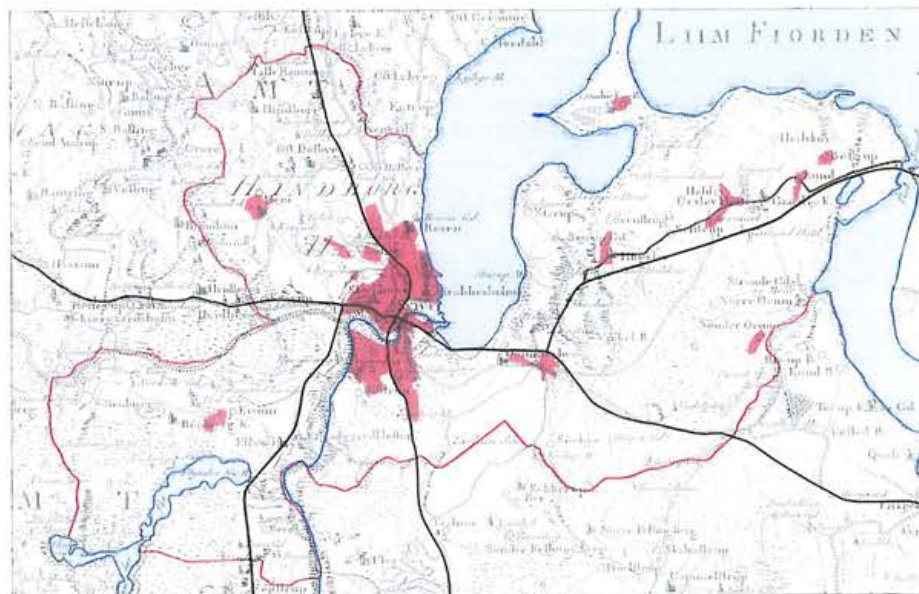
Med Skive Å som ledetråd er det muligt at beskrive den store smeltevandssdal, som præger området syd og sydvest for Skive. I ældste tid har vandmasserne fra den smeltende is fosset her i en floddal på flere kilometers bredde. Da isen forsvandt fra Venø Bugt, skar smeltevandet sig længere ned i undergrunden, og floddalen blev dybere og smalt – cirka tre kilometer. Efterhånden forsvandt isen også fra det nuværende Limfjordsområde, samtidig hævede landet sig en smule, da det blev befriet for isens tryk, og åen drejede sit afløb mod det, vi i dag kender som Skive Fjord. Hidtil havde åen haft afløb til den nuværende Venø Bugt. I dag løber Skive Å i en 400 meter bred fladbundet dal omgivet af brede terrasser i to niveauer, der svarer til de tidligere dalbunde.

Nordfjends

Skive Kommune dækker den nordligste del af Fjends Herred, hvilket vil sige halvøen mellem Skive Fjord, Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord. Halvøens vestlige og østlige kyster mod henholdsvis Skive Fjord og Hjarbæk Fjord er lave, og det er let at forestille sig, hvordan kystlinjerne i tiden frem til stenalderen har ligget meget tættere på det høje morænelandskab, som udgør halvøens midte. Det vil sige, at området omkring Virksund først er dukket frem, da stenalderhavet sank. På samme måde har Lundø været en ø, som først efter landhævnningen blev forbundet med land. Længere mod syd, omkring Staarup, har landskabet sandsynligvis også været opløst i en række små øer. Men også her har landhævnningen betydet, at de tidligere øer er landfaste bakker.

I området ved Nørre Ørum og Sønder Ørum domineres landskabet af den enorme tunneldal, hvori Jordbro Å løber i dag. Denne tunneldal har haft forbindelse til den lidt mindre smeltevandssdal, som længere sydpå løber ind i den smeltevandssdal, hvor Skive Å løber i dag.

Midt på halvøen, ved Gl. Hald, er der høje, hvorfra man næsten kan se vand på tre sider, altså Skive Fjord, Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord. Især ved Bruddal Høje finder man udsigtspunkter, som tilbyder store oplevelser. Det er også her denne egns oprindelige vejstruktur træder tydeligt frem. Her ses det, hvordan landskabets form har bestemt vejens forløb. Vejen er ikke gravet gennem bakkene. Den smyer sig enten uden om bakkene eller op over dem. Og sådan er det hele vejen på det gamle vejstykke fra Højslev Stationsby, forbi kirkebyen, gennem Bruddal Høje, til Ørslevkloster, Lund og frem til Virksund. En næsten uspoleret vejstrækning gennem de små byer og klynger af huse. En nyttig vej fra en tid, da ingen havde tænkt på biler. Husene ligger ud til vejen, de retter sig mod vejen. Da de blev bygget, tænkte ingen på støj og farlig trafik.

Videnskaberne Selskabs Kort tegnet i 1793. Nuværende kystlinie og det primære vejsystem er indtegnet.

Kortet viser, hvor stor forskel der er på den nye Hobrovej og den gamle vej mellem Højslev Stationsby og Virksund.

- Nuværende bymæssig bebyggelse
- Nuværende overordnede vejsystem
- Eldre vej
- Nuværende kystlinie

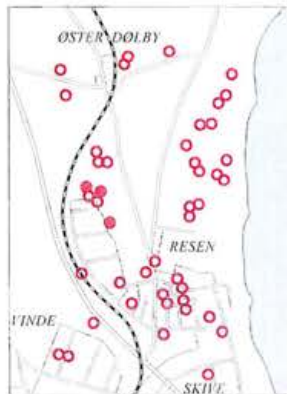
Helt anderledes end den nye Hobrovej, som skærer sig på tværs af Nordfjends. Lige, jævn og uden om bebyggelserne. En rigtig nutidig vej som bogstavelig talt er gravet gennem bakker og lagt hen over dale – for at spare sekunder for de travle bilrejsende. Den gamle vej over Nordfjends er værd at bevare. Skån den for fortøve, skilte og moderne reguleringer. Om føje år vil vejen blive fremhævet som en attraktion. Mens den nye Hobrovej over Nordfjends vil lade trafikanterne kolde. Her tæller kun sekunderne.

Landskabet i denne del af Skive Kommune er præget af de mange levende hegn. Læg mærke til, hvordan hegnene understreger landskabets former – præcis som de gamle veje.

Byen på Sallings kant

Et væsentligt landskabsmoment ved Skive udgøres af halvøen Salling. Skive Kommune rækker en lille smule op på Sallings fede jord og ligger for en dels vedkommende i det gamle Hindborg Herred. Salling udgøres iøvrigt af et skovfattigt, jævnt bolget morænebakkeland af betydelig frugtbarhed.

Den sydøstlige del af Salling har store landskabsmæssige variationer. Fra Hvidbjerg, vest for Skive, har man foran sig mod Skive et prægtigt storbakket landskab, som hæver sig op mod Skive by. Fra landevejen mod Fur kan man mod syd se de dramatiske skrænter ned mod Skive Fjord. Og mellem disse to sigtelinjer kommer Sallings store bakker ned mod Skive by næsten som en stor gletscher. Flere steder fra disse bakker er der en bemærkelsesværdig udsigt ind til Skive og ned til dalen med Skive Å.

Området ved Resen. De røde prikker er bevarede gravhøje. Cirklerne viser 42 slojtede gravhøje.

Med Trap Danmark som kilde kan det fortælles, at der i sognene i Skive Kommune i nyere tid er forsvundet 579 fredede oldtidsminder, men der er stadig bevaret 266 fredede oldtidsminder.

Det kan på denne baggrund være gavnligt at pege på, at Skiveegnen stadig har overordentlig mange fine oldtidsminder. Derfor er det også værd at gøre en indsats for at bevare dem. Sørge for at de ikke pakkes ind i nåletræsplantager og gøre en indsats for, at højene bliver synlige i landskabet.

De levende hegn

Kommuneatlas Skive skrives, mens bevidstheden om de levende hegn og diger i landbrugslandet er stor. Nye fredningsbestemmelser, som har til formål at bevare særlige træk i det danske landskab, vækker bøndernes vrede, fordi en fredning af gamle hegn og diger forhindrer en rationel udnyttelse af jorden, når store landbrug bliver større i kraft af sammenlægninger. En udvikling, som naturligvis vil sætte sine spor i landskabet, når markerne bliver store, og skellene fjernes.

I egnen omkring Skive spiller markskel, læhegn og diger en stor rolle for oplevelsen af landskabets former. Hvis der derfor er risiko for, at udviklingen mod store landbrugsenheder vil udviske disse landskabselementer, så må det beklages. Men der er også steder i landskabet, hvor en fjernelse af hegn og diger vil åbne for en bedre oplevelse af det oprindelige istidslandskab. I ådalen omkring Skive Å kunne der med fordel fjernes hegn og diger. Dermed ville det blive lettere at få indblik til den storslåede ådal. Noget lignende gør sig for eksempel gældende på de flade arealer, der grænser op til den østlige del af Skive Fjord. Og man kan finde flere eksempler på sletten, hvor Flyndersø og de andre søer ligger.

Overvejelser af denne karakter kræver fornuft. Naturligvis fordi det er fristende let at forlange begrænsninger pålagt de bønder, som ejer jorden – og som lever af den. Men som så også kommer til at betale for andre borgers landskabelige bevidsthed! Endelig må man notere sig, at en fredning af det landskab, som vi ser i dag, aldrig kan blive en fredning af det oprindelige landskab. Hvad er det nemlig for et landskab? For udskiftningen i landbruget (efter Stavnbandets ophævelse) havde landbrugslandet en helt anden karakter end den, vi ser nu. Havde der eksisteret fredning dengang, så havde vi aldrig fået de læhegn og diger, som vi i dag overvejer at fjerne.

I vinterligt modlys tegner tre rækker levende hegn naturens filigran tværs gennem landskabet.

Den gamle vej over Fjends. Den buger sig i bakke og dal!

Byhistoriske hovedtræk

N. Rademachers maleri fra 1843 viser den lille købstad på bakken lige for den vågne af en århundredlang stilstand. Fra venstre ses Gl. Skivehus, Brogården, selve byen, Vor Frue Kirke og Skive Mølle. De små skibe er på vej op til byens ladeplads ved Østertorv.

Sallings port mod syd

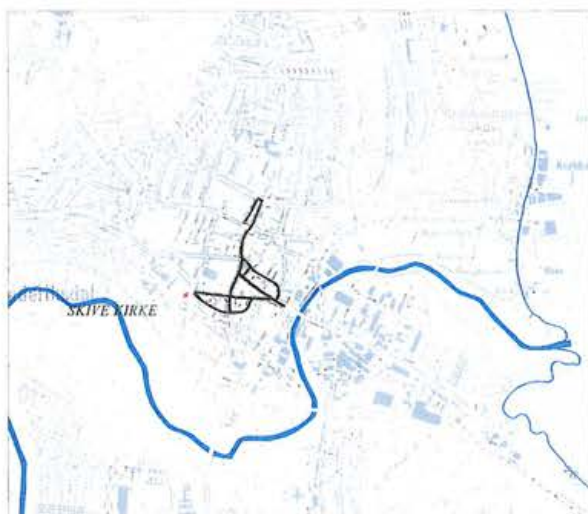
Skive by er opstået ved det gamle vadested over Skive Å fra Salling til Brårup, der som en kile skyder frem mellem ådeltaet og inderfjorden ved Dommerby. For at bevogte overgangen anlagdes – måske før 1200 – en kongsgård, Skivehus, ved Skives Å's vestside. Ved det trafikale knudepunkt opstod der, på bakken ovenfor kongsgården, en handelsplads, der i løbet af 1200-tallet udviklede sig til en lille købstad. Dens centrum lå oprindeligt ved Søndergade, men har senere forskudt sig til Adelgade-Nørregade. I ly af kongsgården drev borgerne i Skive handel og håndværk. Hvornår byen fik købstadsrettigheder vides ikke, men i 1326 blev rettighederne bekræftet af kong Valdemar 3.

Velstanden i Salling var især baseret på stude- og hesteavl, der blev eksporteret til Nordtyskland. Landbruget i Salling kunne ikke bære en større købstad. Indtil begyndelsen af 1800-tallet måtte Skiveborgerne

skaffe sig en væsentlig del af deres levebrød ved at drive landbrug på byens marker.

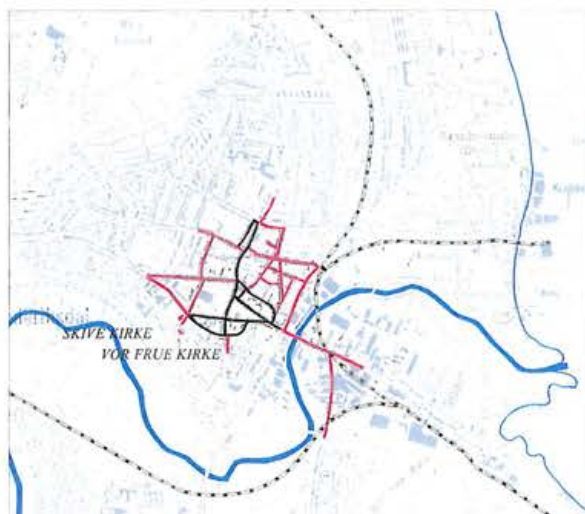
I begyndelsen af 1600-tallet kulminerede byens velstand. Befolkningstallet lå på dette tidspunkt formentlig på 800. De følgende to hundrede år blev hårde for Skive. I 1699, 1715, 1725, 1748 og 1749 ramtes byen af store brande, der ikke lod mere end "trende små steder" tilbage. Efter brandene startede en langsom genopbygning af byen. I årtier lå der ubebyggede brandtomter mellem husene, og i 1769 nåede indbygger-tallet ned på 435.

I slutningen af 1700-tallet gik det så småt fremad igen. Fremgangen medførte en vækst i befolkningstallet til 520 i 1801, hvorefter Napoleonskrigene og landbrugskrisen i begyndelsen af 1820'erne atter satte udviklingen i stå.

Skive 1827. Kortet viser Skives byplan, som den så ud fra senmiddelalderen til 1831, hvor bymarkerne blev udskiftet. Byen har 7 gader, hvoraf de væsentligste og mest bebyggede er Slotsgade, Vestergade og Adelgade/Nørregade.

— Gade — Kystlinie

Skive 1900. Byen har udviklet sig til en industri- og handelsby på 4500 indbyggere. Den oprindelige købstadsgrænse er forlængt sprængt. På de tidligere bymarker nordvest og nordøst for byen ligger der nye boligkvarterer, og der er opstået et industri- og handelskvarter ved Banegården.

— Gade — Ny gade — Kystlinie

Skive bliver industriby 1880-1914

Fra 1825 til 1885 skabtes rammerne for forvandlingen af Skive fra en lille, fattig flække til en livlig industri- og handelsby. Vesterhavets gennembrud ved Aggertangen i 1825 og åbningen af Frederik den 7's kanal ved Løgstor i 1863 skabte grundlaget for Skive Havn, der blev åbnet i 1869. Den jyske tværbane blev i 1864 ført fra Randers over Langå og Viborg til Skive og videre til Veno bugt og Holstebro (1865-66). I 1884 blev Skive forbundet med Salling og Nykøbing Mors ved åbningen af Skive-Glyngørebanen.

I 1831 blev byens markjorder udskiftet. Omtrent 400 tdr.land blev fordelt mellem borgerne og kom ud i fri handel. Dermed blev der skabt muligheder for at bebygge jorderne – og det var forudsætningen for at skaffe plads til de mange nye indbyggere, Skive fik i de følgende årtier (fra 1834 til 1901 steg byens indbyggertal fra 980 til 4599).

Udviklingen i Skive var båret af landbruget. Den økonomiske vækst i landbruget fra midten af 1820'erne medførte en stærk stigning i Skives handel. Det gav plads til en lang række nye forretninger og en vækst i efterspørgslen, der muliggjorde oprettelsen af mange nye håndværks- og industrivirksomheder. I slutningen af perioden betød væksten i Skives befolkningstal, at byen i sig selv blev et attraktivt marked.

De første små industrivirksomheder (farveri, tobaksfabrik, jernstøberi, bryggeri) blev startet i 1850'erne, men først fra 1880'erne blev Skive for alvor en industriby. Fra 1881-1914 blev der grundlagt 49 fabrikker i Skive – et sandt industrieventyr.

De nye fabrikker blev placeret i to nye kvarterer øst og vest for bykernen. Behovet for let adgang til transport bestemte placeringen af en række af Skives senere dominerende virksomheder ved Østerbro, Viborgvej (Jernbanegade) og Brårupgade – tæt på jernbanen. Skives andet industrikvarter blev anlagt udenfor købstaden – ved Ny Skivehus. I 1901 blev denne herregård købt af proprietær Per Odgaard, der i de følgende seks år var (med)grundlægger af seks fabrikker ved Odgaardsvej/Godthåbsvej.

Samtidig begyndte en offentlig sektor så småt at vokse frem. De offentlige byggerier indledtes i 1846 med rådhuset, i 1852 byggedes ny skole i Østergade og 1854 sygehus i Sønderbyen, 1869 bygger Skive Kommune fattiggård på Resenvej, i 1885 flyttes sygehuset til Resenvej, i 1896 bygges gasværk og i 1906 elværk i Brårupgade, alderdomshjem på Kielgastvej og skole i Asylgade (1907) og vandværk i Jegstrup (1911). Til supplement heraf byggedes på privat initiativ en række sociale institutioner: Flere stiftelser for ældre, børneasyl, hjem for farende svende samt sanatorium. Og sidst, men ikke mindst: Takket være en stor privat donation fik Skive i 1898 en ny kirke.

I denne vækstperiode sprængtes middelalderbyens grænser. Mod nord-vest og nordøst bebyggedes byens tidligere markjorder. Ved de nye industrikvarterer byggedes der boliger langs Østerbro og Brårupgade ud mod Brårup, og på Ny Skivehus' jorder udstykkedes efter 1901 et boligkvarter langs Holstebrovej, Godthåbsvej, Odgaardsvej, Allégade og Brøndumsgade.

Et kig henad Adelgade, en af Skives forretningsgader i 1870'erne. Blandingen af små huse på 1½ etage og nye ejendomme på 2½ etager viser, at byens forvandling til en moderne handelsby er i fuld gang. Til venstre ses byfogedgården i Adelgade 16 med sine 2 karnapper. Gården, der var bygget i 1740'erne af den markante bygmester N.H. Riemann, blev nedrevet i 1912.

Norregade 1995. Fotografiet er optaget samme sted som det gamle fotografi til højre. Gadebilledet er stort set uændret – hvis man udlader at kikke på nederste etage.

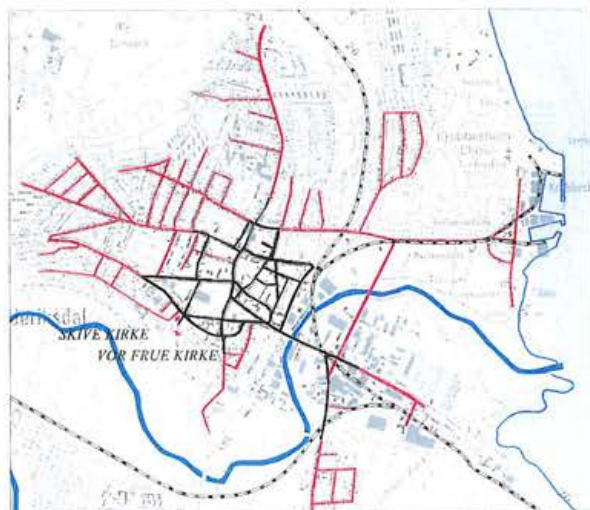
I slutningen af 1890'erne havde bykernen fuldstændigt ændret karakter. Hovedgaderne (her Norregade) bestod nu af nye to og en halv etagers bygninger med butikker i stueetagen og lejligheder på 1. og 2. sal.

Fra 1880-1900 forvandlede det tidligere engområde mellem Skive Å og banegården ved Viborgvej til industri-, forretnings- og boligkvarter Østerbro. Til venstre ligger Skive Jernstøberi og til højre ses de kombinerede forretnings- og beboelsesejendomme, der stadig præger gaden.

I 1920'erne vokser Skive mod syd ud langs Brårupvej. I midten af 20'erne opførtes de første huse på Parcelvej. Husene er typiske for mellemkrigsårene. Opført i 1½ etage med 2 lejligheder, fritliggende og med have.

Skive 1936. Byen er vokset mod vest og nord: Mellem Holstebrovej og Resenvej er der siden århundredskiftet opstået et nyt industri- og boligkvarter, der stadig udvides. Området mellem Resenvej og Hemmersvej er delvist bebygget med villaer og tofamiliehuse. På Skovbakken, ved havnen og i Brårup findes nu små bebyggelser, og i Frederiksdal er der opført en række store villaer.

— Gade — Ny gade — Kystlinje

Mellemkrigstiden 1920-1940

Udbruddet af 1. Verdenskrig i sommeren 1914 markerer et skel i Skives udvikling.

I de knap halvtreds år fra 1914-1962 blev der – i modsætning til årtierne før – kun startet en håndfuld nye industrivirksomheder i Skive, og selv om en række af de "gamle" virksomheder voksede sig store, blev der alligevel mangel på arbejdspladser til den voksende befolkning (1916: 7051, 1925: 8712, 1935: 10799).

Samtidig blev der boligmangel. Skive Kommune forsøgte at forbedre forholdene ved at bygge husvildeboliger, yde lån til nybyggeri og ved skrap regulering af boligudlejningen – uden at det lykkedes at fjerne boligmanglen før 1960'erne.

Der var stor optimisme i Skives erhvervsliv efter 1. Verdenskrig. Mange havde tjent godt i krigsårene, og nu var man klar til at udnytte mulighederne. Forventningerne blev skuffede. I stedet for ny økonomisk fremgang ramtes byen af økonomisk krise. I begyndelsen af 1920'erne måtte flere af byens industrivirksomheder lukke, og værre blev det, da 2 af byens 3 banker i løbet af 1920'erne måtte lukke og rekonstrueres.

I 1930'erne blev Skive en arbejdsløshedso. Skive Kommune forsøgte at afhjælpe problemerne ved kommunale anlægsarbejder, men det kunne ikke hindre, at arbejdsløsheden i de kritiske vintermåneder kunne nå op på 50%.

Efter 1900 opstod der som nævnt en bymæssig bebyggelse ved Ny Skivehus, tilsvarende gjaldt ved Resenvej og Fredensgade (begge i Skive Landsogn), Skovbakken og ved havnen (begge i Resen sogn). Alle disse områder blev indlemmet i Skive i 1925, hvorved købstadens areal blev fordoblet. Ved indlemmelsen fik byen plads til udvidelser indtil midten af 1950'erne.

Der blev bygget på alle sider af byen. I området ved Ny Skivehus blev de eksisterende gader udbygget, og der blev anlagt nye: Jyllandsgade og Fyensgade. I 1930'erne anlagdes en ringvej (Norgaardsvej/Henrik Lindsvej), der forbandt Resenvej og Holstebrovej. I Brårup anlagdes et boligkvarter ved Gammelgårds Mølle og samtidig blev Brårupvej bebygget ud til den nye Brårup Skole (opført 1931). Langs Frederiksdal Allé og Holstebrovej udbyggedes på tilsvarende vis.

1958 – det nye Skive er på vej. I baggrunden er de store jordarbejder i forbindelse med banegårdsflytningen i fuld gang, og i forgrunden er de første boligblokke på Gammelgårds jorder under opførelse.

I 1962 var de store anlægsarbejder i forbindelse med banegårdsflytningen færdige. Fra venstre ses den nye, brede Søndergade med rutebilstationen, Skive H og den nye forbindelsesvej til Egeris: Sdr. Boulevard (Foto: Borge Panduro).

Det moderne Skive opstår 1940-60

I 1939 nedsatte Skive Byråd et byplanudvalg, med baggrund i byplanloven af 1938. I årene 1939-44 udarbejdede byplanudvalget en række projekter, som kom til at forme det moderne Skive.

For det første skulle byens areal forøges. Selvom der stadig var plads til udvidelse af de bebyggede arealer inden for kommunegrænsen fra 1925, ønskede byrådet at skaffe plads først og fremmest til nye erhvervsarealer. Derfor blev Skive udvidet fra 700 ha. til 1900 ha. pr. 1. april 1950. Skive købstad blev udvidet med hele Skive søndre Landsogn, Jegstruplejren, Lundbro, Lund og arealerne vest for Resenvej samt området ved Bryggeriet Thordal i Resen. Hermed var der skabt plads til byens vækst indtil 1970.

Samtidig tog man fat på den vigtigste af planerne: Banegårdsprojektet, der indebar en flytning af Skive Hovedbanegård til engområderne mellem Brårupvej og Liselund, en forlængning af Skive-Struer-banen til ådalens nordside og en ny linieføring af Sallingbanerne vest om Skive. Projektet blev gennemført i årene 1950-62 og indeholdt i sin endelige udgave også en flytning af Skive Rutebilstation fra Torvegade til Søndergade. Hertil kom en ny vej fra Brårup til Resen, der skulle være gennemfartsvej for den nord-sydgående trafik gennem Skive og forbinde Gammelgård/Egeris-området med Skive by. Vejens første etape fra Brårupvej til Østertorv (Søndre Boulevard) blev åbnet i 1959, anden etape (Ågade) i 1966 og tredje (Nørre Boulevard) i 1971. I forbindelse med banegårdsflytningen ønskede byrådet at binde banegården og byen sammen med en ny Søndergade. I løbet af 1960'erne forsvandt den gamle Sønderby, der blev forvandlet til parkeringspladser og brede gennemkørselsveje fra banegården til Posthustorvet og fra Østertorv til Holstebrovej.

I årene fra 1945 til slutningen af 50'erne blev de fleste endnu ubebyggede arealer fra indlemmelsen i 1925 bebygget – dels med parcelhuse, dels med almenbygget byggeri: Øst for Brårupvej (tofterne), nord for Viborgvej, øst for Resenvej, vest for Resenvej (pipfuglekvarteret), langs Norgaardsvej/Henrik Lunds Vej og i Frederiksdal.

I midten af 50'erne var planerne for bebyggelsen af området mellem Brårupvej og Søndre Boulevard klar. Området blev udlagt til almenbygget blokbyggeri, tæt lavt byggeri (Egerishave) og parcelhuse (digterkvarteret). Midt i bebyggelsen placeredes et butikstorv og Egeris Kirke.

Velstand og krise 1960-95

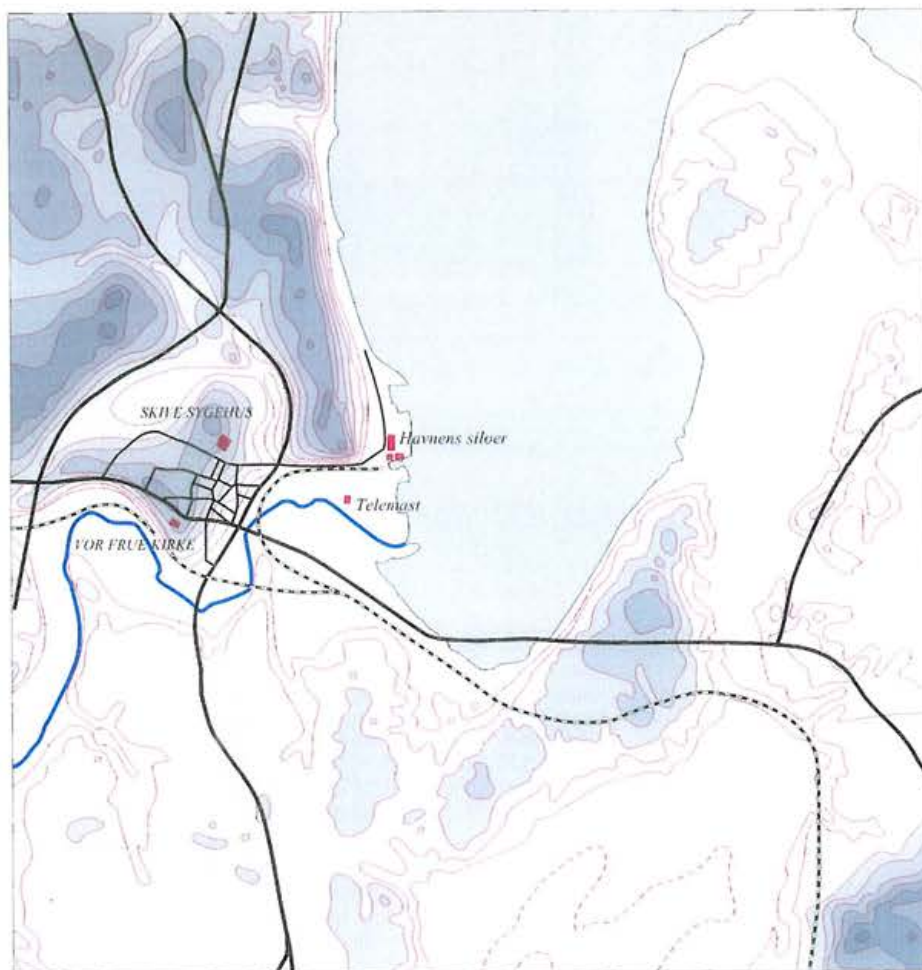
I 1962 rykkede københavneraktiviteten "Metallic" som den første ind i Skives nye industri kvarter vest for Søndre Boulevard. Kort efter fulgte B&O og Roslev Huse efter. Disse virksomheder gav arbejde til mange ufaglærte mænd og kvinder, dels fra Skive, dels fra landområderne, hvor mange mennesker – med maskinernes fremtrængen i landbruget – var blevet "overflødige". Der blev ret hurtigt fyldt op i de nye industri kvarterer. Danmark var fra slutningen af 50'erne kommet ind i en højkonjunktur, der skabte fuld beskæftigelse over hele landet – også i arbejdsløshedssøen Skive.

Højkonjunkturen i 60'erne blev afgørende præget af den offentlige sektors meget kraftige vækst. Der blev bygget vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, skoler, legepladser, idrætshaller, sygehus og plejehjem m.m. Skive blev kendt som Skolebyen Skive med et nyt skoleområde i Egeris, omfattende ungdomsuddannelser, seminarium, lærerhøjskole og specialarbejderskole. I slutningen af 60'erne blev Skive kaserneby ved Nørrejske Artilleriregiments udflytning fra Århus til Skive.

Der blev bygget boliger som aldrig før. I de glade 60'ere nåede antallet af nyopførte boliger i Skive op på 200 pr. år. Gammelgård var fuldt bebygget midt i 1960'erne, og samtidig kunne de første beboere rykke ind i deres nye parcelhus på Fyrrevænget vest for Søndre Boulevard. "Vængerne" blev bebygget i perioden 1965-75, og samtidig blev der langs Dalgas Allé opført en stor blokbebyggelse. Allerede i første halvdel af 60'erne begyndte private konsortier at lave udstykninger af parcelhusgrunde i Resen (Erantisvej/Anemonevej), Vinde (Katrinevej) og Dommerby Bakke. I 1966 blev Lund-Vinde-Resen Kommune indlemmet i Skive Kommune, og umiddelbart efter begyndte kommunen at planlægge bebyggelsen af området mellem Skovbakken og Kirkevej. Området – blomsterkvarteret – var fuldt bebygget i midten af 70'erne.

I 1973 opstod den første oliekrise, og derefter blev der høj arbejdsløshed, men i modsætning til 30'ernes krise medførte oliekrisen ikke, at byudviklingen gik i stå. I sidste halvdel af 70'erne bebyggedes Vinde Bakke nord for Dølbyvej, og mellem Furvej og den nye hovedvej A26 bebyggedes det nye kvarter Resen vest. Fra slutningen af 70'erne bebyggedes Brårupparken og Glattrupområdet. Gudekvarteret strækker sig efterhånden til Årbjerg og er tæt på Dommerby. Her i midten af 90'erne er Skive ved at være en sammenhængende bebyggelse, der strækker sig fra Resen og Dølby i nordvest til Nr. Søby i øst.

Bevaringsværdige sammenhænge i byen

Byen og landskabet 1:50.000.

- Højdekurver, 5 m
- Overordnet vej
- Jernbane
- Bygninger der særligt understreger topografien.

Dominerende træk

Byen og landskabet, side 11
Ådalen og lavningerne, Engen og Skive Havn, side 12
Fjorden, Højdedraget, side 13

Udsnit og dele

Skive Anlæg, Vor Frue Kirke og Skive Kirke, side 20
Krydset ved Thomsensgade og Christiansgade, side 21
Krabbesholm, Nørre Allé, side 21

Bebyggelsesmønstre

Den ældste bydel, side 14
På langs af bykernen, På tværs af bykernen, side 15
Frederiksgade, Allegade, side 16
Jyllandsgade, Brøndumsgade, side 17
Vestre Allé, Kielgastvej, Brårupvej, side 18
Dalgas Allé, "Fiskerhusene", side 19

Dominerende træk

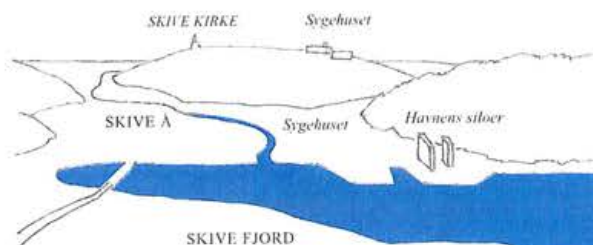

Ved ankomsten til Skive fra øst står byprofilen skarpt og smukt.

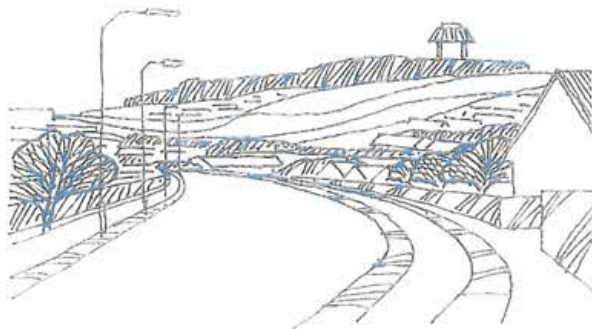
6r.

Oplevet snit nordøst / sydvest.

Skives gamle bykrop ligger på et højedrag, der er formet som en trekant.

Fra Rosenbakken er der udsigt til en stor landskabelig skål.

Fra Jyllandsgade er der udsigt til Vindes bakkeland.

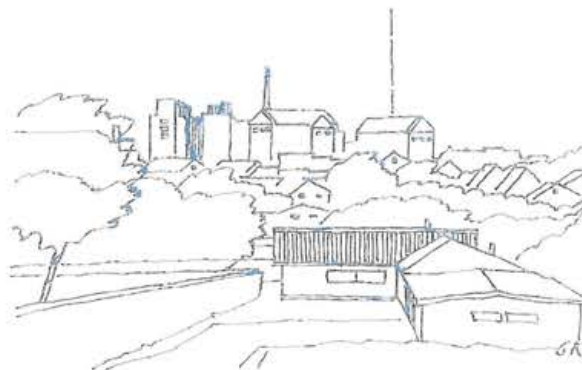
Vor Frue Kirke og Skive Kirke danner fixpunkt set fra Søndre Boulevard.

Byen og landskabet

Landskabet ved Skive veksler mellem kilometerbrede ådale og bølgende bakkeformationer. Særlig markante er spændingerne mellem de vidtstrakte flader og de bratte skrånninger. Landskabet er også nærværende, når man færdes i de snævre byrum. Ikke som store panoramaer, men i glimt beskåret til højformat.

Skives gamle bykrop ligger på et højedrag, der er formet som en trekant. Set i fugleperspektiv ligger højedraget strategisk placeret, som en ø i det store landskab.

Set fra terrænniveau er det tydeligt, at Skive Adal, fjorden og de to lavninger, som Vestre Boulevard og Nørre Boulevard løber i, adskiller det trekantformede højedrag fra de diffuse parcelhus- og industrilandskaber, der blev anlagt fra 1960 til 1995. Derfor har Skive som en af få byer i Danmark en helstøbt og sammenhængende bysilhuet.

Skive Sygehus vogter Nørre Boulevards lavning.

Ådalen og lavningerne

Står man ved Vor Frue Kirke, hvor Aakjærpigen på toppen af den 30 meter høje skrænt skuer ud over Skive Ådal, holder man vejret. Så intens og medrivende er oplevelsen, at istidens storslåede natursceneri bliver nærværende. Det kræver ikke megen fantasi at forestille sig, hvordan smeltevand og buldrende ismasser skabte en lyd så oresønderrivende, at selv en Wagner-operas store passager forekommer afdæmpede.

Udsigten til den bratte, sydvestorienterede skrænt er god fra ådalens bund ved Søndre Boulevard og Herningvej. Hen til den nedlagte Ringsgade tydeliggøres skrænten af rødstensbebyggelsen. På skræntens sidste del står Vor Frue Kirkes tårn som et markant fixpunkt i den tætte træbevoksning.

Oplevelsen af ådalens vandrette bund afhænger af, hvor man står. Set fra Aakjærpigen en vinterdag er reflekslyset fra de oversvømmede arealer betagende. Set fra ådalens bund truer bevoksning af pilekrat med at lukke for udsigten. Det er en alarmerende udvikling, som rejser spørgsmål om behovet for en bevidst landskabspleje.

Mindre skarpt skåret står de to lavninger med Vestre Boulevard og Nørre Boulevard. Det gør dog ikke byprofilen med Skive Sygehus' dominerende bygningskrop mindre karakterfuld.

Ådalens skrænt set fra Frederiksdal Allé.

Egeriskvarterets overgang til Skive Ådal er smuk.

Udsigt til Vor Frue Kirke og Skive Kirke set fra ådalen.

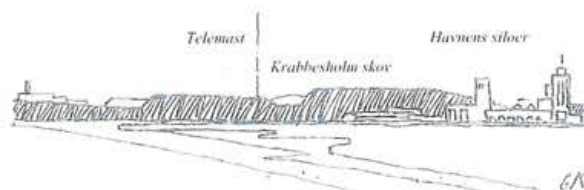
Engen og Skive Havn

Det flade landskab i overgangen til Skive Havn og Skive Fjord opleves bedst fra Viborgvej tidligt om morgenen, når Skive ligger badet i medlys. På det tidspunkt står havnens dominerende siloer hvide som kridt og det næsten rødglødende Skive Sygehus i kontrast til højdedraget og den mørke Krabbesholm Skov.

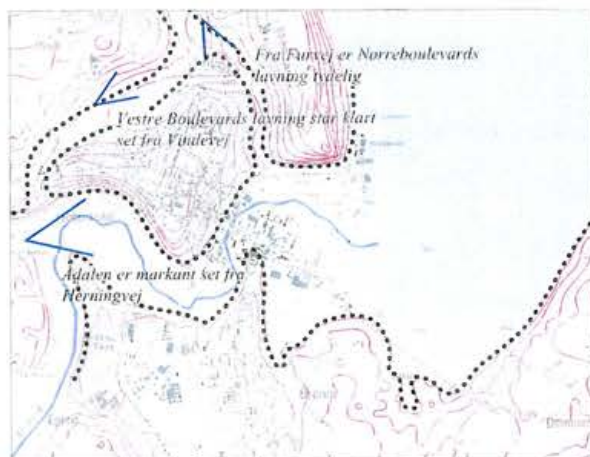
Efter passagen af Dyrskuepladsens tyste græsteppe er mødet med Skive Havn stimulerende. De kraftfulde rationelle siloer er en oase for den, der har hang til dynamik med futuristiske overtoner.

Havnens siloer er dynamiske.

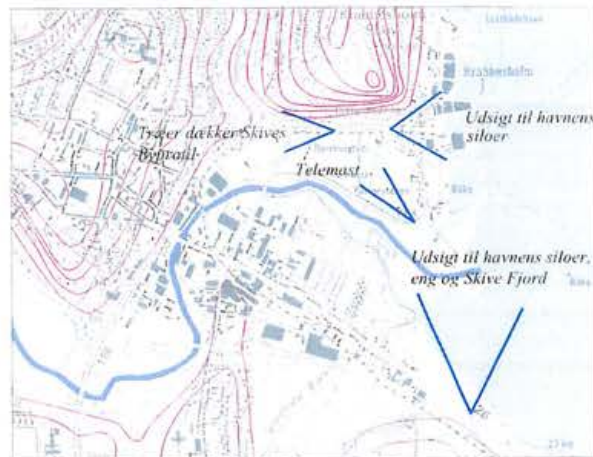

Udsigt til Engen og Skive Havn.

Ådalen og lavningerne. 1:50.000.

■ Lavning

Engen og Skive Havn. 1:25.000.

□ Eng

Fjorden

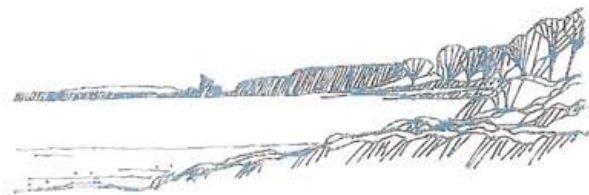
Skive Fjord står via langstrakte snoninger og snævre passager i forbindelse med Limfjorden. Alligevel er følelsen af sammenhæng med verdenshavene fjern. Det skyldes det omgivende landskab, der giver Skive Fjord karakter som en sø. I forhold til byskrænten, havnens siloer, Krabbesholm Skov, Dalsgårdes og Højslevs bakker står den lave horisont mod nord pur og fin.

Trods kraftig byvækst er Skives fjordmiljø næsten uberørt. Denne prisværdige byplanlægning må fastholdes, hvis fjordlandskabets vådområder af høj rekreativ og landskabelig værdi skal bevares.

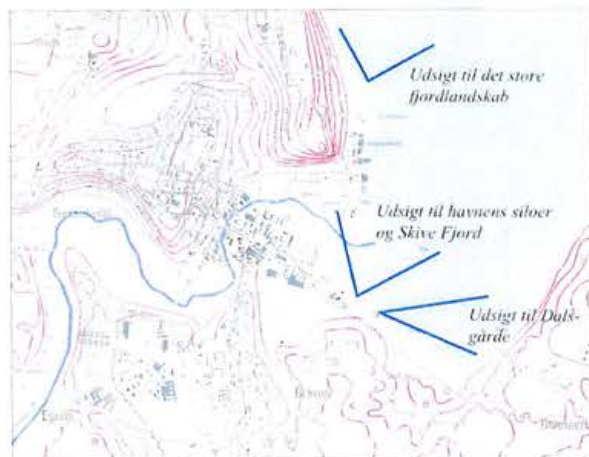
På de dage, hvor der kræves rum for store tanker, er fjorden med det udstrakte himmelhvelv og den evigt skiftende vandflade stedet at tage hen. Skarp og dæmpet grå i ruskvejr, mystisk lokkende i tågedis, et overflodighedshorn af blå nuancer i medlys samt dirrende i sølv eller guld ved modlys.

Havnens pakthuse står i kontrast til fjordens flade.

Set fra Marienlyst Strand står havnens siloer med laserskarp præcision.

Fjorden. 1:50.000.

Højdedraget

Skives gamle bykrop ligger på et højdedrag, der har form som en trekant. Højdedraget har to toppe. Den ene giver plads for Skive Sygehus. Med sin dominerende bygningskrop og skalaspringet til den omkransende boligbebyggelse rager sygehuset op som en middelalderborg. En mørk og uindtagelig forpost, der i modlys, set fra Hancocks øltempel, kraftfuldt våger over indkørslen til byen.

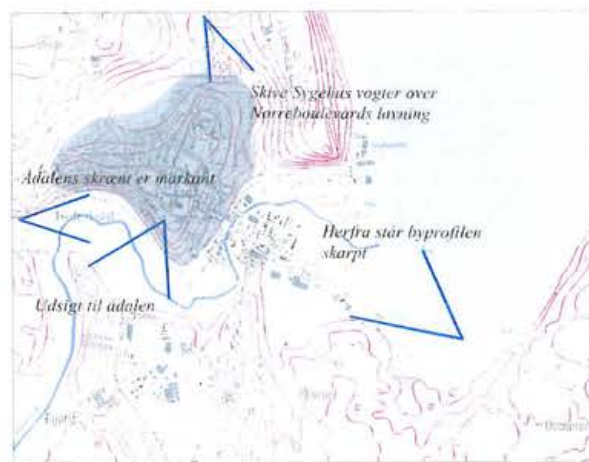
Skal højdedragets karakterfulde profil bevares intakt, må de eksisterende bløde landskabelige overgange ved Vestre Boulevard og Nørre Boulevard samt Ågade forbedres. Endvidere må det sikres gennem planlægning, at de ubebyggede lavninger friholdes for nybyggeri.

Skive Sygehus dominerer højdedraget.

Tor Frue Kirke og Skive Kirke set fra Holstebrovej.

Højdedraget. 1:50.000.

Højdedrag

Bebyggelsesmønstre

Den ældste bydel

Af det ældste Skive er kun de krumme middelalderlige gadeforløb tilbage. Det skyldes de storbrande, der i 1700-tallets første del ødelagde den gamle bebyggelse. Længst senere (efter 1960) var det 1800-tallets varierede bebyggelsesmønstre, der stod for tur. Her var der ikke tale om bybrande, men en hårdhændet sanering for at skaffe plads til parkering og nyt erhvervsbyggeri. De resterende gamle bygninger samt kiggene gennem porte eller smalle smøger til et intimt naturstensbelagt gårdrum er derfor særligt værdifulde i Skive.

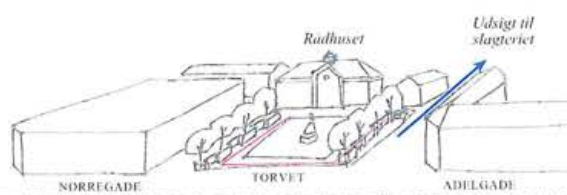
Skal de fornemme kvaliteter opleves, som Skive var rig på omkring århundredskiftet, er der i gårdrummene mellem Grønnegade/Christiansgade og Sallinggade/Thomsensgade en svag afglans tilbage. Trods forfald er de med deres labyrintiske intimitet vigtige at bevare.

Midtbyens øvrige karréer er præget af omfattende sanering. Prisen for øget tilgængelighed med bil har ikke alene været tabet af det gamle bebyggelsesmønster. Den delikate balance mellem offentlige, halv-offentlige og private arealer er også ødelagt. Skal der rettes op på den fejlslagne bybygning, kræves en omfattende indsats. Adgangsmønstret fra parkeringspladserne til butikkerne må tages op til fornytt diskussion. De store asfalterede parkeringspladser må deles, og randbebyggelsens mange huller må fyldes ud med begavet nybyggeri.

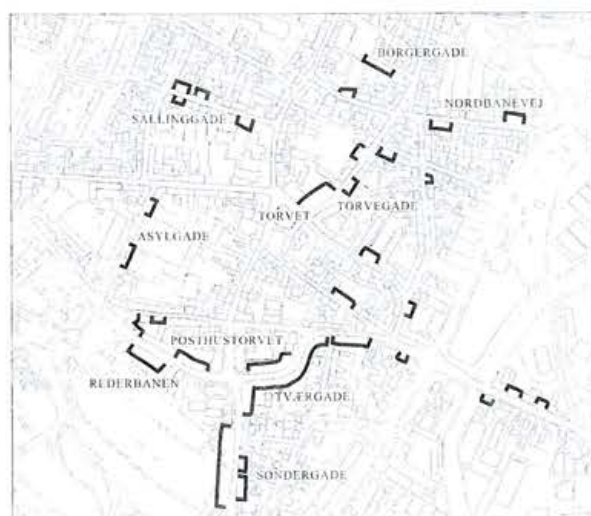
De opsplittede byrum indgår sammen med dårligt byinventar i gågaderne i 1990'ernes aktuelle arkitekturdebat. Der er altså rygdækning for den debat om arkitektonisk kvalitet, som Skive Kommune har taget initiativ til.

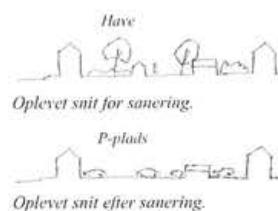
Isometri af den ældste bydel – på langs og på tværs.

Isometri af Torvet ved Rådhuset.

Den ældste bydels huller i gadelinien. 1:8.000.

Oplevet snit efter sanering.

To hjørnekarnapper introducerer Adelgade.

Adelgades fine rum domineres af dårligt byinventar.

På langs af bykernen

Forløbet på langs af bykernen begynder med en markant stigning. Herefter følges højdedragets bølgede bløde forløb.

Efter Skive Banegård er bakken med Søndergades uindlevede blokke en ørkenvandring. På den baggrund er rummet foran det velbyggede posthus en oase. Trods den uindlevede afslutning mod sydøst er det sympatisk, at byrummet i forbindelse med sanering er søgt bevaret.

Høje hvidmalede karnapper introducerer Adelgades og Norregades lidt dunkle og snævre rum. De to gader er domineret af en aggressiv markedsføring og en overflod af byinventar. Hæver man blikket, er der imidlertid udsigt til fine karnapper og mønstermurværk. Et fristed er også Torvet og Skive Rådhus. Trods sanering er det lykkedes at skabe et bymæssigt rum af høj kvalitet.

Forløbet på langs af bykernen er rigt på oplevelser. Krydsene ved de skrånende tværgader skærper terrænoplevelsen og åbner op for udsigten til Skive Fjord.

Fra Thingade er der udsigt til slagteriet ved Brårupgade.

Oplevet snit af bykernen.

På tværs af bykernen

Forløbet på tværs af bykernen er en langstrakt stigning, der brat afsluttes ved Aakjærpigen.

Efter Østertorv og "Lille Rosenborg" (Brogården) med klokkegavl, lyse bånd og hjørnetårne skæmmer Slotsgades manglende randbebyggelse den karakterfulde stigning op til Posthustorvet. At Slotsgades stigning er noget der batter, fremgår af den fine udsigt fra toppen.

Vestergade stiger jævnt. Kantstenene fremhæver det kurvede forløb og Skive Kirkes tårn, der danner fixpunkt, lukker effektivt det to etager høje gaderum.

Skive Kirke retter sig mod bykernen, mens Vor Frue Kirke med sin sikre placering ved ådalens skrænt markerer det åbne landskab.

Forløbet på tværs af bykernen er oplevelsesrigt. Afslutningen ved Mølgade har dog desværre ikke det format, som den byorienterede Skive Kirke fortjener.

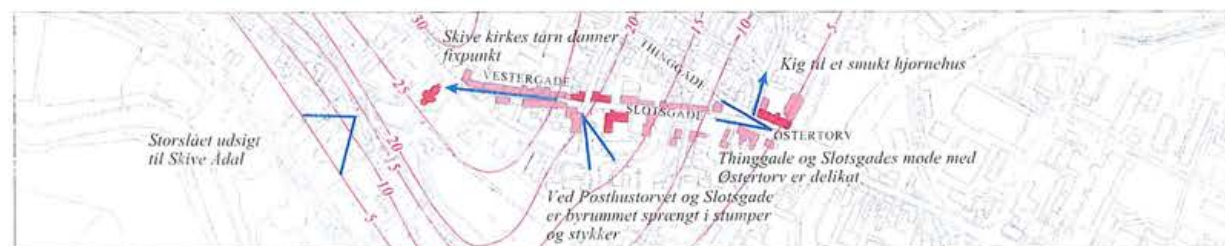
Udsigt fra Skive Banegård til Posthustorvet.

Norregades afslutning præges af uindlevet nybyggeri.

På langs af bykernen. 1:8.000. Bemærk at nord vender til højre.

På tværs af bykernen. 1:8.000.

Frederiksgade

Frederiksgade har ry for at være kedelig. Et nøjere studium viser, at kritikken er forkert. Det snorlige forløb, der giver udsigt til en smal strimmel af fjorden, står i kontrast til middelalderens krumme gader. Endelig varierer randbebyggelsen fra lave sammenhængende byhuse til fritliggende enfamiliehuse.

Frederiksgades øverste del ved Holstebrovej domineres af fine to-etagers murede byhuse og tungtsatte fritliggende villaer. Her er ordenen og disciplinen så stærk, at billedet af gamle tanter parat til kolde afvaskninger ikke er fjernet.

Længere nede ved Aakjærskolen fornår end ikke det fint restaurerede længhus, Frederiksgade 19, at skjule det tab af håndværksmæssig kvalitet, som den nye almennyttige bebyggelse er et udtryk for.

Efter den uindlevede trafikregulering ved Asylgade og Christiansgade bliver Frederiksgade gæde. Her går det helt galt. Oplevelsen af gadeforløbet overskygges af plakatsøjler, træer, kunst, plantekummer og dominerende skiltning.

Samlet vurderet er Frederiksgade værdifuld som eksempel på et snorlige, jævnt stigende gadeforløb med spændingsfyldt variation.

Oplevet snit i Frederiksgade.

Allégade

Allégade, der løber på højedragets ryg, tangerer Skive Sygehus. Ud over den stramme linieføring er det bebyggelsens homogene materialer, der giver karakter og identitet.

Adgangen til Allégade fra Odgaardsvej introduceres af et lille knæk med stor rumlig effekt. Først herefter blændes der i sin helhed op for det smukke, svagt stigende snorlige gaderum, hvis afslutning helt enkelt, men effektivt markeres af en gavl.

Den lave bebyggelse af mørke, sammenhængende og fritliggende rodstenshuse placeret på rad og række er velgørende med sin prunkløshed og det solide håndværk. Trods lav udnyttelsesgrad er det lykkedes at etablere et rum med en sympatisk bymæssig stemning. En stemning, der pirres ved de glimtvisse kig gennem åbninger i husrækken til Vindes bakkelandskab.

Først efter passage af Fyensgade går gaderummet i opløsning ved mødet med Skive Sygehus' etagebebyggelse.

Samlet vurderet er Allégade – med sit disciplinerede forløb, de røde teglstens mørke farvetone og den bymæssige stemning – et byrum af høj kvalitet. Skal Allégades kvaliteter forblive intakte, må den begyndende vandskuring af facaderne imidlertid tages op til diskussion.

Oplevet snit i Allégade. Skalspringet ved sygehuset odelægger Allégades rum.

Dårligt byinventar slører Frederiksgades forløb.

Fra Frederiksgades top er der udsigt til Skive Fjord.

Allégades byrum er karakterfuldt.

Allégade, 1:8.000.

Frederiksgade, 1:8.000.

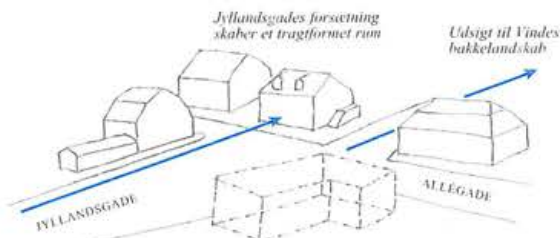
Jyllandsgade

Jyllandsgades forløb vinkelret på højdedraget er splittet i to dele. Første del stiger markant mod toppunktet, hvor Allégade krydser Jyllandsgade, mens anden del har et brat fald ned mod Norgaardsvej. Overgangen mellem stigningen og faldet markeres ved en forskydning, der danner et torveagtigt rum i gadeforløbet. Herfra er der udsigt til Vindes bakkelandskab, der med sin høje horisont står som et fjeld, der lukker gaderummet.

Ser man bort fra det opsplittede rum umiddelbart efter Havnevejs afslutning, er det en fornøjelse at besøge Jyllandsgade. Placeret på en linie, tilbagetrukket fra vejen, ligger en skarpt skåret murstensbebyggelse fra 1930'erne. Trods forskellige arkitektoniske udtryk spændende fra længehuse med gavlene orienteret mod gaden til djærve muremsterhuse med tunge kyseagtige mansardtage er der en samlet stemning af håndværksmæssig kvalitet og disciplin. "Klumpens" tyngde og soliditet er nærværende helt ned i detaljen.

Bebyggelsen på den del af Jyllandsgade, der falder ned mod Norgaardsvej, er trods høj håndværksmæssig kvalitet mindre markant. Finest fremstår husene fra 1950'erne med deres hvide vindskeder, sternbrædeder og vinduer.

Med sit smukke forløb, det velbyggede enfamiliehusbyggeri og en spændende udsigt til Vindes bakkeland er Jyllandsgade samlet vurderet værdifuld.

Isometri af krydset mellem Jyllandsgade og Allégade.

Jyllandsgades huse er af høj håndværksmæssig kvalitet.

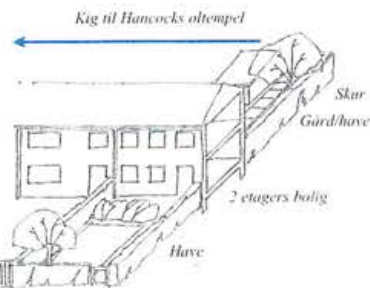
Jyllandsgade 1:8.000.

Brøndumsgade

Nær ved højdedragets møde med den lavning, hvor Salling Natursti og Vestre Boulevard løber, ligger på den vestorienterede skråning Brøndumsgade, bedst kendt for "Lyntoget" (tegnet af arkitekt Tage Hansen). Når man betragter den dynamiske, lange, røde og murede bygningskrop i sammenhæng med de fritliggende enfamiliehuse, virker kælenavnet velvalgt. Bygningskroppen er skarpt skåret, og facaden har, trods forskellig placering af vinduerne, en sikker rytme. Det er tydeligt, at minimering, præcision, lethed og rationalitet har været de vigtigste temaer for den arkitektoniske bearbejdning.

Den nærved liggende etagebebyggelse "Ringparken" (tegnet af arkitekt H. Toft Hansen) har samme idegrundlag som "Lyntoget", men desværre ikke samme kvalitet. Det, der især trækker fra i vurderingen, er den gennemførte facaderenovering med de uindlevede kamapper. Facaderenovering stiller store krav til teknikkerne om indlevelse i det oprindelige arkitektoniske idegrundlag. Sker det ikke, er der en fare for, at den oprindelige bygningskultur vil gå tabt ved fremtidig efterisolering.

"Lyntoget" fortjener for sit rationelle formsprog og sit samspil med udearealerne både respekt og omsorg.

Isometri af "Lyntoget".

"Lyntoget"s havside.

Ringparkens facaderenovering er ikke helt overbevisende.

Brøndumsgade 1:8.000.

Kielgastvej

Kielgastvej løber parallelt med Krabbesholm Skov langs den østvendte skrånings højdekurver. For at give den optimale udsigt er husene på vejens vestside trukket tilbage, mens husene på vejens østside er trukket frem.

Når man kommer til Kielgastvej fra det gamle bycenter er det tydeligt, at her boede tidligere de bedst stillede Skiveborgere.

Et nøjere studium af Kielgastvej i sin fulde længde giver dog et mere nuanceret billede. Foruden villabyggeri har Kielgastvej nemlig også almennyttigt etagebyggeri. Fælles for begge bebyggelsestyper er eksemplariske friarealer og en fornem håndværksmæssig standard.

Ved siden af det almennyttige boligbyggeri "Villaparken" (tegnet af arkitekt Erling Vind) fortjener den ombyggede, hvidmalede funkisvilla (nr. 3) og rødstensvillaen (nr. 10, tegnet af arkitekt Erik V. Lind), med den kobberinddækkede klokkegavl særlig fremhævelse.

Samlet vurderet er Kielgastvej et værdifuldt eksempel på et byrum med en åben grøn karakter.

Kielgastvej 1:8.000.

Kielgastvej, en grøn oase.

Villaparken, almennyttigt byggeri af høj kvalitet.

Vestre Allé

Vestre Allé falder karakterfuldt fra Odgårdvej mod Salling Natursti og Vestre Boulevard. Udsigten til det åbne bakkelandskab fra Vestre Allé er spændingsfyldt.

Vestre Allés træer danner rum i rummet. I midten mellem de to træ-rækker af grønt, og langs siderne bebygget med villaer, Vestre Allé afsluttes med uheldigt renoverede etageblokke. 1950'ernes enkle bygningskropper, fra den gyldne periode i dansk arkitektur, er iøjnefaldende med de hvide sternbrædder og vinduespartier. Af samme høje kvalitet er Vindevejs og Vestervangs énfamiliehuse.

Vestre Allés træbeplantning er et værdifuldt rumdannende element, der bør passes omhyggeligt.

Vestre Allé 1:8.000.

1950'erne, dansk tradition med hvide sternbrædder og vinduer.

Vestre Allés træer danner et grønt rum.

Brårupvej

Efter Brårupgades korte, men bratte stigning bliver Brårupvej snorlige og flad som en pandekage.

Brårupgades stigning op til jernbanebroen domineres af slagteriet og gasværkets/elværkets smukt murede industrianlæg fra 1896/1906. Herefter kan man se, hvad uholdt biltrafik over jernbanen kom til at betyde for de små landevejshuse, der introducerer Brårupvej. Brofæstet og den nye vej ligger nemlig mindst en meter højere end det oprindelige terræn.

På den næste strækning stiger den arkitektoniske kvalitet. De røde, murede arbejderboliger er et smukt eksempel på 1920'ernes "Bedre Byggeskik". For de familier, der slog rod her, må troen på fremskridtet have været stærk. Parcelvej er værd at besøge for sin udsigt over Skive Fjord. Den øvrige bebyggelse af lave prunkløse landevejshuse er trods uheldig vedligeholdelse værdifuld. Husene danner med deres disciplinerede placering et sympatisk forstadsagtigt rum. Et fint eksempel på bebyggelsens rumdannende egenskaber er småhusene med gavlkvistene i svinget ved Parcelvej. Den kraftfulde, murede transformator, højspændingsværket og Brårup Skole sprænger med deres skalaskifte forstadsrummet. Det samme gælder for de nye parcelhuskvarterer, der grænser op til Brårupvej.

Det snorlige vandrette vejforløb er karakterfuldt, og den oprindelige landevejsbebyggelse danner et rum med en sympatisk stemning.

Brårupvej, 1:25.000.

De prunkløse landevejshuse danner rum.

Parcelvejs røde murstenshuse er et fint eksempel på 1920'ernes "Bedre Byggeskik".

Dalgas Allé

1960'ernes udstykningsplaner karakteriseres af tempelagtig privathed, solorientering og trafikssikkerhed. Men planerne er uden det samspil, der i tidligere byggerier var mellem bebyggelse og landskab. En undtagelse er det stort anlagte kvarter i Egeris. Med sine bevidste skala-spring, det hierarkisk opbyggede vejnet og nærheden til Skive Å er området eksemplarisk for 1960'ernes planlægningsbestræbelser.

Dalgas Allé er med allétræerne og etageboligblokkene områdets rygrad. Herfra giver et vifteformet net af stier og veje adgang til et stort parcelhusområde, hvis overgang til ådalen er af høj kvalitet. Udsigten er pragtfuld og de lave hække formidler overgangen fra by til land klart og befriende afslappet.

Samlet vurderet er Dalgas Allé et eksempel på 1960'ernes planlægning, når den er bedst.

Dalgas Allé 1:25.000.

Dalgas Allé. Fornem planlægning fra 1960'erne.

Egeris parcelhuskvarter

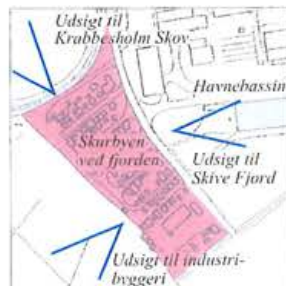
Egeriskvarterets møde med landskabet og Skive Å er smukt.

Fiskerhusene

Ved Skive Å's udmunding i fjorden holder en gruppe fritidsfiskere til i den skurby, der kaldes "Fiskerhusene". Her dominerer fjordens og engens flader samt det store himmelhvælv.

Skurbyen er en oase, hvor der råder skaberglæde og en egen rå, men hjertelig stemning. I det maleriske forfald er der tid til en kølig *Hancock* og en snak om de værdier, der var engang. Det enkelte skur er ikke noget særligt, men i samspil med de andre vindblæste og smukt solblegede skure dannes intime oplevelsesrige rum. Her får en plads i solen på et sæde fra en udrangeret bus status som første parket.

Samlet vurderet er skurbyen "Fiskerhusene" i sit samspil med fjorden og havnemiljøet et sympatisk flugtrum. Et værdifuldt fristed i kontrast til vor tids gennemregulerede bygninger.

"Fiskerhusene" 1:4.000.

"Fiskerhusene" ved Skive Fjord.

Isometri af "Fiskerhusene".

"Fiskerhusene" er et sympatisk flugtrum, som alle større byer har brug for.

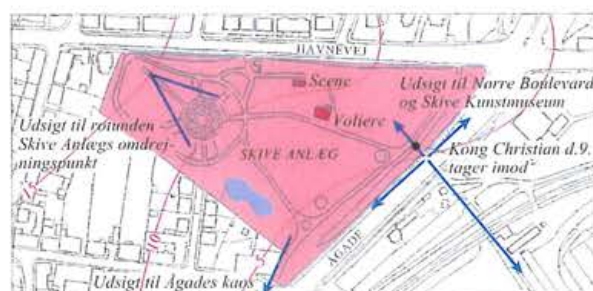
Udsnit og dele

Skive Anlæg

Skive Anlæg ligger på den østorienterede skråning ved overgangen til det flade englandskab. En delikat placering, som desværre ikke er tilstrækkelig præcist landskabsarkitektonisk bestemt.

Når man går tur i anlægget giver de spredte, fritstående træer, de grønne plæner, det buksbom-omkransede midtpunkt, de snoede stiforløb i forening med scenen, søen og volieren med de prangende påfugle et komplet parkmiljø. På den baggrund er det i det dæmpede sollys ikke svært at forestille sig billeder af hvidklædte studentsangere en pinsemorgen eller en 1. maj demonstration.

Skive Anlæg er et bymæssigt brugsrum af høj kvalitet. Anvendeligt til byfester og møder eller til flugtrum for meditation, når parkrummet i hverdagen henligger i dyb Tomeroseosøvn.

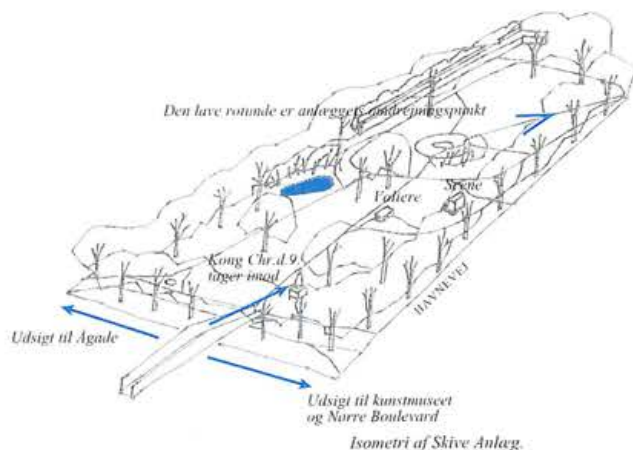
Skive Anlæg 1:4.000.

Skive Anlægs brændpunkt er omkranset af buksbom.

Kong Christian den IX. tager imod.

Isometri af Skive Anlæg.

Vor Frue Kirke – Skive Kirke

Helt ude på højedragets kant mod ådalen har Vor Frue Kirke ligget i 800 år. Den borgagtige, hvidkalkede Vor Frue Kirke ligger sikkert placeret på sin lave banke, orienteret mod det åbne land. Modsat den røde, murede Skive Kirke i renæssancestil, opført i 1896-98, som ikke bekymrer sig om landskabet. Den følelse af usikkerhed, som kan knytte sig til placeringen, forsvinder imidlertid som dug for solen, når det slanke tårn opleves som fixpunkt for Vestergade. Set herfra er det tydeligt, at en bymæssig tilknytning er tilstræbt.

Samlet vurderet er de to kirkers samspil med landskabet og byen af høj arkitektonisk værdi. Uindlevet trafikregulering og sanering svækker imidlertid Skive Kirkes visuelle sammenhæng med byen.

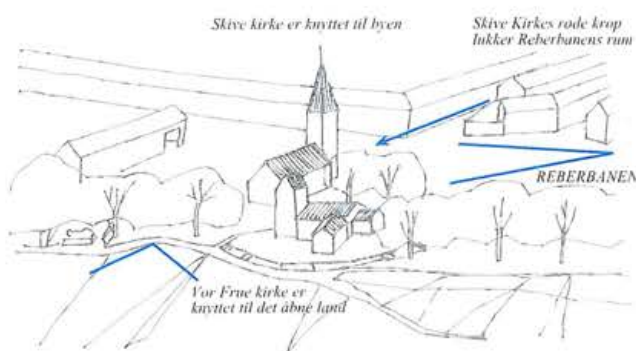
Skive Kirke er knyttet til byen.

Vor Frue Kirke og Skive Kirke 1:4.000.

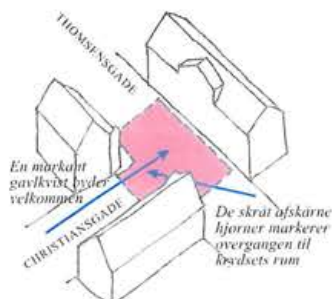
Vor Frue Kirke er knyttet til det åbne land.

Isometri af Vor Frue Kirke og Skive Kirke.

Krydset af Thomsensgade og Christiansgade 1:4.000.

Isometri af krydset ved Thomsensgade og Christiansgade.

Krydset ved Thomsensgade og Christiansgade

Et gennemgående træk ved mange af Skives hjørnehuse er den diagonale hjørneafskæring. Formålet med den arkitektoniske understregning af hjørnet er at skabe gode oversigtsforhold samt at definere krydssets rum. Ved Thomsensgades møde med Christiansgade kan dette tema ses i en enkel og smuk udførelse.

Når man går eller kører ad Christiansgade, varsles krydset ved Thomsensgade på lang afstand af en markant gavlkvist, der lukker kigget. Senere ved ankomsten til krydset danner gavlen i et samspil med de to diagonalt afskårne hjørner en fin rumdannelse. Uden at gå på akkord med kravet om gode oversigtsforhold.

Trods dårlig tag- og vinduesrenovering er de lave rødstenshuse, der er krydssets velkomstkommité og rummets vogtere, af så stor arkitektonisk værdi, at de bør bevares.

Krabbesholm 1:8.000.

Krabbesholm Allés huller skal fyldes ud med nye træer.

Krabbesholm

Her ligger på klos hold af rationelt tænkte industrielle siloer og pakhuse en smuk næsten 500 år gammel treflojet hovedgård med voldgrave og et fint parkanlæg.

Efter alléens snævre rum er gårdrummet med den urfældstunge sengotiske, murede hovedbygning og de lette, lave gulkalkede bindingsværkslængere fra 1700-tallet en overvældende oplevelse. Set fra gårdspladsen er naboskabet med siloerne til at leve med. Set fra havnen stiller sagen sig lidt anderledes. Herfra er siloerne så dominerende, at man må undre sig over nødvendigheden af så voldsom en udnyttelsesgrad.

Samlet vurderet er hovedgården Krabbesholm i sit samspil med skoven og havnen et bevaringsværdigt bygningsanlæg af høj kvalitet. En havearkitektonisk renovering af alléen burde have fundet sted for længe siden.

Nørre Allé 1:8.000.

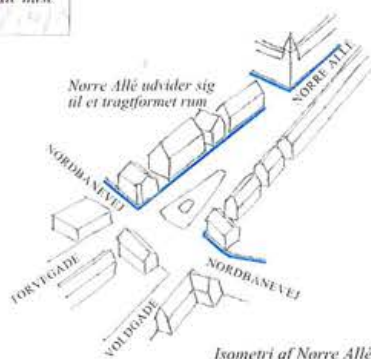

Nørre Allé begynder i et torveagtigt rum.

Nørre Allé

I Nørre Allés sydlige ende, hvor Nordbænevej tangerer Torvegade og Voldgade, ligger på det jævnt skrående terræn, et torveagtigt tragtformet rum.

Adgangen fra Nørre Allé er præcis og veldefineret. Men så er det også slut. Uindlevet beplantning og ar efter sanering slører den tragtformede rumdannelse. Skal rummets potentiale udnyttes, må den eksisterende beplantning og belægning skiftes ud med homogene naturstensmaterialer spændt ud fra væg til væg. Randbebyggelsen trænger også til en kærlig hånd. Ar efter sanering må reetableres. Særlig slemt er Torvegades hjørne, hvor det flade tag og det uindlevede farvevalg giver en umiskendelig stemning af Las Vegas.

Isometri af Nørre Allé.

Byggeskik i byen

Arkitekturens stil

Den ældst bevarede bygning i Skive er Vor Frue Kirke. Renæssancen finder man kun i den fredede, meget velbevarede Krabbesholm hovedbygning, der er opført i 1550'erne.

Den barokke periode kommer til udtryk ved gavlen på våbenhuset til Vor Frue Kirke. Den svungne gavl er opført 1750 af den berømte Skivebygmester Nicolaus Hinrich Riemann. Riemann deltog i mange betydelige byggerier som for eksempel. portaler til Århus Domkirke, Bidstrup hovedbygning ved Laurbjerg, spiret til Vor Frelsers Kirke i Horsens og Det lichtenbergske Palæ i Horsens. Riemanns eget hus lå i Adelgade i Skive. Et noget mere beskedent eksempel på barok arkitektur er en sidefløj til Gammel Skivehus bygget i bindingsværk. Bygningen er opført i 1719.

Den klassicistiske stil er den arkitekturstil, der mest har præget Skive. Rådhuset, Nørregade 32 og det gamle posthus, Nørregade 21 er sammen med de to velbevarede og meget værdifulde bygninger, Østergade 8 og 10 fine og bevaringsværdige eksempler på klassicismens Skive.

Historicismen hører til de festligste arkitekturperioder i Danmark. Det var en tid, da arkitekter og bygmestre frit kunne kopiere tidligere tiders arkitektur og sammensætte detaljerne, som man fandt det smukkeste. Denne periode er rigt repræsenteret i Skive. De mest anvendte stilperioder var renæssancen og barokken. En af de mest fremtrædende bygninger fra denne periode er Gammel Skivehus. Den oprindelige kongsgård fra 1300-årene er et betydningsfuldt element i Skives bygningshistorie.

Reaktionen på denne overflod af arkitektoniske detaljer blev 30'ernes byggestil – funktionalismen. Det var en internationalt inspireret stil som hyldede det grønne, lys og sol. Skive har flere interessante eksempler på denne stilperiode, for eksempel. Hvitfeltsgade 18 og "Vulkanbygningen" på hjørnet af Sallinggade og Nørregade.

"Postgaarden", Torvegade 8 / Østergade 7, opført 1905.

Adelgade 7, "Gregershus", opført i 1899-1900 i nyklassicistisk stil.

Skive Rådhus er opført i 1846. Den klassicistiske bygning er symmetrisk omkring hovedindgangen. Portalen består af to pilastre med en profileret overligger.

Krabbesholm er et treflojet senniddelalderligt anlæg opført i 1560.

Nørregade 32, opført 1841. Det klassicistiske anlæg hører til de ældste bygninger i Skive.

Det klassicistiske længehus, Østergade 10, er en af de mest værdifulde bygninger i Skive.

Det gamle posthus, Nørregade 21, kunne blive en af de finere klassicistiske bygninger i byen.

Torvegade 10, opført 1879 i nyklassicistisk stil.

Gammel Skivehus' hovedbygning er fra 1850, men ombygget i 1893. Stilen er nyklassicistisk.

Det smukke og meget særprægede karnaphus, Frederiksgade 4.

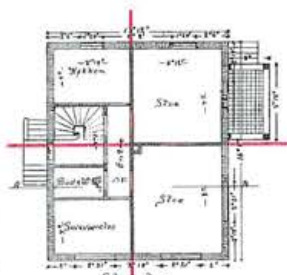
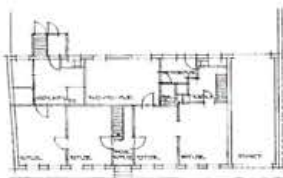

"Vulkanbygningen", Nørregade 13, viser funktionalismens idealer om lys og luft.

Arkitekturens typer

Længehuset er i Skive en bygningstype, som er karakteriseret ved at være bygget helt ude i gadelinien og med facaden parallelt hermed. Bygningens facade fremstår enten i røde teglsten eller pudset, taget er et sadeltag og er oftest teglhængt. Adgang til bygningen sker fra gaden og adgang til gården bag forhuset sker gennem en port.

Bygningstypen udvikledes herfra til den fritliggende villa. Villan er trukket tilbage fra gaden med en forhave mellem bygningen og gaden. Bygningstypen er en firedelt plan anbragt omkring en skorsten. Den fik fire facader og ikke som længehuset to facader og to gavle.

Længehus med port. Opmåling af Østergade 8, udført af arkitekt m.a.a. Jørgen Jensen, København.

Fritliggende firerums villa Brøndums-gade 14. Tegnet af murermester J.P. Mørch til lærerinde frk. Espersen.

Det afskårne hjørne

Samspil mellem arkitektur og lovgivning er interessant. Det afskårne hjørne er et lovgivningskrav, der skulle sikre, at brandkøretøjer med stige fik plads til at komme rundt om hjørnet. Arkitekter og bygmestre var ikke sene til at udnytte dette nye element. I Skive findes der mange smukke og fantasifulde udførelser af denne "femte facade". Det afskårne hjørne fik betydning som bybygningsselement, idet modstående afskæringer danner rum.

Hjørneafskæringer i forbindelse med Christiansgades udmundning i Thomsensgade.

Hjørneafskæring Thomsensgade 3.

Tårne og spir

Historicismens arkitektur gav en kærkommen mulighed for at udsmykke arkitekturen med tårne og spir. Tårne og spir markerer, at en bygning er noget særligt. Hjørnetårne kan også være arkitektoniske overgange mellem to facader eller to gader.

Registrering af tårne, tårntage og spir i Skive. 1995.

Brogårdens arkitektur flankeres af to tårne med spir.

Det smukke og velbevarede spir på hjørnet af Sallinggade og Nørregade er en æstetisk nydelse.

Skivedøren

Detaljer som "Skivedøren" er med til at sætte præg på en bys byggeskik. De smukke indgangsdøre kombinerer døren med et vindue ind til trapperummet. Eksemplerne er Voldgade 5B og Nordbanevej 5A.

Bygmestre og arkitekter i Skive

Asylgades skole. Arkitekt: Lars Jensen (1907)

"Borsen", Adelgade 11. Arkitekt: Erik V. Lind (1904)

"De gamles Hjem", Ringsgade. Arkitekt: P. Thomsen (1926)

Skive Museum. Arkitekt: H. Toft Hansen (1942)

"Vulkan", Nørregade 13. Arkitekt: Tage Hansen (1935)

Åge Nielsensvej 1-35. Arkitekter: Ove Hove og Kr. Nielsen (1952)

Bjarne Nielsens Hus, Adelgade 1. Arkitekt: Erling Vind (1969)

Skive Seminarium, Dalgas Allé 20. Arkitekt: Peer Hougaard Nielsen (1970)

Industribyens arkitekter

Vi har ikke det store kendskab til bygmestrene i Skive før 1900. I midten af 1700-tallet boede den kendte bygmester N.H. Riemann i Adelgade 16, som han selv havde opført (nedrevet 1912). Men normalt var det byens murer- og tømrermestre, der stod for bygningstegningerne ved nybyggeri i Skive.

Først i begyndelsen af 1900-tallet etableredes der egentlige tegnestuer i Skive. De første 3 arkitekter i byen var Lars Jensen, Erik V. Lind og P. Thomsen. De prægede afgørende forretningsgaderne i Skives centrum og de tilstødende boligkvarterer.

Lars Jensen (bygmester 1890) byggede flere hundrede ejendomme i Skive og Salling fra omkring 1890 til 1910, blandt andet Skive Missionshus og Asylgades Skole.

Erik V. Lind (arkitekt 1904) var Danmarks førende mejeriarkitekt i årene 1910-1940, hvor han stod bag opførelsen af 342 mejerier. I Skive tegnede han desuden markante ejendomme som "Borsen", Brogården og Adelgade 16.

P. Thomsen (bygmester 1904) var i 1910 arkitekt ved opførelsen af "Åhuset" på Østerbro og stod i mellemkrigsårene for en lang række kommunale byggerier i Skive.

Mellemkrigsårenes arkitekter

I 1918 åbnede arkitekt H. Toft Hansens tegnestue i Skive. I 1920'erne stod han bag bygninger som "Nørrehus" (Nordbanevej 3), og Topps Konditori (Østergade 4). Fra 1930'erne var hans bygninger præget af funktisstilen, for eksempel Kosmorama-bygningen (Frederiksgade 10) og Skive Museum.

Funktis blev introduceret i Skive af arkitekt Tage Hansen (kompagnon med Erik V. Lind 1934), der i midten af 30'erne stod bag bygninger som "Vulkan" (Nørregade 13), Sallinggade 15 og Østergade 11. I årene mellem 1937 og 1965 tegnede firmaet 70 skoler og centralskoler.

Velfærdssamfundets arkitekter

Fra 1937 til 1982 stod familien Nielsen, arkitekt Kr. Nielsen og senere sønnen Peer Hougaard Nielsen (arkitekt i Skive 1960) for udvidelser og nybygninger på Skive Sygehus. Peer Hougaard Nielsen tegnede desuden en lang række offentlige bygninger, så som skoler, plejehjem og administrationsbygninger.

Arkitekt Ove Hove (arkitekt i Skive 1946-1958) tegnede især for byens to boligforeninger, blandt andet rækkehuse ved Lærkevej og Dølbyvej, blokbyggeri på Åge Nielsensvej (sammen med arkitekt Kr. Nielsen) og pionermontagebyggeriet ved Kirke Allé.

Arkitekt Erling Vind (kompagnon med arkitekt Toft Hansen 1956, selvstændig 1962) har afgørende præget Skives bykerne med bygninger som EBM (1962), Bjarne Nielsens Hus (1969) og Den danske Bank (1971). Hertil kommer en række skoler, erhvervsbygninger og 100 "Basis" typehuse og villaer i 60'erne og 70'erne.

Bevaringsværdige bygninger

Registrering af enkeltbygninger

På siderne 26-30 og 40-53 vises resultatet af en registrering af bygningers bevaringsværdi i Skive Kommune. Registreringen er gennemført i perioden marts til juli 1995. I Skive Kommune er der registreret ca. 4400 bygninger, som ifølge BBR-registret er opført før 1940. Hvis en bygning er ombygget på en måde, så den fremstår som opført efter 1940, er den ikke medtaget i registreringen.

Skure og mindre betydende bygninger er ikke registreret.

Fastlæggelsen af en bygningens bevaringsværdi baserer sig på en række forhold, der vurderes hver for sig:

Den arkitektoniske værdi er et udtryk for bygningens individuelle arkitektoniske kvalitet.

Den kulturhistoriske værdi er et udtryk for bygningens "fortid", hvor gammel den er, hvad den har været brugt til gennem årene og eventuelt andre forhold af historisk interesse.

Den miljømæssige værdi er et udtryk for bygningens betydning i forhold til omgivelser, der støder op til bygningen.

Originaliteten baserer sig på en vurdering af bygningens udseende i forhold til det udtryk, den havde ved opførelsen.

Tilstanden vil sige bygningens mere eller mindre gode tilstand i teknisk/konstruktiv henseende.

Bevaringsværdien er et udtryk for disse kriteriers indbyrdes afvejning og betydning. Bevaringsværdien er således ikke et gennemsnit af vurderingerne af de forskellige forhold, men bygger på individuelle skøn over, hvilke forhold der bør veje tungest for den konkrete bygning. På denne måde fastlægges for hver enkelt bygning en bevaringsværdi. Hvert af forholdene vurderes efter en karakterskala fra 1 til 9, hvor 1 er den højeste (bedste) værdi og 9 den laveste (dårligste).

Bygningerne er, for at give større overskuelighed, inddelt i følgende kategorier:

Høj bevaringsværdi – karaktererne 1-3, højrod farve.

Middel bevaringsværdi – karaktererne 4-6, lyserød farve.

Lav bevaringsværdi – karaktererne 7-9, blågrå farve.

Hvor der i det åbne land er flere bygninger på samme ejendom, angiver farven den bygning, der er vurderet til den højeste bevaringsværdi.

Fredede bygninger i kommunen er markeret.

Fredet bygning. Staarup Hovedgaard
Staarupgårdvej 10

2	Arkitektonisk værdi
1	Kulturhistorisk værdi
2	Miljømæssig værdi
3	Originalitet
2	Tilstand
1	Bevaringsværdi

Bygning med høj bevaringsværdi.
Kielgastvej nr. 10

2	Arkitektonisk værdi
2	Kulturhistorisk værdi
3	Miljømæssig værdi
2	Originalitet
4	Tilstand
2	Bevaringsværdi

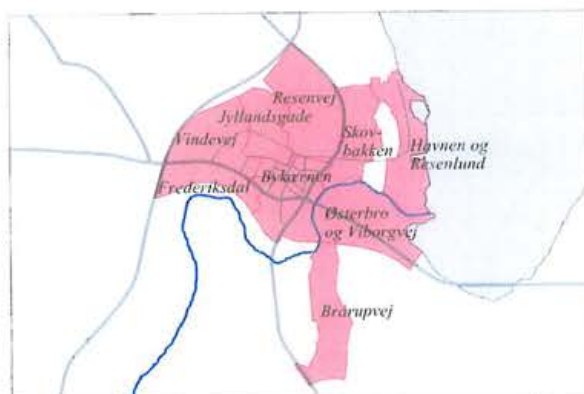
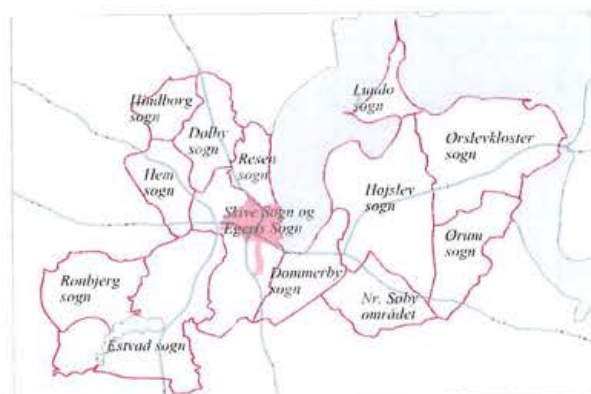
Bygning med middel bevaringsværdi.
Ballingvej nr. 1

4	Arkitektonisk værdi
5	Kulturhistorisk værdi
5	Miljømæssig værdi
5	Originalitet
4	Tilstand
5	Bevaringsværdi

Bygning med lav bevaringsværdi.
Fjordvej nr. 2

9	Arkitektonisk værdi
9	Kulturhistorisk værdi
9	Miljømæssig værdi
9	Originalitet
9	Tilstand
9	Bevaringsværdi

Bevaringsværdige bygninger i byen

Bykernen

I århundreder bestod Skive af syv middelalderlige gader med en blanding af større købmandsgårde og mindre huse. Efter 1850 blev Frederiksgade anlagt som den første nye gade siden middelalderen. Siden fulgte i 1800-tallets sidste del en nybygning af bykernens gamle bygninger og opførelsen af de karakteristiske

terfulde rødstensbebyggelser i de ny-
anlagte gader imod øst og vest. Med
1960'ernes økonomiske dynamik, fald
beskæftigelse, nye forbrugsmønstre og
bilismen som løftestang blev der via u-
sentimental sanering skaffet plads i by-
kernen til parkering og nyt erhvervsbyg-
geri. Selv byens gamle centrum, hvor

Adelgade og Nørregade modes, måtte vi-ge for nyt forretnings- og kontorbyggeri. Skal de tætte bebyggelsesmønstre Skrive tidligere var så rig på oplevelse, er der i gårdrummene inmellem Grønnegade/ Christiansgade og Sallinggade/Thom- sensgade en svag afglans tilbage.

Bykernen 1:4.000.

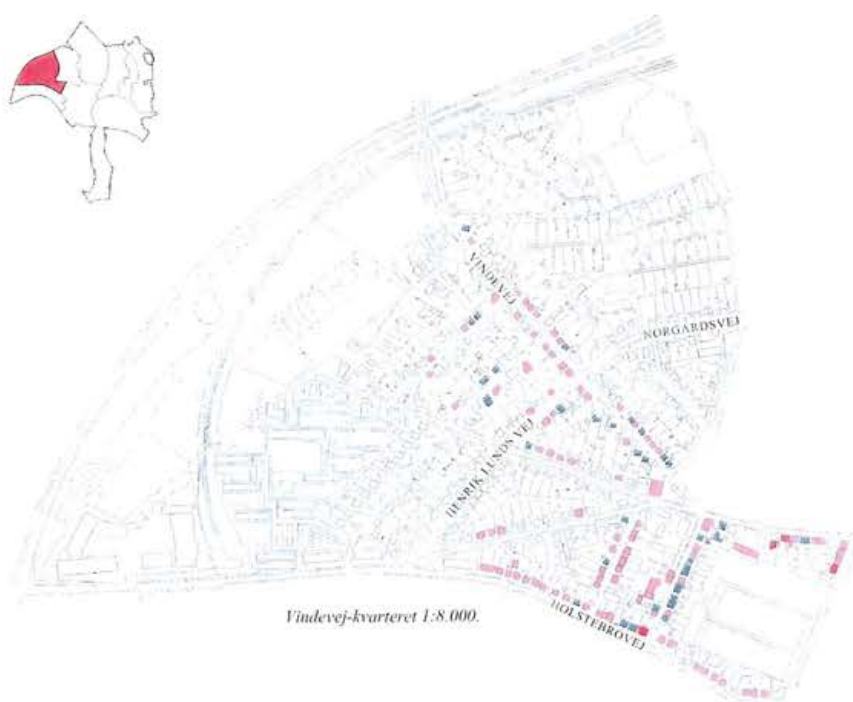
Vindevej-kvarteret

Vest og nordøst for Grønnegade, Jyllandsgade og Havnevej skifter byggeriet karakter. Fra sammenhængende bebyggelse til fritliggende enfamiliehuse og etageblokke. Hvad Skive mangler i arkitektonisk kvalitet i den gamle bykerne kan findes i rigt mål i boligkvartererne fra 1900-tallets første del.

Vindevej-kvarteret er sympatisk. Den bevidste brug af terrænet giver forskellige oplevelser. Vejforløb på tværs af skråningen giver udsigt til bakkelandskabet, mens vejforløb på langs af skråningen giver udsigt til åbne grønne forstadsrum.

De fritliggende enfamiliehuse, der spænder arkitektonisk fra 1920'ernes "Bedre Byggeskik" til 1950'ernes "Funktionelle danske tradition", er en fryd for øjet. Husene er velproportionerede, og den håndværksmæssige udførelse er af høj kvalitet.

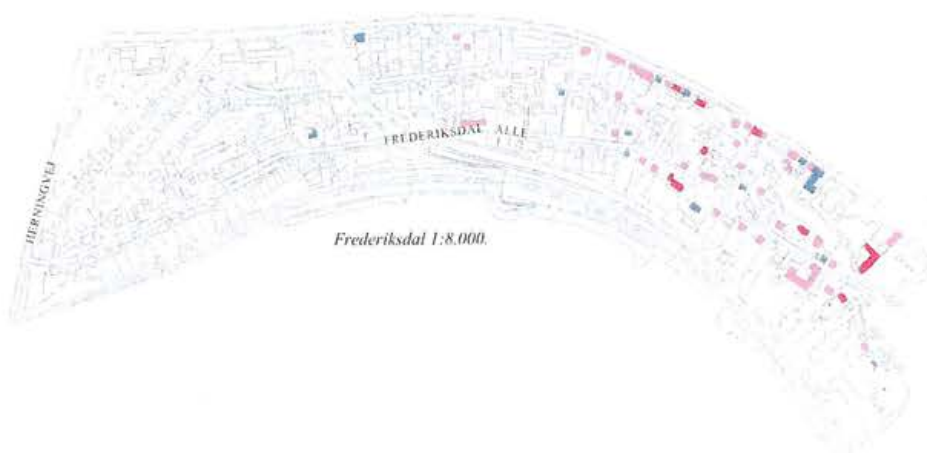
Vindevej-kvarteret 1:8.000.

Frederiksdal

Frederiksdal Allé løber fra Kirkebækken til Herningvej diagonalt over den bratte skrænt, der afgrænser Skive Ådal. På grund af Frederiksdal Allés særlige linieføring kan man fra Kirkebækken i et snuptag aflæse terrænet og kvarterets bebyggelsesformer.

Etageblokke på linie dramatiserer højdedragets møde med ådalen, mens villæerne, der blev bygget for formuer tjent under første verdenskrigs højkonjunktur, søger fodfæste på skrænten. Etageboligerne og de røde murestmestervillaer på toppen af skrænten har en storslået udsigt til ådalen og himmelhvelvet, mens Skive Å's solvglitrende løb kun ses i glimt fra Frederiksdal Allé.

Frederiksdal 1:8.000.

Jyllandsgade-kvarteret

Jyllandsgade, der løber vinkelret tværs hen over højdedraget, er den første gade nordvest for bykernen med fritliggende villæer. Fra Jyllandsgade er der smukke kig til Vindes bakkelandskab, mens der fra de krydsende gader er udsigt til byrum af forskellig tæthed og stemning.

Arkitektonisk er områdets spændvidde stor. Allégade har en tæt bebyggelse af enkle prunkløse byhuse. Jyllandsgade domineres af de tungt satte murermeisterhuse med kyscagtige mansardtage, mens Brøndumsgade er repræsenteret ved den dynamiske præcist formede almennyttige bebyggelse "Lyntoget".

Oven på så store doser af uforsølsket håndværksmæssig og arkitektonisk kvalitet er facaderenoveringen af Ringparken mildt sagt tankevækkende.

Jyllandsgade-kvarteret 1:8.000.

Resenvej-kvarteret

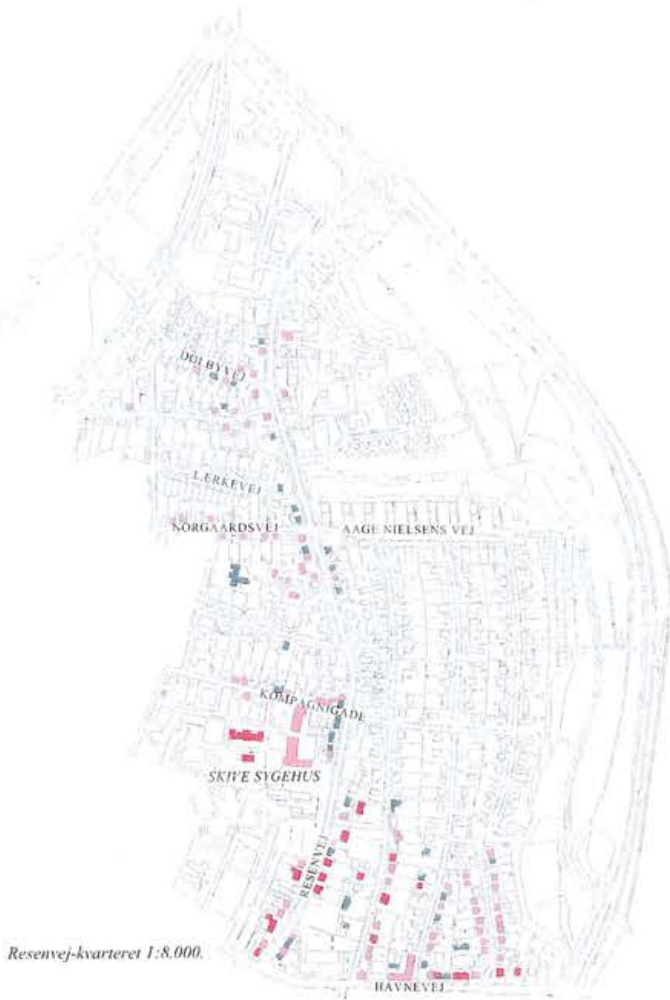

Resenvej falder i forlængelse af Nørregade i bløde bevægelser mod nord parallelt med højdedragets ryg.

Fra Resenvejs højeste del er der udsigt til Skovbakken og Krabbesholm Skov. At der er tale om en gammel vej ses tydeligt, hvor Resenvej ligger tæt på den ældste landevejsbebyggelse. De gamle huse ligger nemlig lavt i forhold til det eksisterende vejniveau. De mange forskellige bebyggelsestyper viser også, at Resenvej-kvarteret er udbygget over lang tid.

Sætter man næsen op efter en bygningsmæssige standard, som den der kendetegner de første gedigne velhavervillaer ved Resenvejs begyndelse, bliver man hurtigt skuffet.

Selv med opbakning fra en karakterfuld rækkehusbebyggelse ved Lærkevej, et sympatisk almennyttigt byggeri ved Aage Nielsens Vej og enkelte gamle landevejshuse er det Skive Sygehus's dominerende og helt utilpassede stål-armerede bygningsvolumen, der står tilbage på nethinden.

Resenvej-kvarteret 1:8.000.

Skovbakken

Øst for det trekantformede højdedrag ligger på den anden side af den lavning, som Nørre Boulevard løber i, Skovbakken på en vestorienteret skråning. I lø af Krabbesholm Skov opstod der her i midten af 1930'erne en bebyggelse af fritliggende enfamiliehuse. De små sympatiske huse, de mange tilbygninger og materialevalget i kvartarets ældste del tyder på så løssluppen en pionerånd, at det ikke var byens velstillede borgere, der slog sig ned her.

Skovbakkens nyere del er i perioden fra 1960 til 1990 udbygget med parcelhuse. Fra denne del af Skovbakken er der en storslået udsigt til byprofilen, der domineres af Skive Sygehus.

Skovbakken 1:8.000.

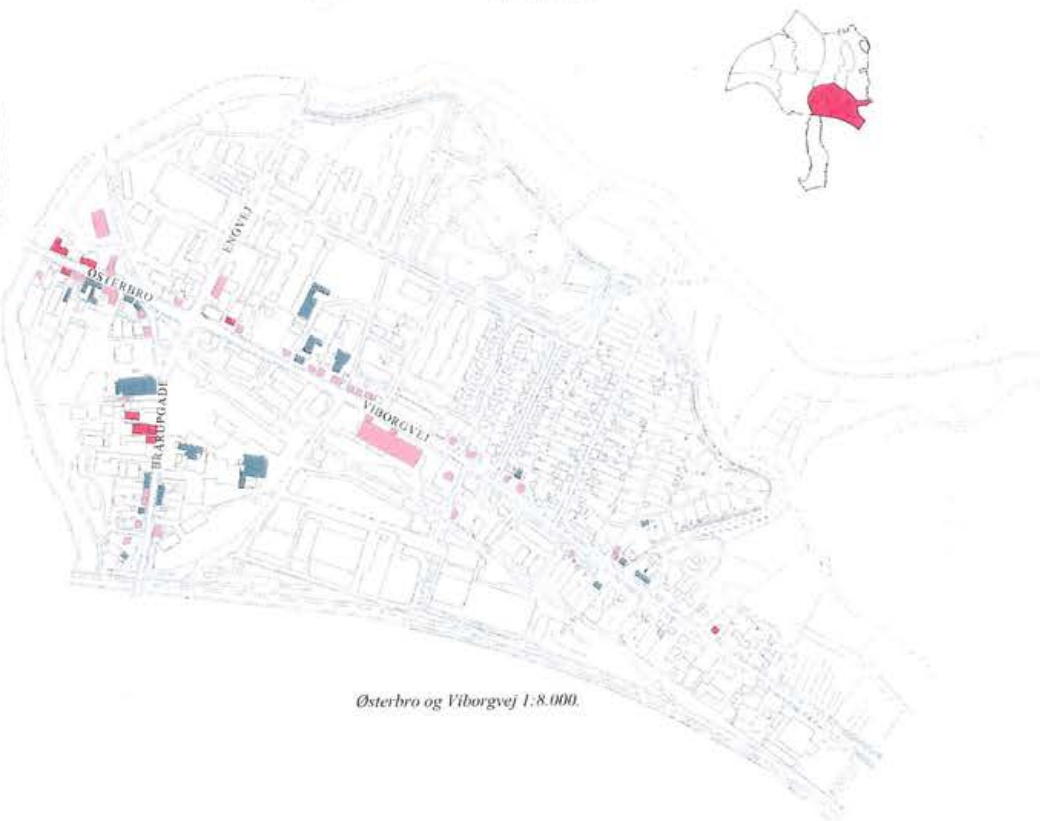
Østerbro og Viborgvej

Viborgvej løber over det flade engareal mellem Skive Fjord og højdedraget. Den enestående landskabelige situation, der var her engang, fornemmes ikke i dag. Dominerende skiltning, bilforretninger og industribebyggelse spærrer nemlig for udsigten nord og syd for Viborgvej. Men så sent som i 1936 var der udsigt til Storengen, der stødte helt op til de første velbyggede villaers baghave.

Lige for Brårupgade lå frem til 1962 den gamle banegård. Den eksisterer ikke mere. Men i det ingenmandsland, der opstod ved trafikingeniørernes regulering af Brårupgades udlob i Viborgvej og Engvej, ligger den dag i dag som "Palle alene i verden" en lille stump jernbanespor.

Udsigten til Skive A's udlob i fjorden, havnens siloer og Krabbesholm Skov ved Viborgvejs møde med byen er værdifuld og vigtig at værne om.

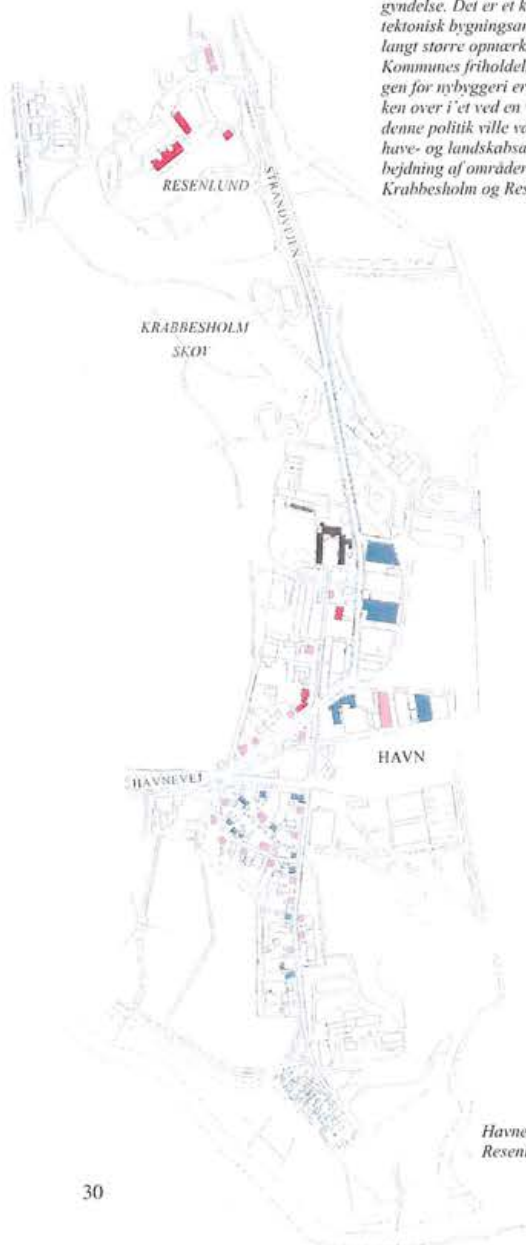

Østerbro og Viborgvej 1:8.000.

Havnen og Resenlund

Området ved Krabbesholm Skov og Skive Fjord er rigt på kontraster. Her mødes fjordens reflekterende flade med det mørke, skarptskarpe skovbryn, og her mødes havnens dynamiske rationelle stiler med hovedgården Krabbesholms bevaringsværdige historisk forankrede bygningsanlæg. Men ikke nok med det. I Resenlund ligger som en "Snehvide" gemt bag syv hjergkæder det tidligere sanatorium, bygget i 1900-tallets begyndelse. Det er et karakterfuldt arkitektonisk bygningsanlæg, som fortjener langt større opmærksomhed. Skive Kommunes friholdelse af kyststrækningen for nybyggeri er prisværdig. Priken over i'et ved en videreførelse af denne politik ville være en mere bevidst have- og landskabsarkitektonisk bearbejdning af områderne, der støder op til Krabbesholm og Resenlund.

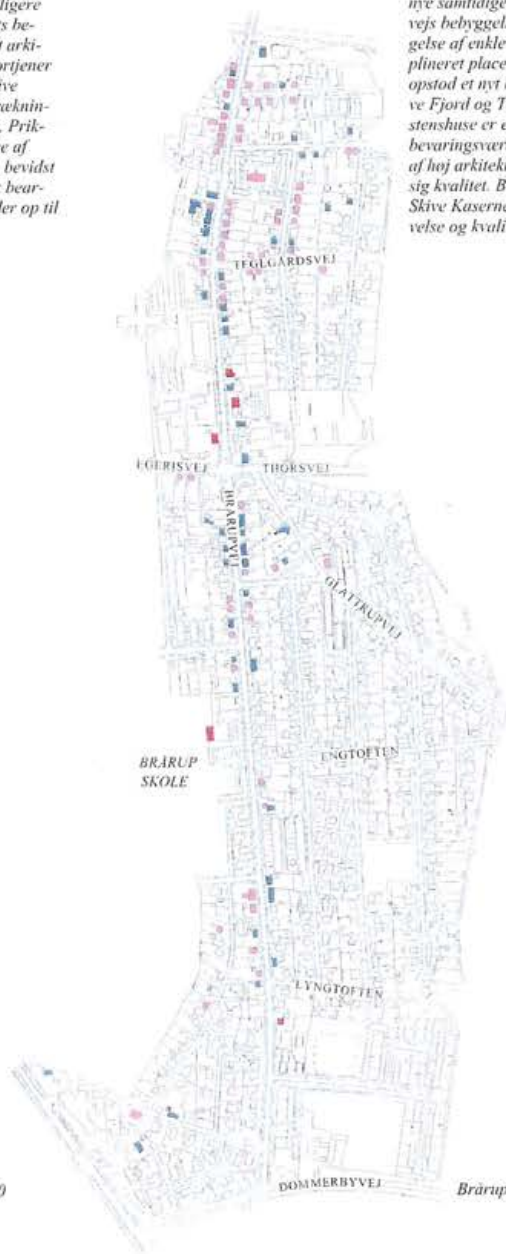

Havnen og
Resenlund 1:8.000

Brårupvej

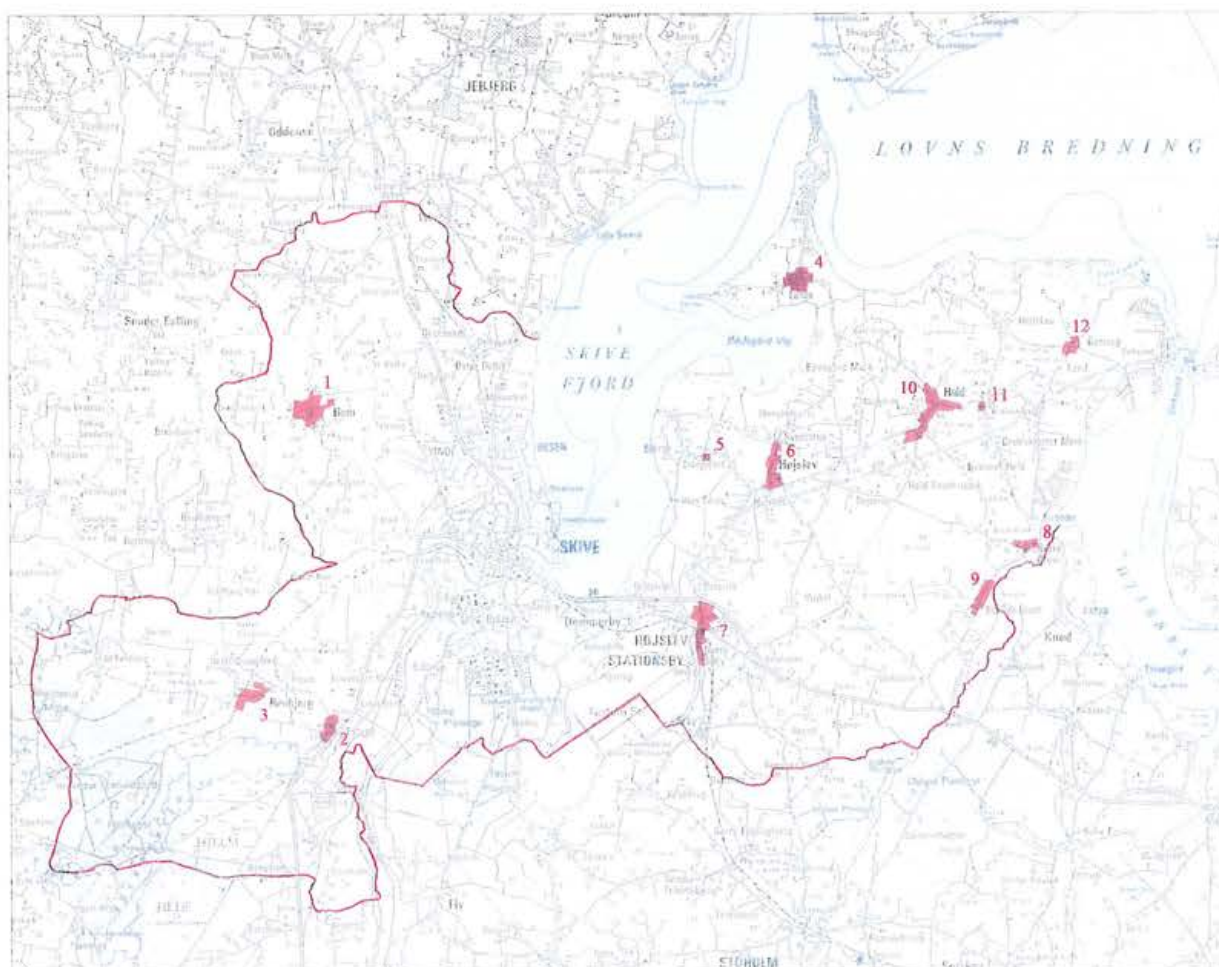

I forbindelse med Skives nye industri-kvarterer kom der efter 1900 gang i udbygningen af den lange snorlige Brårupvej. Samtidig med det første boligbyggeri helt inde ved Skive blev der i Brårup bygget en skole. 1919 fulgte det karakterfulde, murede højspendingsværk. I 1930'erne var der langs Brårupvej bygget huse helt ud til den nye samtidige Brårup Skole. Brårupvejs bebyggelse er en lav randbebyggelse af enkle prunkløse småhuse disciplineret placeret langs gaden. Mod øst opstod et nyt kvarter med udsigt til Skive Fjord og Tastum Sø. Parcelvejs rødstenshuse er et fornemt eksempel på en bevaringsværdig arbejderbebyggelse af høj arkitektonisk og håndværksmæssig kvalitet. Brårupvejs afslutning ved Skive Kaserne er uden rumlig indlevelse og kvalitet.

Brårupvej 1:8.000

Bevaringsværdige bygninger på landet

Udviklingsbetingelserne i landområderne omkring Skive har været meget forskellige. De fede jorder i Salling har muliggjort en velstand hos landbefolkningen, som ikke kunne opnås på de magre hedejorder i Nordfjends og det nordøstlige Ginding Herred.

Disse forhold afspejles i bygningskulturen og i vedligeholdelsestilstanden. I Salling har velstanden medført stadige ombygninger af landejendommene, mens de i det mindre velhavende Nordfjends ofte har bevaret deres oprindelige udseende. I hedeområderne i Estvad-Ronbjerg var fattigdommen stor og byggeriet derfor i almindelighed af ringere kvalitet.

- 1 Hem
- 2 Estvad
- 3 Ronbjerg
- 4 Lunda by
- 5 Staarup Hovedgaard
- 6 Højslev Kirkeby

- 7 Højslev Stationsby
- 8 Norre Ørum
- 9 Sønder Ørum
- 10 Hald
- 11 Ørslev Kloster
- 12 Bostrup

Hem

Hem ligger i en lille lavning i et jævnt bakket terræn nord for højdedraget Sønderhøj. Byen kendes tilbage til 1420 og blev udskiftet 1783.

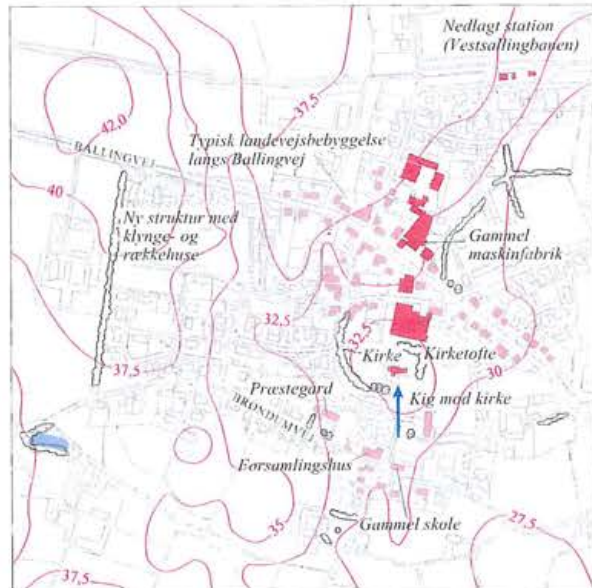
Hem er karakteriseret som en forteklyngeby – altså en by samlet omkring forten (pladsen), og den ældre gård- og husbebyggelse har antagelig tidligt ligget grupperet omkring forten. I begyndelsen af dette århundrede har byen udviklet sig med en tidstypisk landeveisbebyggelse langs Ballingvej nord for den oprindelige bydannelses. I 1924 blev Vestsallingbanen åbnet, og Hem Station blev opført nord for landeveisbebyggelsen. Jernbanen kom dog ikke til at præge byens udvikling væsentligt. Hem har således udviklet sig i to perioder, og de to forskellige strukturer opleves tydeligt i byen.

Den gamle landsbykarakter opleves bedst i den sydlige del af byen, hvor en del af de gamle gårde har bevaret deres placeringer. Det karaktergivende element i denne del af byen er den gamle kirke, der ligger i et smukt samspil med den slyngede Krarupvej og den gamle ubebyggede kirketofte.

Langs landevejens let kurvede forløb igennem den nordlige del af byen, danner bebyggelsen et homogent og langstrakt forløb, der er præget af pyntelige gadehuse og enkelte forretninger. De centrale rumdannelse i byen sker omkring de to væsentlige vejsammenskræninger, hvor de bymæssige ambitioner giver sig udtryk i de enkelte gadehuses let markerede hjørnepartier. Ved landevejen ligger også den gamle Hem Maskinfabrik med en kerne af velbevarede bygninger, der udgør gode eksempler på industriarkitektur fra dette århundredes begyndelse.

Bebyggelsen langs landevejen er karakteriseret af enkelte huse fra begyndelsen af dette århundrede.

Hem 1:8.000.

Estvad

Estvad ligger i en ualmindelig smuk landskabelig sammenhæng i det bakkede landskab nordøst for Flyndersø. Sydøst for byen ligger den karakteristiske ådal med store åbne engarealer, der gennemstrømmes af Skive Å. Det er her man støder på den store Estvadgaard. Landsbyen ligger i en "fjordarm" til ådalen i overgangen til det storbakkede landskab. Øst for byen ligger den markante bakke "Akselbjerg". Den lille sluttede landsbybebyggelse kendetegnes af den gamle kirke, der ligger hævet på en lille bank midt i byen.

Estvad kendes tilbage til 1330, hvor den benævnes som Eswath. Byen blev udskiftet 1799-1800. Landsbyen karakteriseres som en uregelmæssig vejforby, og den tidligere gård- og husbebyggelse har udviklet sig omkring en fortelignende gadeudvidelse vest for kirken.

Fra alle sider opleves Estvad som en lav, sluttet og homogen gård- og husbebyggelse, der ligger omkring den gamle kirke i en smuk sammenhæng med det omkringliggende landskab. Den centrale rumdannelse i Estvad sker vest for kirken i et kileformet rum med kirken mod øst og et forløb af de ældre gårde mod vest. Rummet er en reminiscens af den gamle forte og opleves stadig som en helhed.

Vejnettet omkring byen er i nogen grad ændret, hvad der tydeligt opleves ved landevejen, der skærer sig igennem Akselbjerg mod øst. Omkring kirken er den gamle vejføring dog forholdsvis intakt, og en del af den gamle vejføring er endvidere bevaret som markvej vest for byen.

Byen har udviklet sig inden for den gamle bydannelses rammer og er således uden nye større byudviklingsområder.

Det gamle vejforløb slynger sig omkring Estvad Kirke, der ligger hævet på en bank, i et bemærkelsesværdigt flot samspil med det varierede landskab omkring byen.

Estvad 1:8.000.

Rønbjerg

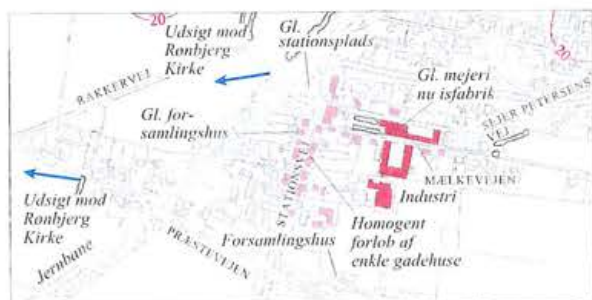
Rønbjerg stationsby ligger i et lavtliggende område nord for Flyndersø. Det lave land gennemskæres af jernbanen, Skive-Struer, der blev åbnet i 1865. Den lille stationsby er opstået omkring torveproduktion.

Den centrale og mest bymæssige rumdannelse i Rønbjerg findes ved den gamle stationsplads, hvor byens ældre forretninger ligger koncentreret, samt langs Stationsvej, der udgør byens hovedgade. Langs Stationsvej er et lille tidstypisk bebyggelsesforløb med små enkle gadehuse. Øst for den gamle stationsplads ligger det gamle mejeri, som blev oprettet i 1907 og i 1924 blev omdannet til den kendte flødefabrik – Rønbjerg Is.

I de seneste årtier har Rønbjerg udviklet sig kraftigt med store nye parcelhuskvarterer, der ligger uden for den oprindelige bydannelse, samt et lille sluttet klyngehusbyggeri, der ligger på langs af Stationsvejs vestside. Strukturelt udgør den lille enkle og upretentive stationsbybebyggelse, med hovedgade og de mindre sidegader, et godt eksempel på den bydannelse, der fandt sted i slutningen af forrige århundrede.

De rumlige og arkitektoniske kvaliteter i Rønbjerg er koncentreret langs Stationsvej, hvor de enkle gadehuse, der ligger langs vejens linære forløb, udgør en bevaringsværdig helhed.

Rønbjerg 1:8.000

Lundø by

Lundø ligger på en markant bakkehalv, der tegner sig stærkt set fra det flade marine forland mod syd og øst. I stenalderen var Lundø en ø, hvilket stadig opleves tydeligt fra de lavtliggende engarealer, man må passere for at komme over til "øen". Den lille og enkle Lundø Kirke ligger smukt placeret på øens højeste punkt og kendetegner øens profil fra det åbne land.

Lundø by kendes tilbage til 1231, hvor den benævnes som Loghno, og byen blev udskiftet 1798. Landsbyen karakteriseres som en forte-klyngeby, og den tidligere gård- og husbebyggelse lå samlet omkring en forte. Såvel den gamle vejføring som et stort antal af de ældre gårde er bevaret i byen, og Lundø by udgør stadig en lille sluttet landsbybebyggelse, der i usædvanlig grad har bevaret sin egenart og landsbykarakter.

Den ældre bebyggelse er præget af de karakteristiske gulkalkede, strå-tækte længehuse, der sammen med den karakterfulde beplantning og de slyngede vejforløb danner en velbevaret og stemningsfuld helhed.

Bebyggelsen i Lundø by er karakteriseret af enkle gulkalkede længehuse, der ligger i et flot forløb langs byens gamle vejnet.

Lundø by 1:8.000

Staarup Hovedgaard

Staarup Hovedgaard ligger på østsiden af en lille bakke i et fladt, vidtstrakt landskab, og den enkle, hvidkalkede hovedbygning rejser sig med stor effekt i det lave, åbne land.

Gårdens historie kendes tilbage til 1364, men den nuværende hovedbygning er opført omkring 1560 af Bjørn Kaas.

Den fritliggende lange og smalle hovedbygning ligger placeret solret midt på et trapezformet voldsted. Vest herfor lå den tidligere ladegård, der ligeledes var omgivet af voldgrave. Den hvidkalkede hovedbygning er opført i grundmur i to stokværk på et fundament af rå kampesten, og taget er hængt med røde vingetegl.

I facaderne er bevaret en lang række spor fra det oprindelige renæssancelanghus, der var karakteriseret ved en lang række af de for perioden typiske stiltræk med blandt andet kurvehanksbuede vinduer, kamtakkeblændingsgavle samt et tidligere trappetårn, der dannede forbindelsen imellem de to stokværk.

Staarup Hovedgaard 1:8.000

Staarup Hovedgaards enkle hovedbygning rejser sig magtfuldt på et voldsted isoleret fra den tidligere ladegårdsplads. Hovedbygningen har i de seneste år gennemgået en omfattende restaurering og er nu offentlig tilgængelig.

Højslev Kirkeby

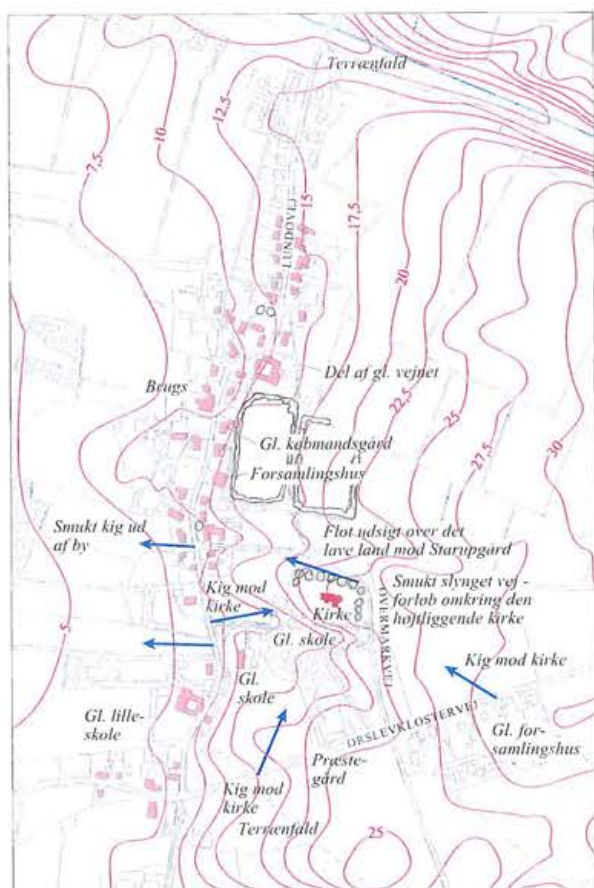
Højslev Kirkeby ligger i en markant landskabelig overgang mellem det hævede bakkeland mod øst og de vidtstrakte lavtliggende engarealer mod vest. Hævet over den øvrige bebyggelse ligger kirken, der tegner sig ualmindelig stærkt i det flade åbne land mod vest.

Højslev kendes tilbage til 1231 som Høghæslef, og landsbyen blev udskiftet i 1796. Byen karakteriseres som en slynget vejby, og den ældre gård- og husbebyggelse ligger langs Lundøvej's slyngede forløb gennem landskabet. Landsbyen har udviklet sig inden for den oprindelige struktur med en række smukke gadehuse præget af Bedre Byggeskik samt flere nye parcelhuse.

Bebyggelsen langs vejens vestside åbner op for en række smukke landskabelige kig ud over det flade land mod vest. Omkring den gamle købmændsgård og forsamlingshuset fortættes bebyggelsen, og Højslev har her sit mest bymæssige udtryk, præget af den byvækst, der fandt sted i tiden efter 1900. I den nordlige del af byen ligger de gamle gårde tæt, og byen har her tydeligst bevaret den gamle landsbys åbne karakter.

Højslev Kirke ligger højt hævet på de gamle kystskrænter og udgør et markant fixpunkt i det flade vidtstrakte landskab mod vest.

Højslev Kirkeby 1:8.000.

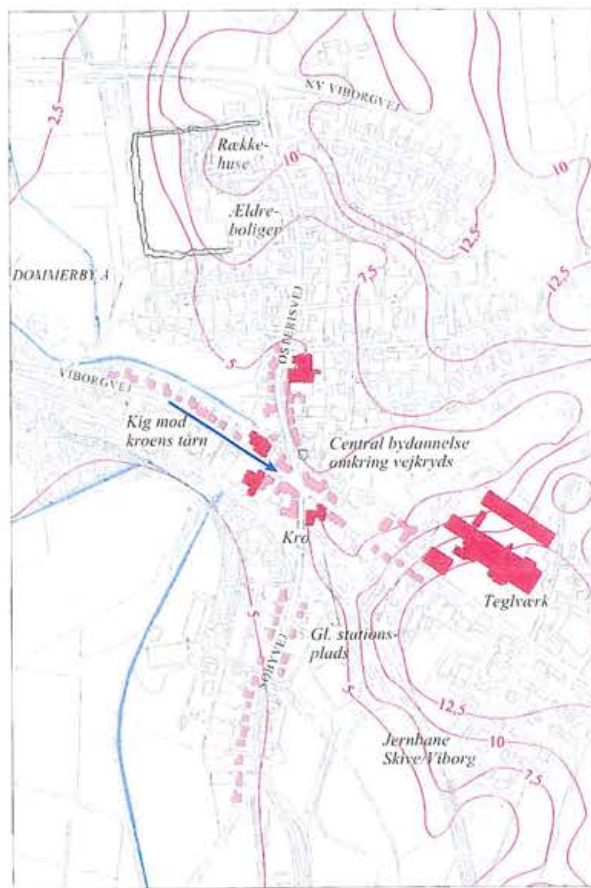
Højslev Stationsby

Højslev Stationsby ligger øst for Dommerby Å, der har sit løb i en lavning vest for den tidligste bydannelse. Den ældste bebyggelse i Højslev er opført som arbejderboliger i tilknytning til teglværkerne samt til gården Søvang. Siden er byen udviklet med en lang række typiske stationsbyhuse omkring Skive-Viborg jernbanen, der blev anlagt 1862-64.

Den centrale bydannelse sker i vejrkrydset bag den gamle stationsplads. Bygningerne her er typiske stationsbyhuse fra begyndelsen af dette århundrede, opført i to etager med et tydeligt urbant præg. På trods af at byen i dag er uden de for stationsbyen så karakteristiske elementer som station og mejeri, udgør den et smukt og tidstypisk eksempel på en mindre stationsbydannelse fra begyndelsen af dette århundrede. Der er derfor god grund til at værne om de bevarede og karaktergivende stationsbybygninger.

Den rigt detaljerede Højslev Kro (tegnet af arkitekt Erik V. Lind i 1905) markerer sig kraftigt i bybilledet og danner sammen med de øvrige stationsbyhuse en bevaringsværdig helhed.

Højslev Stationsby 1:8,000.

Nørre Ørum

Nørre Ørum ligger meget smukt i overgangen mellem et storbakket istidslandskab mod vest, de lavtliggende engarealer, som gennemstrømmes af Jordbro Å mod øst. Engarealerne, der skærer sig ind i landet fra Hjarbæk Fjord, afgrænses klart af de gamle havskrænter mod øst. Den lille landsby ligger i en lavning, der skærer sig ind i landet mellem de to mægtige bakker, Sorthøj og Bavnehøj. Den markante kirke rejser sig effektivt over den øvrige bebyggelse på et lille fremskudt næs og kendetegner bebyggelsen i det åbne landskab. Byen kendes tilbage til 1401, hvor den benævnes Ørum, og byen blev udskiftet 1800.

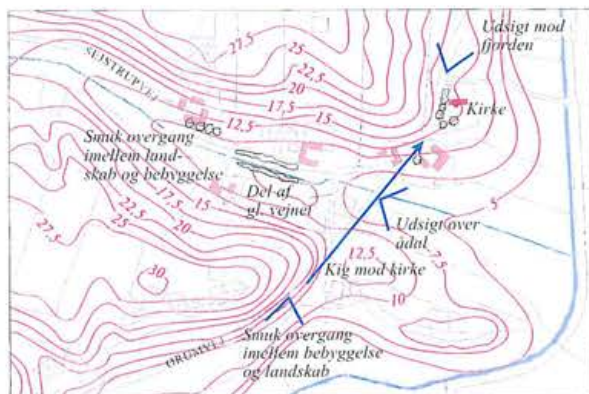
Nørre Ørum karakteriseres som en slynget vejby, og den ældre bebyggelse ligger stadig langs Sejstrupvej, der har et smukt slynget forløb gennem landskabet.

Nørre Ørum er en ganske lille landsby, der foruden kirken blot består af ganske få gårde. Bebyggelsen har således ikke noget egentligt bymæssigt præg, men er karakteriseret ved en usædvanlig smuk sammenhæng mellem bebyggelse og landskab. Den lille landsby er ganske uden nyere byudviklingsområder, og bebyggelsen er karakteriseret af smukke og tidstypiske gårde fra dette og forrige århundrede.

Byens smukke landskabelige placering opleves specielt langs Ørumvej, der har et usædvanligt smukt kurvet og bakket forløb igennem den lille lavning og op forbi kirken. Fra vejen er en betagende udsigt ud over ådalen samt op mod den højt beliggende kirke, som vejen passerer i et stort slyng. Derefter åbnes der for et smukt udsyn mod Hjarbæk Fjord og ådalen.

Nørre Ørum Kirke ligger højt huevet over den øvrige bebyggelse, der ligger i en lavning mellem to mægtige bakker.

Nørre Ørum 1:8.000.

Sønder Ørum

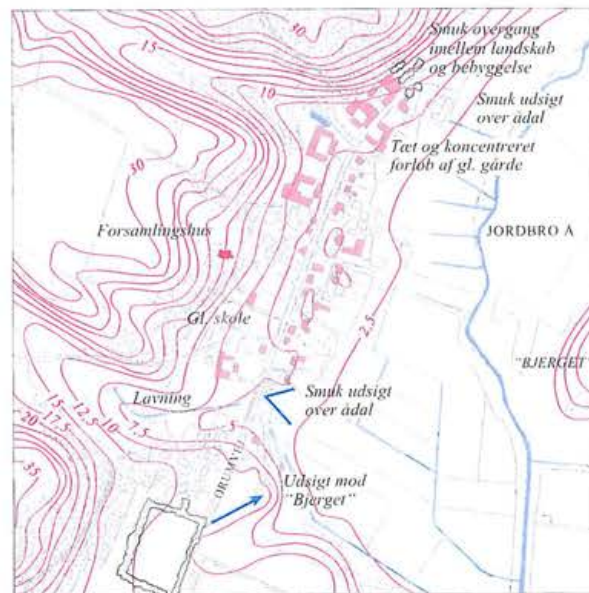
Sønder Ørum ligger i en markant overgang mellem to landskabsformer. Mod nordvest er et jævnt bakket istidslandskab med delvist skovklædte skrånninger og mod sydøst ligger et smukt dalstrøg, der gennemstrømmes af Jordbro Å. I ådalen, der skærer sig ind i landet fra Hjarbæk Fjord, rejser den mægtige bakke "Bjerget" sig og danner en effektiv kontrast til de lavtliggende engarealer.

Sønder Ørum kendes tilbage til 1468 som Sønder Ørom. Byen blev udskiftet 1794-95 og 1799, og karakteriseres som en slynget vejby. Gård- og husbebyggelse har tidligere ligget langs Ørumvej. Landsbyens gamle struktur og bebyggelsesmønster er stadig velbevaret og opleves særligt i den nordlige del af byen, hvor en gruppe af de ældre gårde ligger tæt langs Ørumvejs smukt slyngede forløb og danner en velbevaret helhed. Den åbne bebyggelsesstruktur mod øst åbner op for smukke landskabelige kig mod de lavtliggende engarealer og "Bjerget". Det klareste tilløb til bydannelse sker omkring købmanden, smeden og den gamle skole, hvor bebyggelsen er præget af småhuse opført i rødt tegl med kamapper og frontkviste i begyndelsen af dette århundrede.

Åf enkeltbygninger skal særligt fremhæves det karakteristiske ottekanterede forsamlingshus, opført i 1883, med forbillede i Galtrup forsamlingshus på Mors.

I den nordlige del af Sønder Ørum ligger den gamle gårdbebyggelse tæt langs det slyngede vejforløb.

Sønder Ørum 1:8.000.

Hald

Hald ligger i overgangen mellem de vældige bakker mod syd og det lave land, der skærer sig ind i landet fra fjorden mod vest. Fra det høje bakkeland syd for byen er der en meget smuk udsigt over de lavere liggende arealer ud mod fjorden.

Byen kendes tilbage til 1319, hvor den betegnes Haal, og byen blev udskiftet 1799. Hald karakteriseres som en uregelmæssig vejforleby, og den tidligere gård- og husbebyggelse lå langs et vejforløb omkring en uregelmæssig forte. I slutningen af forrige århundrede har byen udviklet sig kraftigt med tidstypiske gadebebyggelser langs Bådsgårdsvej og Ørslevklostervej.

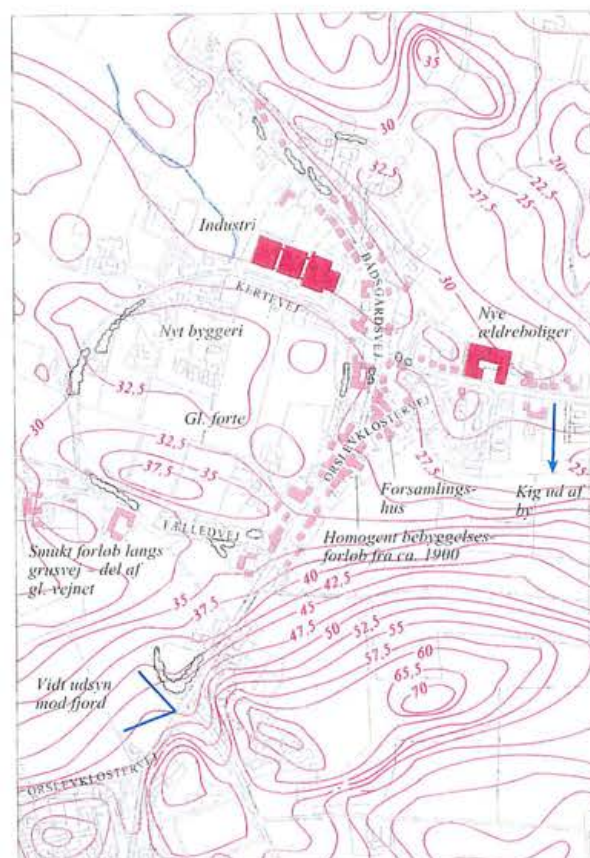
Hald er således både rumligt og historisk opdelt i to forskellige strukturer. Dels den tidligere landsbydannelse og dels bydannelsen fra tiden omkring 1900. Den gamle landsbydannelse opleves tydeligt langs den grusbelagte Fælledvej, der med et smukt slynget forløb omslutter den gamle forteplads. Imellem den ældre gård- og husbebyggelse ligger enkelte nyere huse, men den gamle åbne landsbykarakter kan stadig aflæses – specielt ved den lille koncentration af gårde og småhuse i fortens sydvestlige hjørne. Omkring den nordlige del af den gamle forte er opført nyere dominerende industribygninger samt parcel- og klyngehusbyggeri, der i nogen grad slører byens oprindelige struktur.

Den bymæssige vejbebyggelse (fra tiden omkring 1900) langs Ørslevklostervej og Bådsgårdsvej kendetegnes af enkle længehuse med sadeltag placeret langs gaden samt af mere villaprægede gadehuse med frontkviste og karnapper. Bebyggelsen i denne del af byen har et særdeles homogent velbevaret forløb og udgør samlet en bevaringsværdig helhed.

De sidste årtier har byen udviklet sig inden for den tidligere bydannelse med en lille enklave af rækkehuse samt nogle nyere ældreboliger, der både strukturelt og formmæssigt adskiller sig fra den ellers homogene bebyggelse.

Langs grusvejen, der omslutter den gamle forte, oplever man stadig den gamle landsbykarakter.

Hald 1:8.000.

I Hald er bevaret et stort antal tidstypiske gadehuse fra tiden omkring 1900, der sammen danner en bevaringsværdig helhed. Her langs Ørslevklostervejs østside.

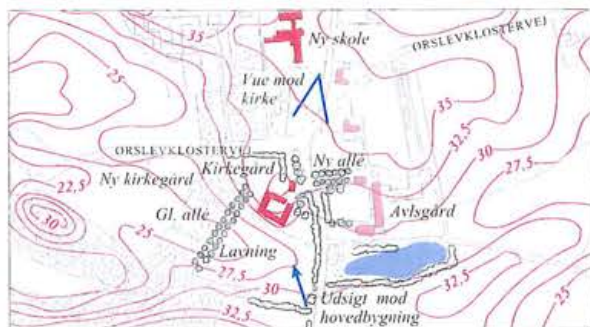
Ørslev Kloster

Ørslev Kloster ligger i en smuk og bearbejdet sammenhæng med det let kuperede og delvis skovklædte landskab. Den vældige hovedbygning rejser sig magtfuldt på en markeret banke, og mod syd falder terrænet yderligere ned mod en lavning, der gennemskærer parken.

Ørslev Kloster kendes tilbage til midten af 1200-tallet som kloster for nonner af Benediktinerordenen, men anlæggets nuværende barokke udtryk stammer fra 1700, hvor den daværende ejer, Johan Rantzau forestod en omfattende ombygning. Hovedparten af jorden blev afhændet i dette århundrede, og hovedbygningen blev i 1934 solgt til rigsgrevinde Olga Sponneck. Hovedbygningen ejes af komtesse Olga Sponnecks legat, der i 1969 stillede det til rådighed for Dansk kulturhistorisk Museumsforening.

Det homogene og velproportionerede anlæg består af 4 fløje, der slutter sig omkring et smukt lukket, pikstensbelagt gårdrum. Den nordre fløj udgøres af kirken, og de øvrige fløje er opført i et stokværk med pudsede, kvaderfugede og hvidkalkede mure og valmet tag hængt med røde vingetegl. De enkle, regulære og rytmiske facader fremtræder med en kraftfuld enkelhed, og præges af de store, regelmæssigt placerede barokvinduer.

Ved den seneste restaurering har man fremdraget enkelte dør- og vinduesåbninger, der stammer fra perioderne før den barokke ombygning. Dette er udført særdeles vellykket, uden at det homogene, ombyggede anlæg herved har mistet sin karakter. Parken fremstår enkel og uprætentiøs med et meget landskabeligt præg.

Ørslev Kloster 1:8,000.

Den store enkle og magtfulde hovedbygning på Ørslev Kloster ligger hævet på en markeret banke i et terræn, der falder mod syd. Bag sydflojen ses tårnet på klosterkirken, der udgør nordflojen i det fireflojede anlæg.

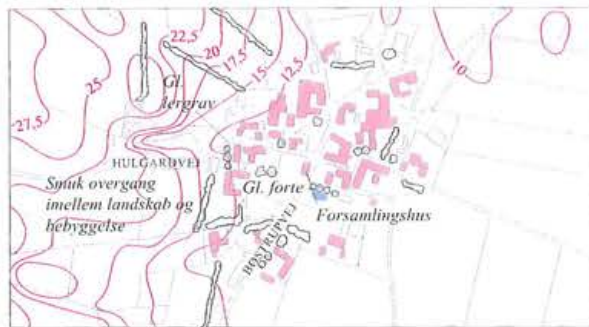
Bøstrup

Bøstrup ligger i et markant geografisk skel i overgangen mellem det højtliggende bakkeland mod vest og de lavtliggende engarealer mod nord og øst. Mod syd og vest slynger vejene fra byen sig gennem det stigende terræn, hvad der giver en meget smuk ankomst til byen.

Bøstrup kendes tilbage til 1584, landsbyen blev udskiftet 1800. Bøstrup er karakteriseret som en forteklyngeby, og den tidligere gård- og husbebyggelse har antagelig ligget grupperet omkring en fælles forte. I de seneste århundreder har dele af fortens dog været bebygget med gårde og huse.

Den gamle fortens åbne karakter opleves tydeligt ved grøningen med byens forsamlingshus samt omkring det forgrenede vejnet i byens nordlige del. I byens nordvestlige udkant er en meget smuk overgang mellem landsbybebyggelsen og landskabet, hvor bebyggelsen og den kultiverede beplantning afsluttes ved bakkelandets skrånninger.

Byudviklingen er foregået inden for den eksisterende struktur med enkelte småhuse og nyere landbrugsbygninger, og hovedparten af bygningerne er opført i dette og forrige århundrede. Byen fremtræder ualmindelig homogen og er et godt eksempel på en levende landsby, der har udviklet sig med respekt og forståelse for de eksisterende kvaliteter.

Bøstrup 1:8,000.

Gårdbebyggelsen i Bøstrup ligger omkring en grønning, der udgør en del af den gamle forte.

Byggeskik på landet

Det danske kulturlandskab er blandt andet karakteriseret ved bygninger i det åbne land.

Herregårdenes bygninger som for eksempel Staarup Hovedgaard og Strandet er sammen med store jordtilliggender, skove og engarealer et markant træk i landskabet.

Landbyernes bebyggede strukturer afspejler det driftsmæssige fællesskab. Gårdene er bygget omkring fortet, et areal i landsbyens midte, som engang var landsbyens fællesareal. Den tilhørende landbrugsjord lå spredt i forhold til gårdene. Efter udskiftningen i slutningen af 1700-årene blev jordene samlet og kom for eksempel til at udstråle fra landsbyen som en stjerne. Eksempler på sådanne landsbyer er Hejlskov og Bøstrup.

Gårdenes bygninger var før 1800-tallets midte opført i bindingsværk. Herefter blev bygningerne opført som grundmurede teglbygninger i takt med teglværkernes udbredelse.

Jernbanen forbedrede mulighederne for at afsætte landbrugets produkter. Dette medførte, at landbruget udvikledes fra at være et selvforsynende erhverv med en mindre produktion til salg i købstaden til et egentligt eksporterhverv. Landsbyen fik servicefunktioner i forbindelse

med landbrugets drift som for eksempel købmandshandel, smedie og mejeri. Efter 2. verdenskrig blandt andet også frysehuse.

Håndværket var omkring århundredskiftet på et meget højt niveau. Dette i forbindelse med en stor interesse for historisk arkitektur højnede det bygningskulturelle niveau for det "almindelige hus". Den industrialiserede teglfremstilling åbnede mulighed for lettere at fremstille teglsten til udsmykningsformål. Teglværkernes righoldige eksempelkataloger gav idéer til, hvordan man kunne bygge med historiske idealer som forbillede. Klassicismen og barokken var de mest populære stilperioder, men også gotikken blev efterlignet, men da ofte til bygninger med mere specielle funktioner som for eksempel forsamlingshuset i Ørum.

Lavtliggende landområder gennemskåret af grøfter og diger med arkitektonisk enkle pumpehuse er et karakteristisk træk i Skive Kommune. Det største inddæmmede areal er Tastum Sø.

I forbindelse med at elektriciteten fra 1920'erne blev almindelig på landet, opstod transformatorårnet som en ny bygningstype. Bygningstypen kom til at præge landskabet som luftledningernes gadekryds. Transformatorårnene er arkitektonisk meget forskellige. De kan eksempelvis være af metalplader, eller muret af teglsten med gotiske stiltræk.

Tolvenget landbrugsanlæg. Stuehuset er ældst og er senere sammenbygget med den nyere avlsbygning.

Firelænget gård fra Estrup. Gården ligger hævet i forhold til det omkringliggende terræn. Det stråtekte stuehus er gårdens ældste bygning. Offentlige installationer skæmmes miljøet.

Den træbæklædte trempelkonstruktion var en moderne konstruktionsmåde, som hævede taget og gjorde det muligt at udnytte loftet selv med en lav taghældning.

Hem Maskinfabrik er et eksempel på tidlig industriarkitektur på landet. Bemærk fabrikkationshallerne med ovenlys bag forbygningen. Forbygningen har klassicistiske stiltræk.

Herregården Strandet's hovedbygning er opført i 1798. Den indeholder dele af en ældre bygning. Bygningens Louis Seize-stil udtrykker arkitektonisk enkelthed. Bemærk den smukke hoveddør.

Lundovej 174 er en typisk smuk klassicistisk bygning. Den gulkalkede facade med den hvidkalkede aftrappede gesims løftes arkitektonisk af den sorttjærede sokkel. Stråtaget afsluttes ved et vandret afskåret tagskæg. Bemærk at bygningen er uden tagrende og vinduerne har ingen sølbænke.

Lundøvej 151. Nyere dør tilpasset den oprindelige dørtype.

Indgangsportalen til købmandsgården i Hindborg.

Det ottekantede forsamlingshus i Ørum er en smuk historicistisk bygning. Det enkle pandepladetag understreger tagets pyramideform. Udluftningslanternen i taget er sammen med de murede detaljer og de spidsbuede støbejernsvinduer fint håndværk.

Vestsallingbanens station i Hem er et fint arkitektonisk anlæg. Det er tegnet af arkitekt H. Tofthansen, Skive i 1920-24. Bemærk den klassicistiske tandsnitsgesims og det kvadrede midterparti.

Lundøvej nr. 11 er et smukt eksempel på håndverkets høje kvalitet. Bortset fra gavlvinduet og den nyere hoveddør er bygningen meget velbevaret. Cementtagstenene og de oprindelige vinduer bør fremhæves som værdifulde detaljer.

Det meget smukke tagnedløb vidner om en tid, da praktiske løsninger blev kombineret med æstetik og dygtigt håndværk.

Østerrisvej nr. 5 har pyntelige udhængsspær.

Den meget enkle og elegante transformatorbygning passer fint i landskabet. El-ledningerne tegner landskabets form.

Det murede transformatorårns præcise form understreges af det flade betontag og de cementstøbte vandnæser over dør og lem.

Den meget smukke købmandsgård i Hindborg udtrykker idéalerne i "Bedre Byggeskik". Anlægget er symmetrisk omkring det imponerende gavlparti. Bemærk indgangsportalene til h.h.v. beboelsen og til lagerbygningen. De nyere vinduer i gavlen virker skæmmende.

Ballingsvej 31 i Hem. Et eksempel på "Bedre Byggeskik" – en stil som udsprang af Landsforeningen for Bedre Byggeskik, der som et af sine formål skulle højne arkitekturen i landområderne. Bemærk iøvrigt de ovale vinduer på siden af huset.

Bevaringsværdige bygninger på landet

Skive sogn og Egeris sogn

Egeris kirke

Egeris kirke er tegnet af arkitekt Holger Jensen og blev indviet i 1960.

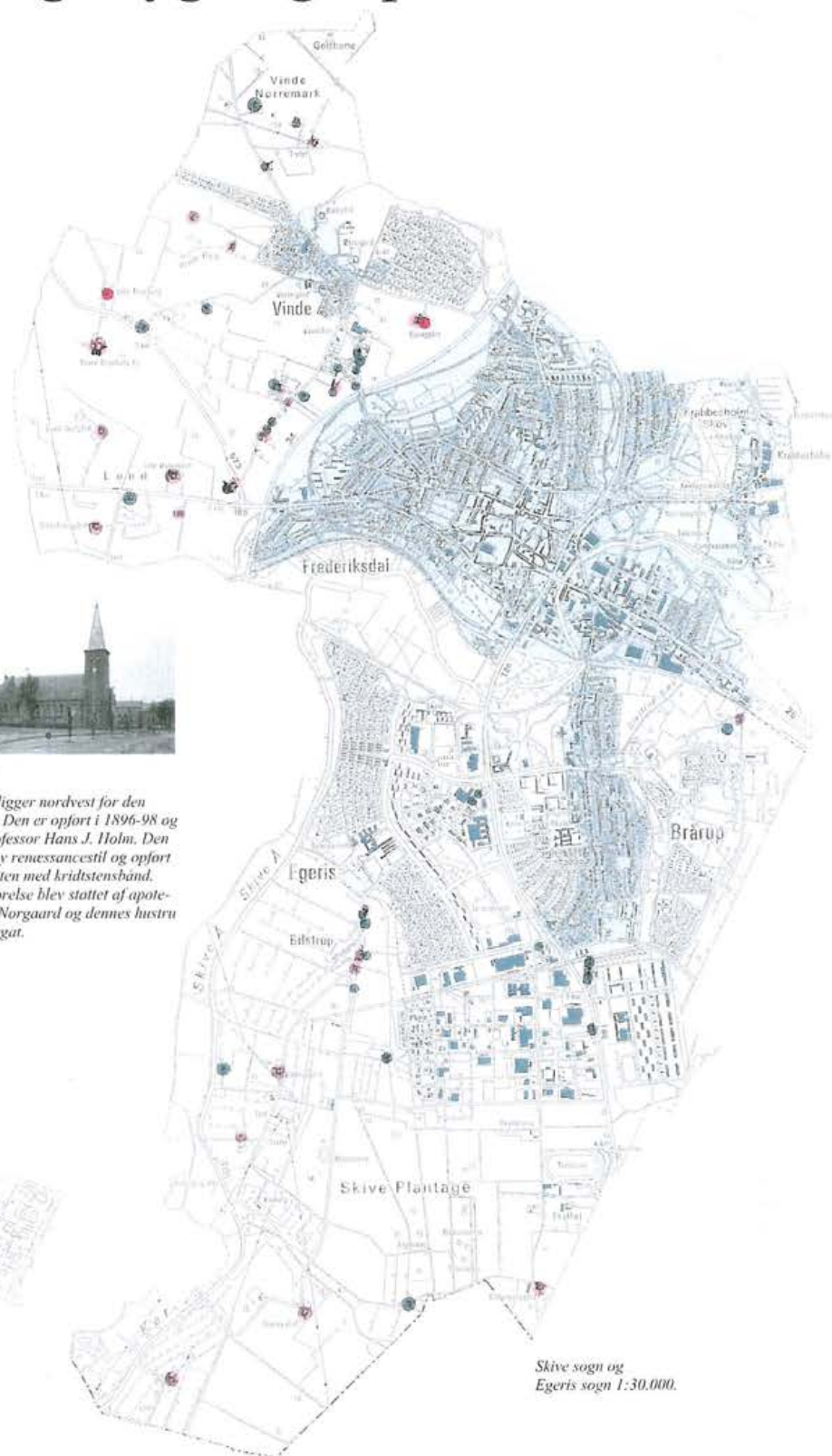
Vor Frue Kirke

Skives gamle kirke ligger højt med en vid udsigt ud over Skive adal. Kirken har romansk kor og skib. Senere er der til skibet tilføjet en vestforlængelse, tårn i vest, korsarm mod syd og våbenhus mod nord. Våbenhusets svungne gavle er udført af Skivebygmesteren Nicolaus Hinrich Rieman.

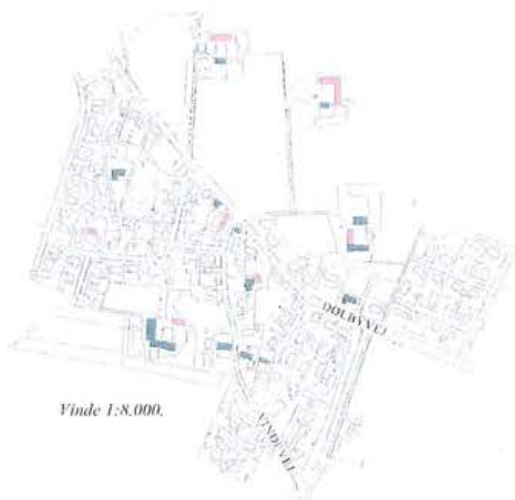

Skive Kirke

Skive Kirke ligger nordvest for den gamle kirke. Den er opført i 1896-98 og tegnet af professor Hans J. Holm. Den er bygget i ny renaissancestil og opført af røde teglsten med kridstensbånd. Kirkens opførelse blev støttet af apoteker G. J. N. Norgaard og dennes hustru gennem et legat.

Skive sogn og Egeris sogn 1:30.000.

Vinde 1:8.000.

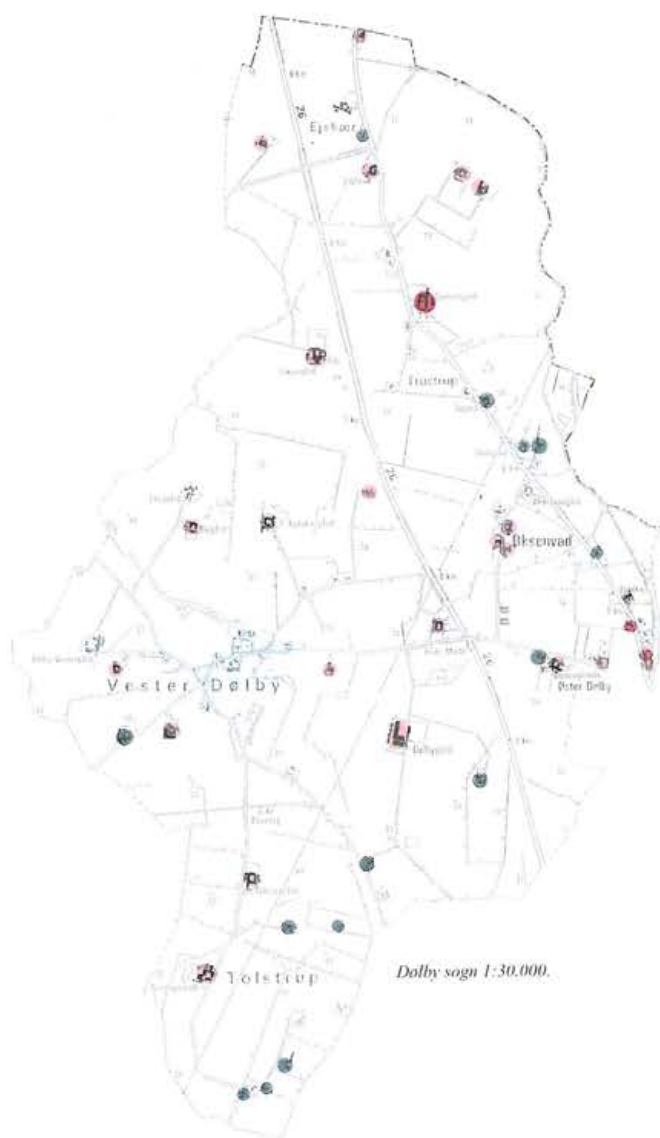
Dølby sogn

Dølby Kirke

Den højt beliggende kirke ligger i landsbyens nordligste del.

Kirken består af romansk kor og skib opført i granitstenskvadre. Det sengotiske tårn er muret i munkesten og var tidligere hvidkalket. Tårnets underste del er opbygget af granitstenskvadre.

Dølby sogn 1:30.000.

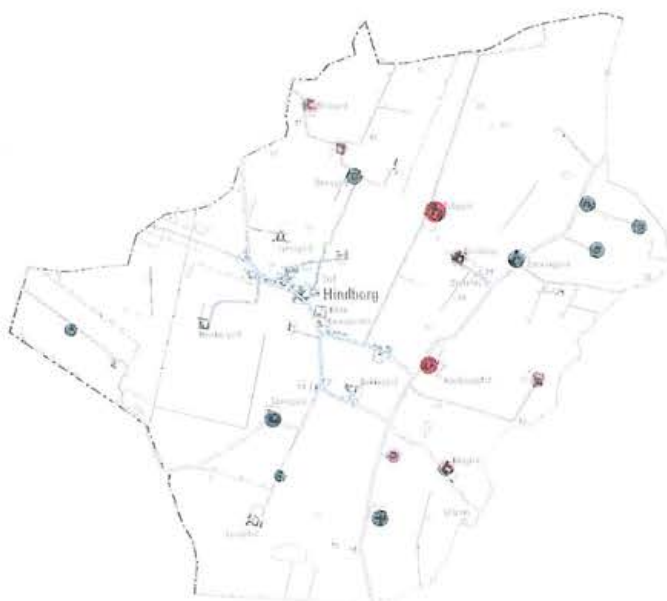
Vester Dølby 1:8.000.

Hindborg sogn

Hindborg Kirke

Den flade kirkebakke er lige tilstrækkelig til at hæve den romanske kirke i forhold til landsbyens bebyggelse. Skib og kor er bygget af tilhuggede granitkvadre, taget er tækket med bly. Det sengotiske vesttårn er hvidkalket og bygget af rå kampesten. Tårnets østmur er ombygget efter et lynnedslag i 1872. Det nyromanske våbenhus opført i røde teglsten er fra slutningen af 1800-tallet.

Hindborg sogn 1:30.000.

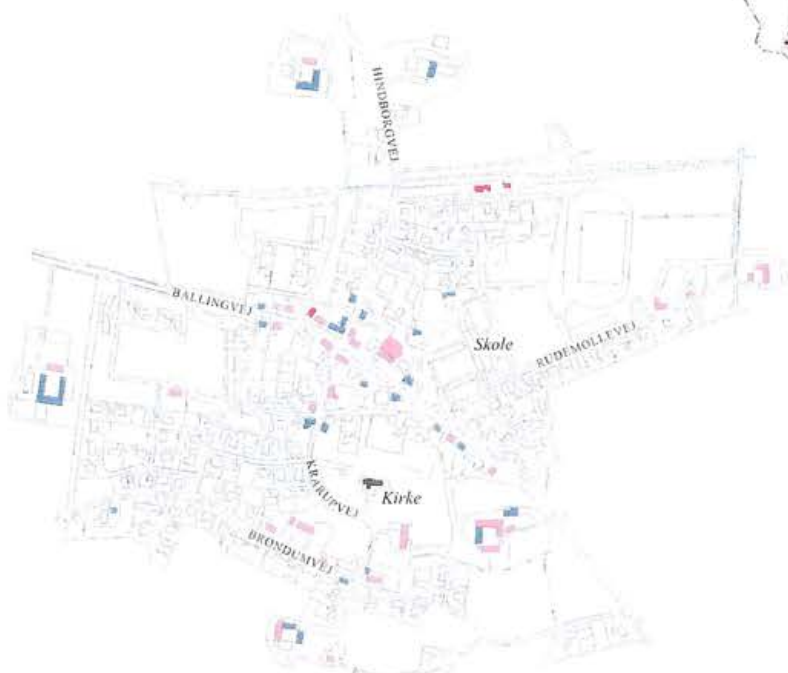
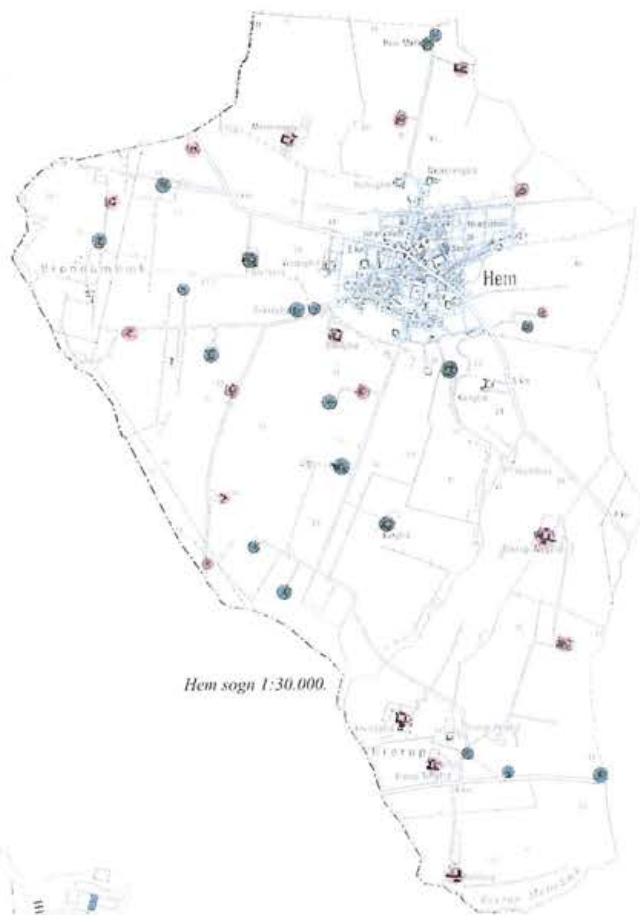
Hindborg 1:8.000.

Hem sogn

Hem Kirke

Kirkens romanske bygningsdele er opført af granitkvadre og marksten. Den er som de fleste romanske kirker opført på en granitstenssokkel med skråkant. Normalt aftager skiftegangshøjden på granitstenskvadre jo højere skiftegangen er beliggende. Ved en hårdhændet restaurering i slutning af 1800-tallet blev denne regel brudt. Korforlængelsen fra samme periode er bygget af røde teglsten. Det gotiske tårn er bygget af munkesten i munkestensforbandt. Tårnet er prydet af gotiske blændinger. Kirken er tækket med bly.

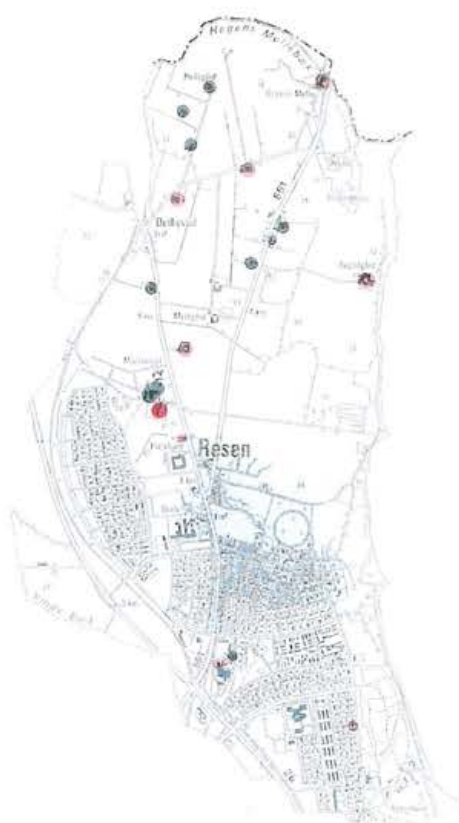

Resen sogn

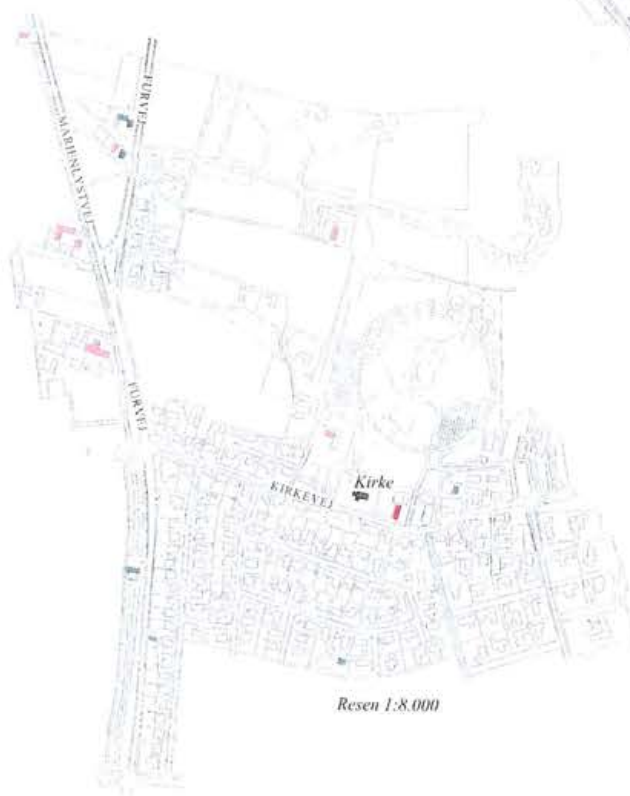

Resen Kirke

Den smukke hvidkalkede kirke er tækket med røde vingeteglsten. Kirken er præget af en ombygning udført omkring 1590. Ombygningen blev foretaget af Magdalene Banner til Krabbesholm. Langhuset er ikke bygningsmæssigt opdelt i skib og kor. Anlægget har sikkert en romansk kerne, men fremstår nuværende med en skalmuring med munkesten. Tårnet i vest er gotisk og er bygget af munkesten. De øst-vest vendte gavle er uden blændinger.

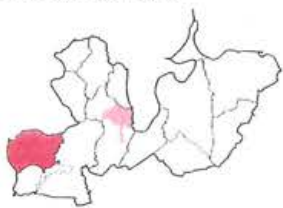

Resen sogn 1:30.000

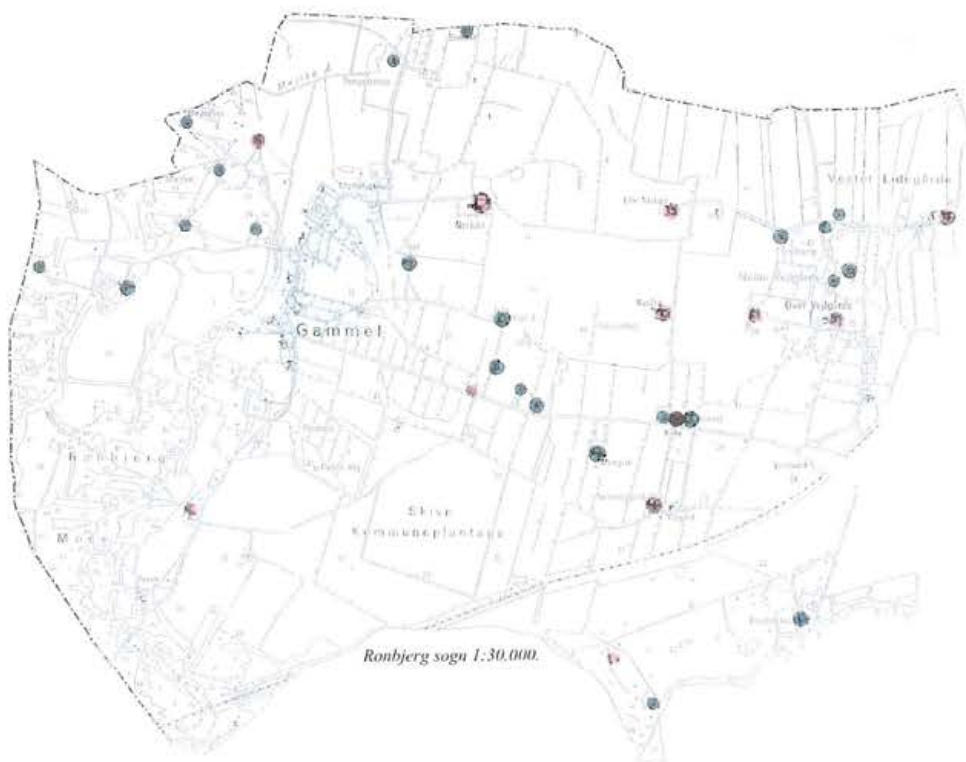
Resen 1:8.000

Rønbjerg sogn

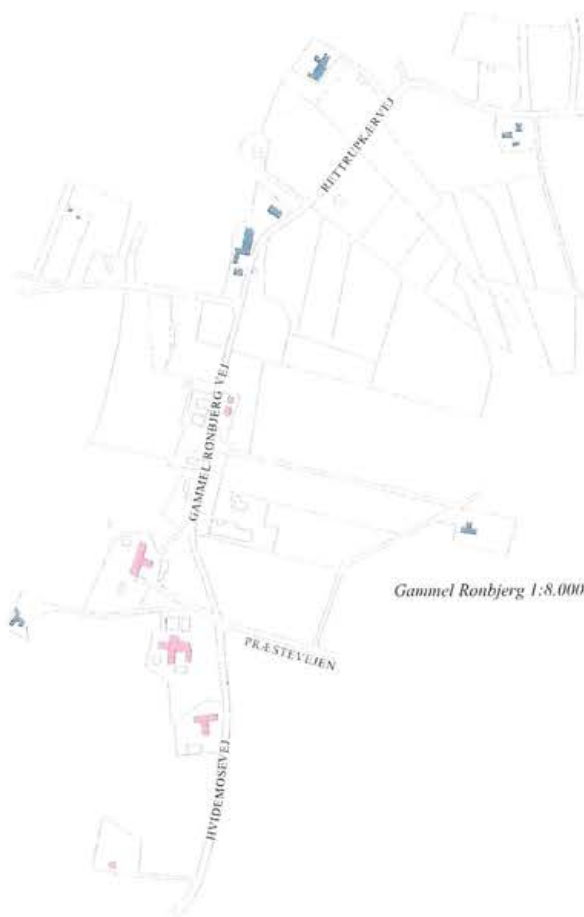

Rønbjerg Kirke

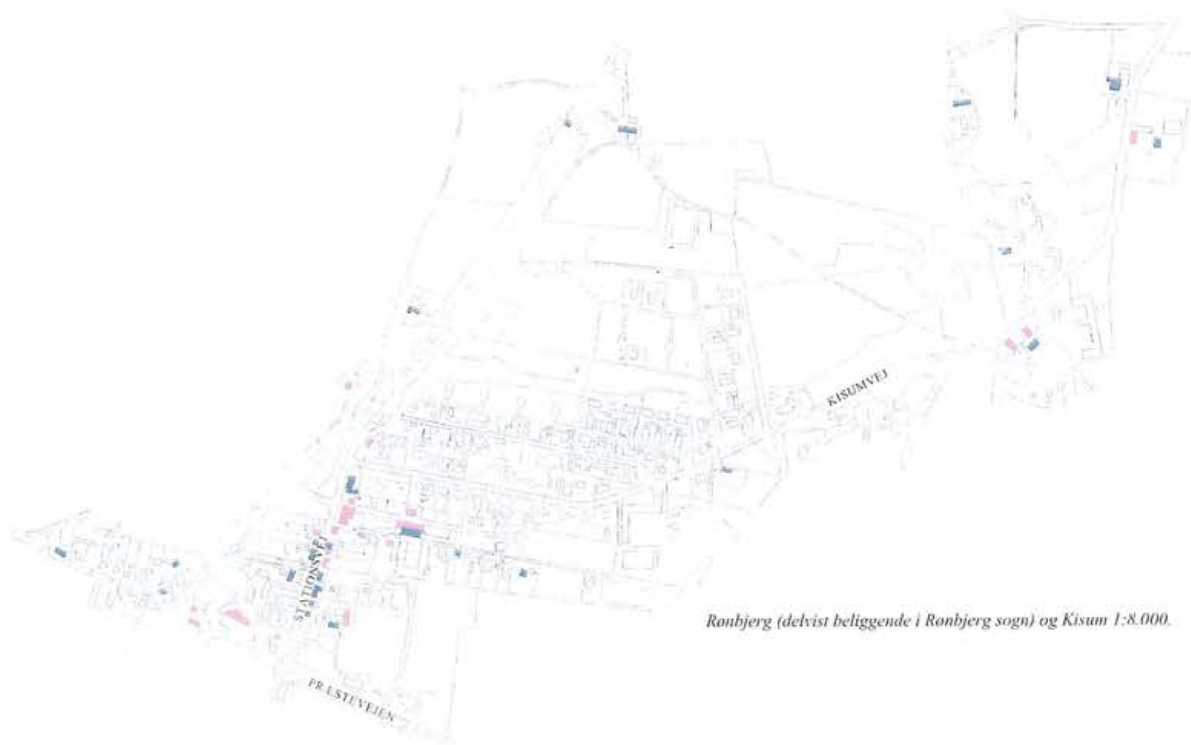
Kirken består af skib og kor, tårn mod vest og et våbenhus mod nord. Kirkebygningen er opført af munkesten og bygget uden sokkel. Tårnet er tilføjet, men på samme måde opført af munkesten. Smedede murankre dekorerer tårnets facader. Våbenhusets murværk er fornyet i 1933. Kirken omgives af et smukt stendige.

Rønbjerg sogn 1:30.000.

Gammel Rønbjerg 1:8.000.

Ronbjerg (delvist beliggende i Ronbjerg sogn) og Kisum 1:8.000.

Estvad 1:8.000.

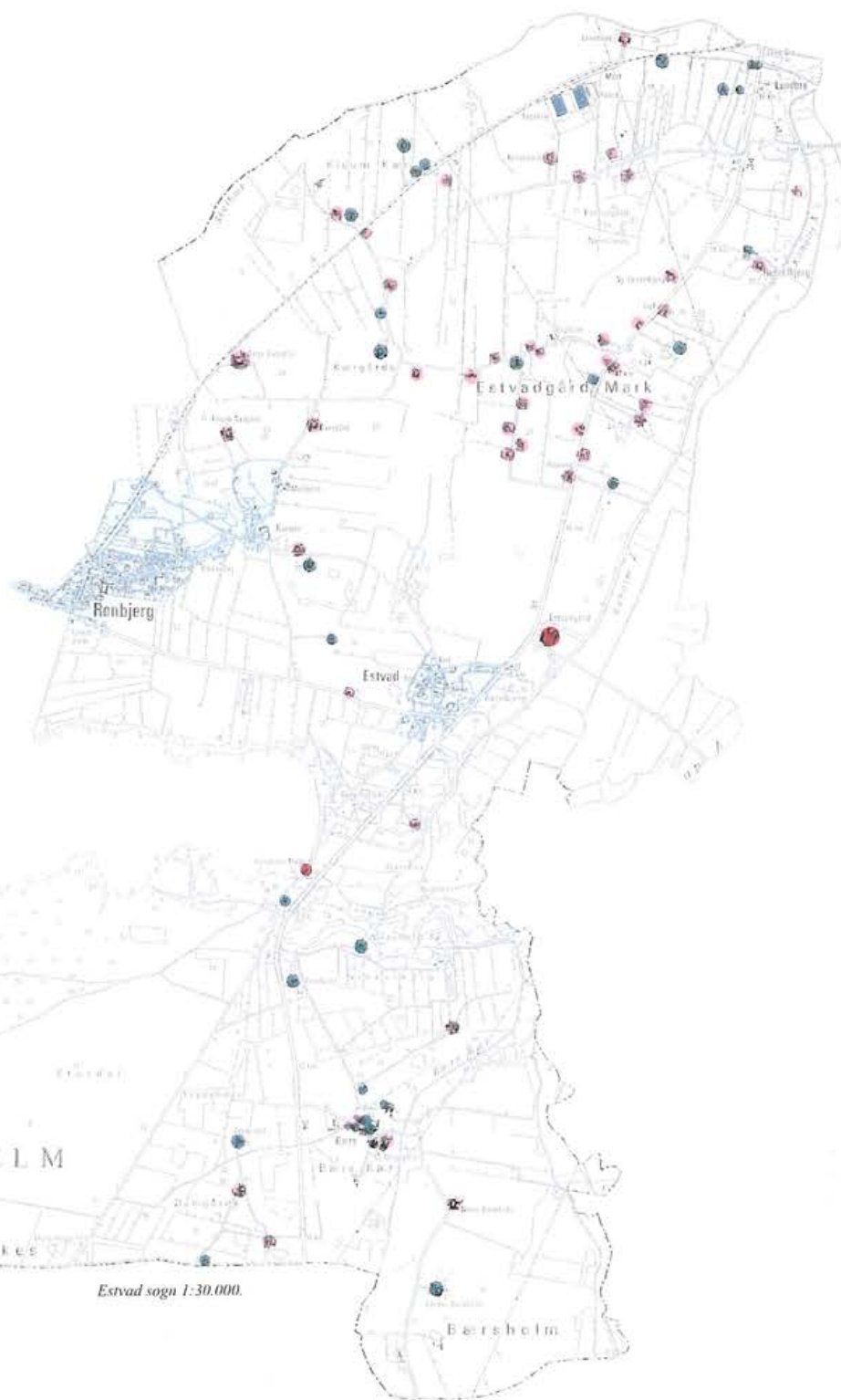

Estvad sogn

Estvad Kirke

Kirken er smukt beliggende hævet op over de lavere liggende gårde. Skib og kor er romansk. De oprindelige bygningsdele er opført af kløvede kampesten og marksten. Hjørner og muråbninger er opført i tilhugne kvadre. Skibets sydside er ommuret med munkesten. Tårnet er bygget omkring 1470. De syd- og nordvendte gavle har blændinger. Kirken er hvidkalket og tækket med bly.

Estvad sogn 1:30.000.

Højslev sogn og Nr. Søby

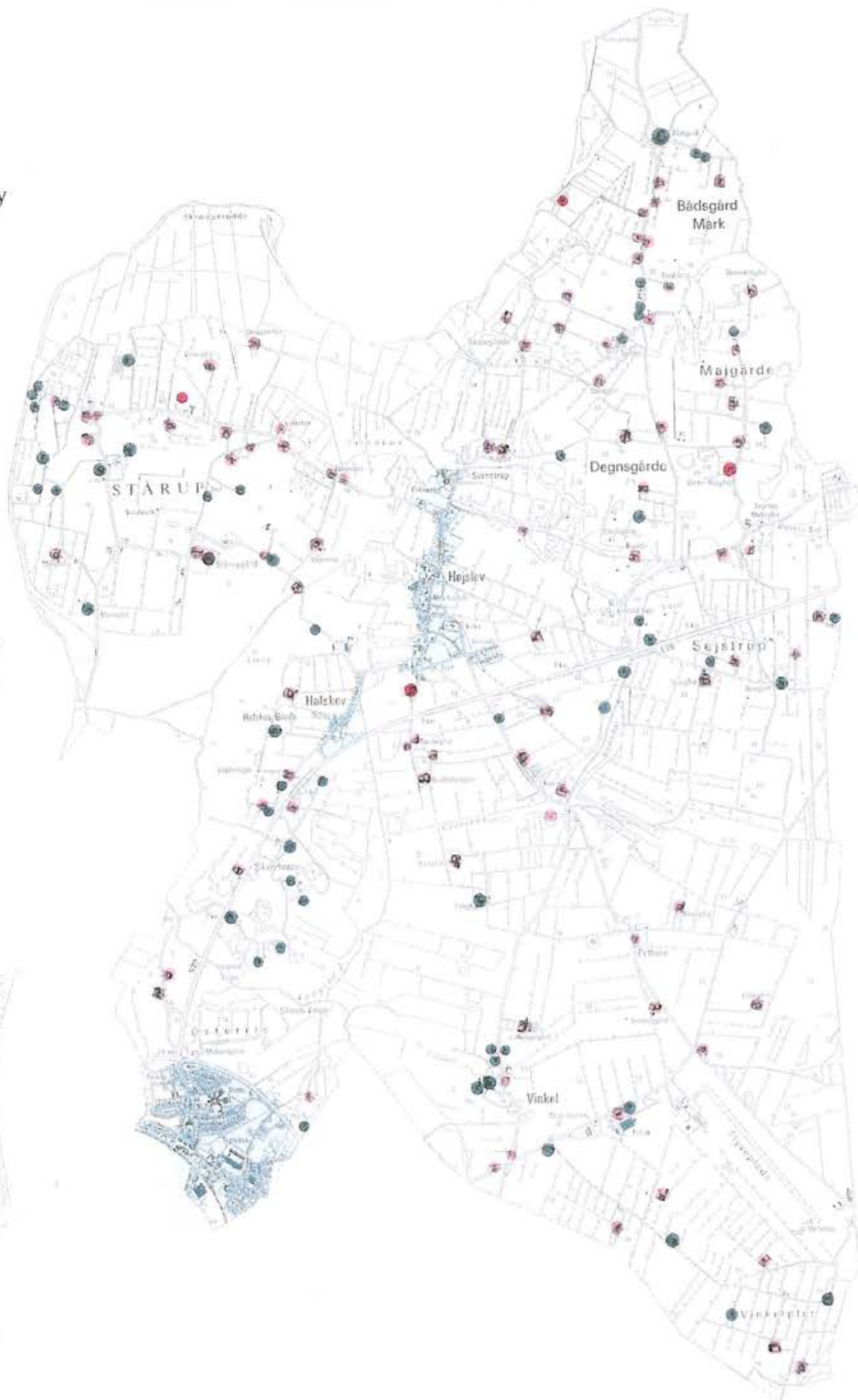

Højslev Kirke

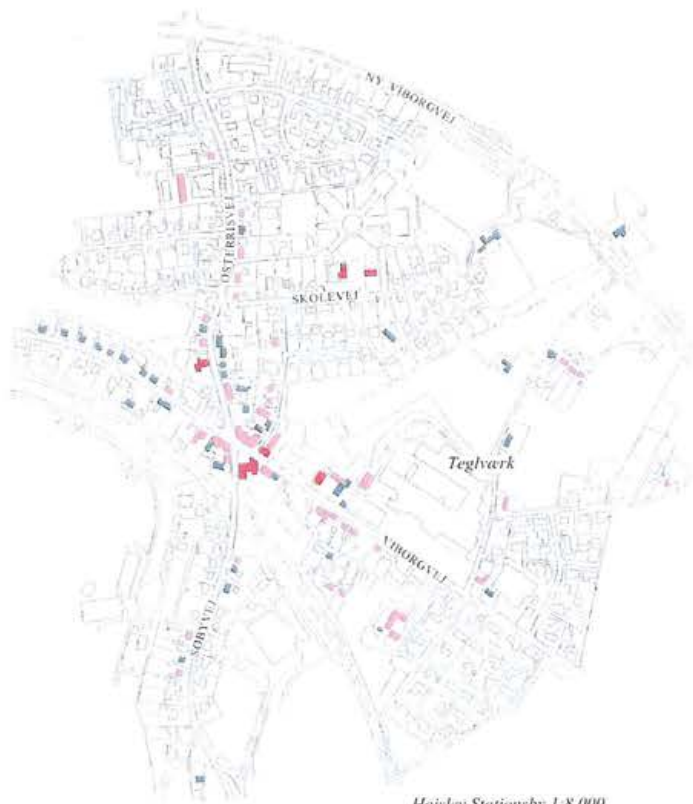
Den anseelige romanske kirke, hvis murhøjde er usædvanlig stor, består af apsis, kor og skib. Tårnet er sengotisk og opført af munkesten. Kirken har mod syd et begravelseskapel fra slutningen af 1500-tallet. Den meget store bygning er bygget af kampesten. Indvendig favnes rummet af et otteribbet krydshvælv. Sydgavlen er delvis bygget af kvadre fra kirkens skib. Denne bygning har tegltag, de øvrige bygninger er tækket med bly.

Halskov 1:8.000.

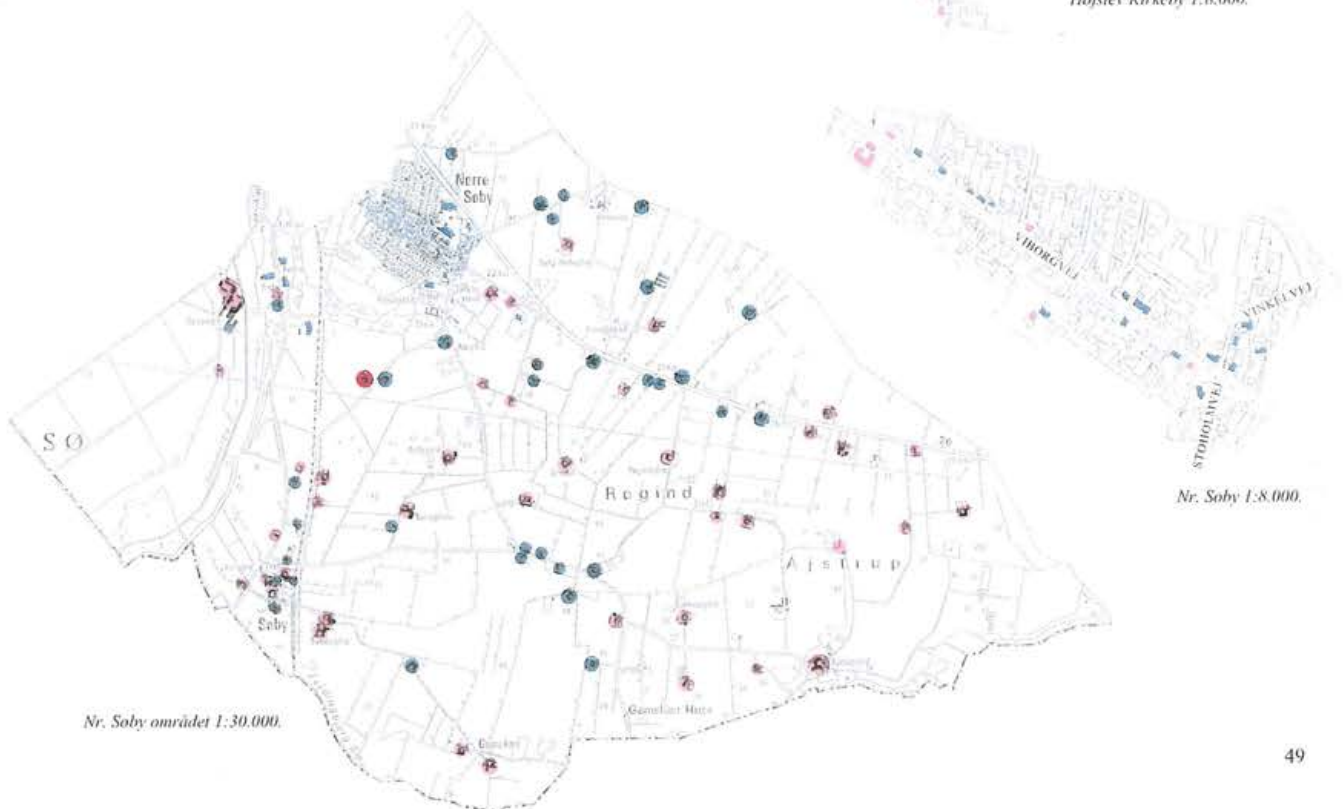
Højslev sogn 1:30.000.

Højslev Stationsby 1:8.000.

Højslev Kirkeby 1:8.000.

Nr. Soby området 1:30.000.

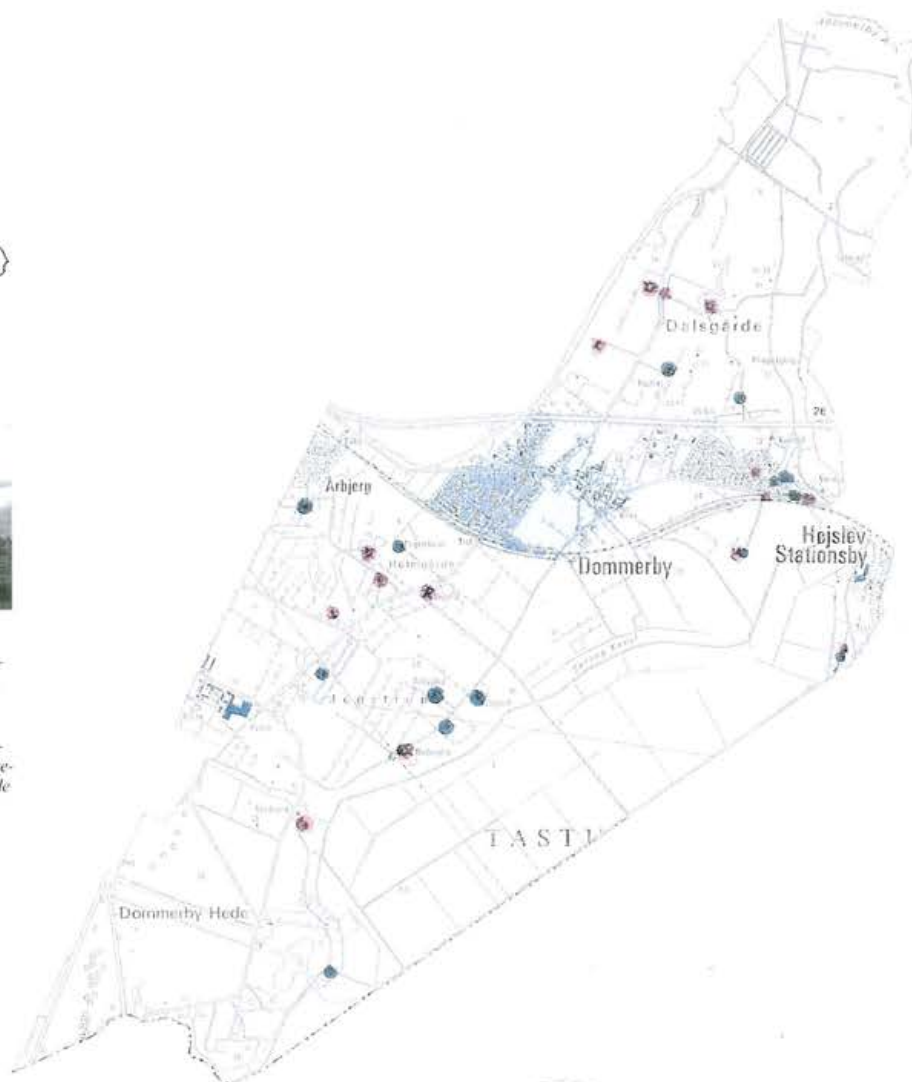
Nr. Soby 1:8.000.

Dommerby sogn

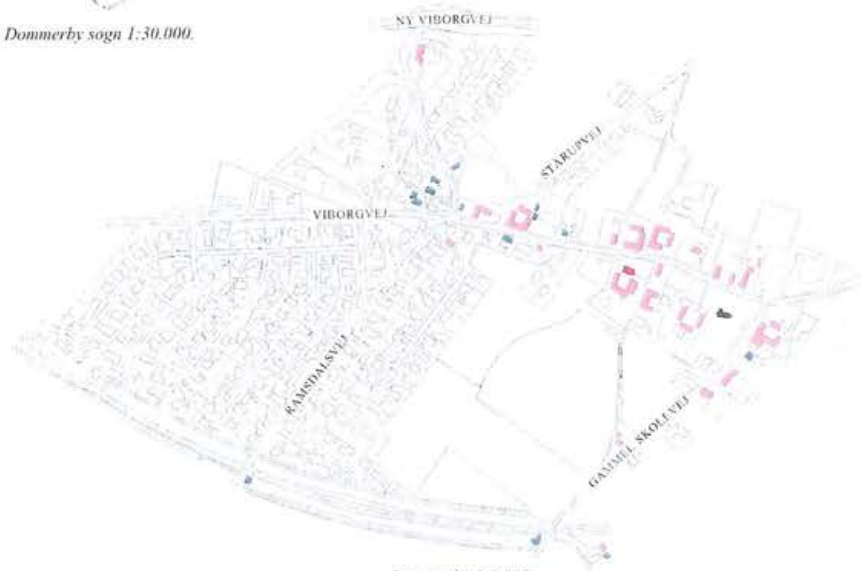

Dommerby Kirke

Kirken består af senromansk skib, kor og apsis. Våbenhuset mod nord er fra 1800-tallet. Der er en klokkegalge på skibets vestfacade. Nordfacaden står delvist urørt i modsætning til sydfacaden, som i forbindelse med en restaurering i 1880 fik en skalmuring med røde teglsten. Tagene er teglhængte.

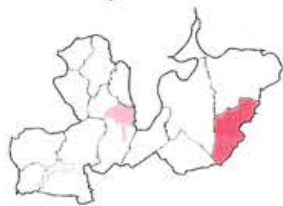

Dommerby sogn 1:30.000.

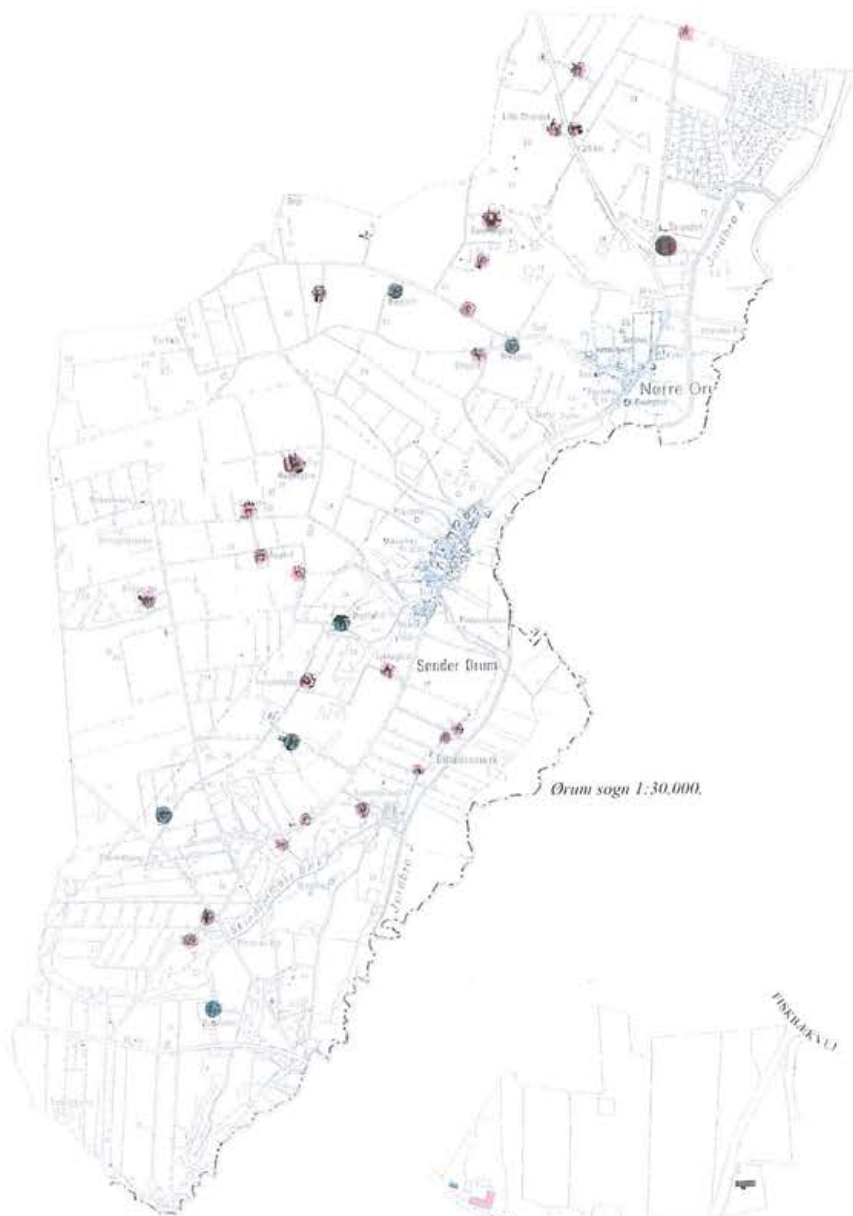
Dommerby 1:8.000.

Ørum sogn

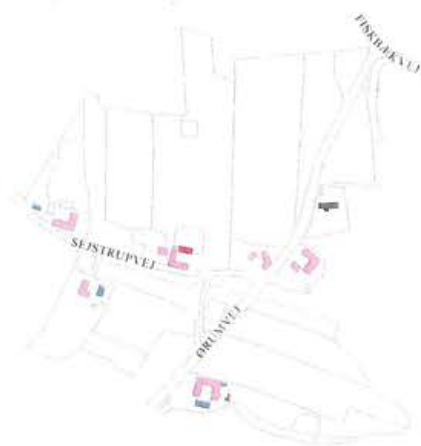

Ørum Kirke

Kirken ligger smukt og højt på nordkanten af Jordbro Adal med udsigt til Hjarbæk Fjord. Den romanske bygning, der består af skib og kor, er opført af granitkvadre på skråkantsokkel. Vesttårnet er et sengotiske tårn bygget af kvadre og munkesten og senere skalmuret. Korets mure er ved en restaurering i 1892 omsat. Væbenhuset er bygget i 1894 og tegnet af arkitekt Wintholt. Koret er blytækket, skib og tårn teglhængt. Den åbne beliggenhed understreges smukt af et kampestensdige.

Ørum sogn 1:30.000.

Nørre Ørum 1:8.000.

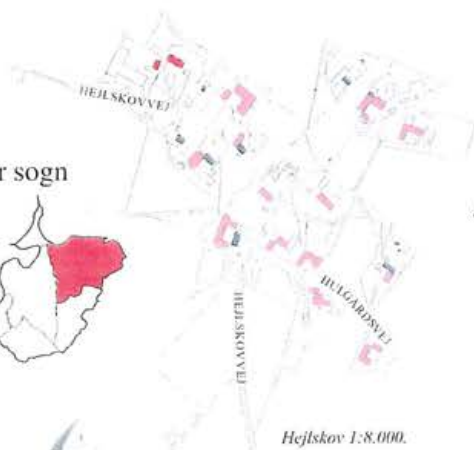
Sønder Ørum 1:8.000.

Ørlevkloster sogn

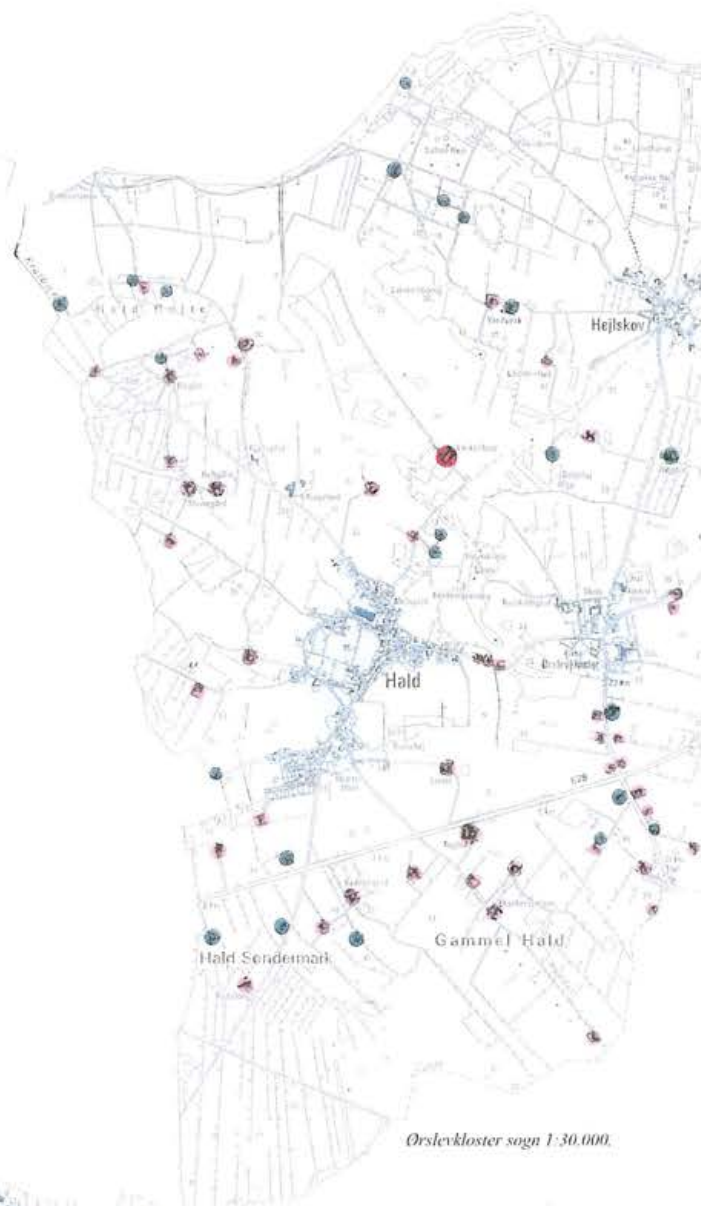

Ørlevkloster Kirke

Den anseelige kirke udgør nordfløjen af det firelængede klosteranlæg. Kirken består af skib, kor og apsis fra romansk tid. Tårnet mod vest og våbenhuset på nordsiden er sengotiske tilføjelser. De svære stræbepiller på nordsiden er ligeledes sengotiske tilføjelser. Bygningen er teglhængt med røde vingeteglsten.

Hejlskov 1:8.000.

Ørlevkloster sogn 1:30.000.

Hald 1:8.000.

Ørlev Kloster 1:8.000.

Lundø sogn

Lundø Kirke

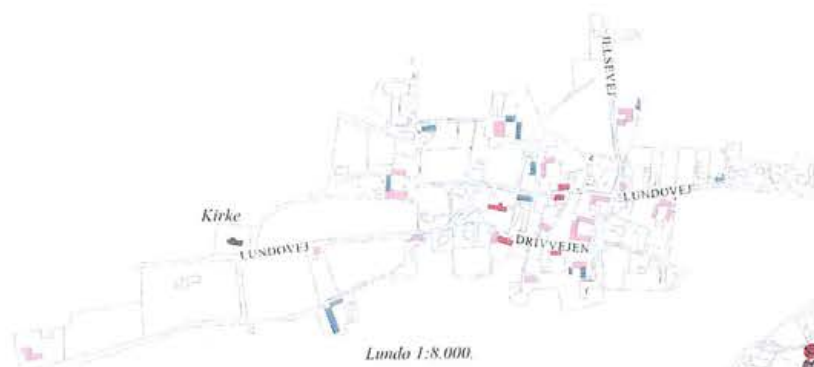
Kirken er viet til Skt. Clemens og var i middelalderen underlagt Viborg domkapitel som kapel. Kirken består af skib, kor, tårn og våbenhus, som er bygget i gotikken. Den meget enkle bygning er opført af kampesten og med detaljer af munkesten. Tårnet har øst-vest-vendte blændingsgavl. Bygningerne er teglhangte med vingetegl.

Bastrup 1:8.000.

Lund 1:8.000.

Lundø 1:8.000.

Lundø sogn 1:30.000.

Bevaringsplanlægning

Byen og landskabet.

Kommuneatlas Skive er udarbejdet efter følgegruppens anvisninger, og følgegruppen er ansvarlig for dette afsnit om bevaringsplanlægning. Afsnittet er skrevet på grundlag af atlasset og disponeret i fem emner:

Landskabet, Byrum i Skive, Bygninger i Skive, Byer og landområder, Bevaring og planlægning.

Hvert emne omfatter en indledning og forslag til, hvad der bør bevares, og hvad der kan forbedres – altså et idékatalog, der kan bruges i den fremtidige opfølgning af Kommuneatlas Skive. Bemærk at der i atlasset findes idéer og anbefalinger, som ikke er nævnt i disse afsnit.

Landskabet

Overalt i Danmark har istiderne bestemt landskabets form. Men det er få steder skabelsesprocessen opleves så tydeligt som omkring Skive. Landskabet bugter sig i bakke og dal. Fjordene er omgivet af stejle skrænter og overgangene mellem lave vådområder og hævdede landskaber er markant tegnet.

Bevaring

- De store åbne landskabelige træk bør bevares. Levende hegn, der understreger landskabets former, og grønne kiler, der adskiller ubebyggede landskaber og bebyggede områder, bør bevares for at fremhæve overgangen mellem by og landskab.

Forbedring

- Kommunen skal øge forståelsen hos lodsejerne for at deres læhegn, markskel, plantager, pyntegrønt-plantager og afvandingssystemer ikke må udviske landskabets former.
- Fremhæve Skive Ådal's landskabelige storhed ved at fjerne diger og selvsåede træer.
- Fjerne en del af beplantningen mellem Havnevej og Dyrskuepladsen samt foran Vor Frue Kirke mod Reberbanen, så byrummet kommer til sin ret.
- Friholde gravhøje og andre fortidsminder for plantagebeplantning.
- Tydeliggøre sammenhængen mellem Museumsparken, Dyrskuepladsen og Engen landskabsarkitektonisk.

Byrum i Skive

1960'ernes og 1970'ernes rationelle og funktionalistiske byidealer kom på en uheldig måde til at præge Skives bybillede. Hvad var mere karakteristisk for Skive end den gamle Kirkegade, der for længst er nedrevet – mange synes stadig, at netop dette miljø burde være bevaret.

Tilsvarende værdifulde købstadsmiljøer fandtes også andre steder i Skive: Sønderbyen, den nordlige del af Nørregade, bebyggelsen i krydset ved Nørregade, Adelgade og Frederiksgade. Alligevel har Skive et byarkitektonisk grundlag, som kan udnyttes til en bedre by.

Huller i gadelinien.

Det tilfældige byrum.

Bevaring

- Udnytte terrænforholdene i de skrånende middelaldergader, bl.a. ved bevidst at bruge udsigtsmulighederne til landskabet og Skive Fjord.
- Fastholde det gamle gadenets terrænforløb med de tilstødende tværgader og gadekryds.
- Underordne nybyggeriet den historiske byprofil.
- Fastholde de mange kig fra gaderne gennem porte og smøger til intime gårdrum.

Forbedring

- En arkitektonisk bearbejdning af belægnings på gader og indfaldsveje.
- Udvikling af et Skive-design for lokalt byinventar, en kunst- og skiltepolitik for private og offentlige skilte. Udarbejdelse af en strategi- og handlingsplan for de ubebyggede hjørnegrunde og huller i husrækkerne.
- Videreudvikling af parkeringspladserne til at blive byens nye rum, eventuelt ved beplantningsmæssige rumskabende elementer. Rum, som kan andet end at opbevare biler, f.eks. fungere som rekreative arealer, legepladser og sportspladser udenfor de tidsrum, hvor der er parkeringsmæssig topbelastning. De nuværende parkeringspladser må ikke danne adgang til forretningernes bagside og på den måde opløse gadens funktion.
- Udarbejdelse af vejledninger for retablering af private arealer for at understøtte kommunens bestræbelser på at genskabe en ny balance mellem offentlige, halvoffentlige og private byrum.
- Fjernelse af støttemure og plantekummer f.eks. på Torvet og gågaden.
- Genplante alléernes manglende træer ved f.eks. Krabbesholm Allé, Dalga Allé, Vestre Allé.
- Udbedre visuelle og rumlige mangler ved Banegården, Søndergade og Posthustorvet.

Bygninger i Skive

I det gamle Skive er mange bygninger nedrevet, få er velbevarede og de fleste er ved tankeløshed ombygget og ændret til ukendelighed. Der findes dog stadig mange skjulte bygningsskatte i Skive – gemt bag "påklistrede facader", skilte og andet styldeskrammel. Lokalplanen for skilte og facader i Skive bykerne viser vej mod et forbedret bymiljø.

Bevaring

- Kommunen bør sikre, at der sker en bevidst arkitektonisk udnyttelse af terrænforholdene ved nybygning i de skrånende middelaldergader.
- Oprette forbud mod, at kvartererne med røde teglstenshuse ødelægges ved, at facaderne vandskures.
- Aktiv bevaring af karakteristiske bygninger f.eks. Vestergade 9, "Lyntoget" i Brøndumsgade og "Fiskerhusene" ved havnen. En me-

Gammel Skivehus.

Det gode håndværk.

Beplantning der udviser landskabets former.

tode hertil kan være et bykatalog, der ved fine eksempler kan inspirere Skives borgere til at vedligeholde bevaringsværdige bygninger.

- Gammel Skivehus er en af Skives betydeligste bygninger kulturhistorisk og arkitektonisk. Det er derfor vigtigt, at der udarbejdes en handlingsplan, som tilgodeser bygningens værdier og fastholder fredningen.

Forbedring

- I randbebyggelsen bør arene efter hårdhændet sanering udfyldes med arkitektonisk begavet nybyggeri.
- Skive som byen med de røde tage skal videreudvikles som et bykoncept.
- Hushjørner og gavlafskæringer bør sammen med Skive-døren udvikles i et nyt design.
- Nybygning og ombygning skal ske ud fra et hensyn til den oprindelige arkitektur. De karakteristiske bygningshøjder og -proportioner skal fastholdes. Der bør anvendes arkitektoniske løsninger og detaljer, der passer til den oprindelige stil.
- Der bør indledes en kampagne rettet mod byens håndværkere om renovering af bygninger, der er uheldigt vedligeholdt.
- Der bør udarbejdes en lokal vejledning med arkitektoniske løsninger og detaljer.
- En plan for udtynding af pakhuse på havnen, så der skabes en visuel forbindelse mellem Krabbesholm og Skive Fjord.

Byer og landområder

I Skive Kommune findes et stort antal landsbyer, hvoraf Højslev Stationsby, Hald, Hem og Rønbjerg er de største. De gamle dele af byerne og landområderne er oftest ikke omfattet af planlægningsbestemmelser. Derfor er bebyggelsen her ikke underlagt tidsvarende bestemmelser som i Skive.

Specielt for landbrugsbygninger findes der ingen lovgivningskrav om udformning og vedligeholdelse. Hvis landområderne skal undgå en bygnings- og miljømæssig forslumning, er det påtrængende nødvendigt at begynde et oplysnings- og rådgivningsarbejde i bygningsrenovering.

Bevaring

- De oprindelig klare overgange mellem landsbybebyggelsen og landskabet skal fastholdes og eventuelt reableres.
- Ved nyudstyknings skal der tages hensyn til eksisterende matrikulære- og bygningsstrukturelle forhold.
- Estvad: fortearealet bevares i så stor udstrækning som muligt.
- Højslev Stationsby: de karakteristiske bygninger fra stationsbyens opståen omkring 1900.
- Højslev Kirkeby: det slyngede vejforløb, der sammen med de uregelmæssigt placerede gårde og enkelthuse danner et oplevelsesrigt forløb.

- Lundø: grundmurede, kalkede bygninger opført i klassicistisk stil samt det gamle vejnet.
- Nørre Ørum: udsigt over Hjarbæk Fjord og ådalen.
- Sønder Ørum: det slyngede vejforløb og overgangen mellem bebyggelse og landskab.
- Transformatorene.

Forbedring

- Vedligeholde bevaringsværdige bygninger med materialer, arkitektoniske løsninger og detaljer, der passer til den oprindelige stil.
- Udbygge landsbyerne med bebyggelse, der strukturelt og formmæssigt passer til den eksisterende bebyggelse.
- Undgå at overføre købstadens bydetaljer som for eksempel kantsten, fortøve, busstoppesteder m.m. til landsbyen.

Bevaring og planlægning

Betydningsfulde bygninger på et nationalt niveau er sikret gennem en fredning. Bygninger, der er betydningsfulde lokalt, det kan være bygninger, som er identitetsskabende, og som repræsenterer den lokale byggeskik skal sikres gennem lokale bevaringsinitiativer.

I Kommuneatlas Skive registreres kvaliteterne i de bevaringsværdige bygninger og bymiljøer. Skive Kommune kan ved hjælp af sin lokalplanlægning sikre, at disse bygninger bliver bevaret for eftertiden.

Registrerings resultatet, som vises i atlasen, er således en hjælp for Skive Kommunes administration og for de mange borgere, der ønsker at tage del i planlægningen af deres nærmiljø.

Der er tidligere taget private initiativer til bevaring af gamle bygninger. I 1919 blev Skive Forskønnelses- og Turistforening stiftet, og i 1974 blev Miljøforeningen for Skive og Omegn oprettet. Sidstnævnte har dog ligget i dvale siden begyndelsen af 80'erne.

- En samlet bevaringsplan for Skive skal udvikles: Den fremtidige kommuneplan skal omfatte alle bevaringsværdige strukturer, der er nævnt i atlasen. De bevaringsværdige strukturer bør sikres gennem bevarende lokalplaner.
- For at udbrede bevaringsinteressen og for at skabe et konstruktivt modspil til de politiske bevaringsinitiativer, bør der oprettes en bevaringsforening i Skive. En sådan græsrodsbevægelse kan i samarbejde med kommunen informere om bevaringsværdige ejendomme og fremme forståelse for genbrug og nyanvendelser af bygningerne.
- Foreningen kan sammen med kommunen oprette og administrere en Skive Byfond, der gennem tilskud og rådgivning kan sikre information om stilhistorie, bygningsdetaljer og byggematerialer. Foreningen kan i samarbejde med de lokale arbejdsmarkedsparter arrangere efter- og videreuddannelse af håndværkere, arkitekter og ingeniører i korrekt bygningskultur og materialelære.

Litteraturliste

- Bjerregaard, Niels P.: Af Skives historie. (i: Skivebogen 1947)
- Bjerregaard, Niels P.: Skive Kirke 1898-1948. 1948.
- Bogen om Skive. 1926..
- Danske Byer og Sogne. Historiske og personalhistoriske oplysninger om land og by. Bd. 11: Viborg Amt. 1934.
- Danske slotte og herregårde. 2. udgave. Bd. 12: Nordvestjylland. 1966.
- Hansen, Bodil: Olga Sponneck og Ørsløv Kloster. 1992.
- Israelsen, N.J.: Nicolaus Hinrich Rieman. Bygmester i Jylland. 1965.
- Jensen, Jørgen D.: AAB Skive - et tilbageblik. 1992.
- Jul i Skive. 1930-69.
- Julen i Skive, Salling og Fjends. 1931-48.
- Mortensen, Niels: 1865: Skives jernbaneproblemer begynder. (i: Jernbanehistorisk Årbog 1990 s. 18-27).
- Mortensen, Niels: Et industrieventyr i Skive. Om bonden og industrifyrsten Per Odgaard. (i: Skivebogen 1991, s. 70-109).
- Mortensen, Niels: Arbejderliv. Et historisk dokument om arbejderbevægelsens historie på Skiveegnen fra 1893-1993. 1993.
- Mortensen, Niels (red.): Havnen midt i Jylland. Skive Havn 1869-1994. 1994.
- Møllgaard, Johannes: Byens sociale geografi. Studier af Skive. SBI-byplanlægning 47. 1984.
- Pedersen, Aksel (red.): Salling Landboforening 1842-1992. 1992.
- Skivebogen. Historisk årbog for Skive og omegn. 1909.
- Skiveegnens Jul. 1978.
- Schou, P.: Handelen i Skive gennem tiderne. 1933.
- Strøm Hansen, Karen (red): Skive 650 år. 1976.
- Strøm Hansen, Karen: 100 års handel i Skive. 1983.
- Sørensen, Otto. L.: Hvem var lensmændene på Skivehus? (i: Jul i Skive 1932-47)
- Thomsen, C.E. (red): Socialt boligbyggeri i Skive 1940-1990. 1990.
- Trap, J.P.: Danmark. 5.udg. Bd. 7,1: Viborg Amt. 1962.
- Aakjær, Jeppe: Af min Hjemstavns Saga. 1919.
- Aakjær, Jeppe: Studier fra Hjemstavn. 6 bind. 1929-1932.
- Årbogen. Skive by og borgere i fortid og fremtid. 1946-57.

Litteratur om bybevaring:

- Bedre Byrum, Jan Gehl m. fl., Dansk Byplanlaboratoriums Skriftserie nr. 40, 1991.
- Bedre Renoveringsskik, Byggestyrelsen, Boligstyrelsen og Energiministeriet.
- Byarkitektur i kommunens planlægning, Statens Byggeforskningsinstitut, 1991.
- Byens træk. Om by- og bygningsbevaringssystemet SAVE, Miljøministeriet.

Ordliste

I Skive Kommuneatlas bruges nogle faglige udtryk, som kræver en nærmere præsentation:

Bevaringsværdige sammenhænge

Er de arkitektoniske forhold, som kendetegner en by, en landsby eller en bebyggelse og dens samspil med omgivelserne.

Bevaringsværdige sammenhænge i byen er meget sammensatte, og derfor kortlægges og beskrives de i 3 kategorier: *Dominerende træk, bebyggelsesmønstre* samt *Udsnit og dele*.

Dominerende træk

Er de arkitektonisk dominerende sammenhænge mellem byen og dens omgivende landskab eller sammenhænge mellem dele af byen.

Bebyggelsesmønstre

Er karakteristiske bydele, kvarterer eller karreér med deres gadenet, udstyknings- og bebyggelsesprincipper samt bygningstyper. For eksempel en bydels mønster af karreér, gader, torve og pladser eller en karreés mønster af grunde, bygninger, gårdspladser og haver.

Udsnit og dele

Er betegnelsen for arkitektonisk særligt interessante dele af byen. For eksempel et gaderum eller et torv med omgivende bebyggelse, en park med dens alleér eller en særlig bygning med dens omgivelser.

Bevaringsværdige sammenhænge på landet

Stationsbyer, landsbyer og bebyggelser i landskabet er mere overskuelige, og de kortlægges og beskrives principielt på samme måde som de bevaringsværdige sammenhænge i byen, men uden opdeling i kategorier.

Byggeskik

Betegnelsen bruges om bygningers arkitektoniske udformning, som er mere eller mindre bestemt af skiftende tiders arkitekturtendenser eller byggemetoder.

Bygningers bevaringsværdi

En sammenfattende vurdering af bygningens arkitektoniske, kulturhistoriske og miljømæssige betydning, dens originalitet og tilstand.

Titel

Skive Kommuneatlas.
Bevaringsværdier i byer og bygninger 1995.

Udgivet af

Skov- og Naturstyrelsen,
Bybevaringskontoret.

Redaktion

Arkitektfirmaet Gert Bech-Nielsen
Journalist Peter Roland Larsen
Arkitekt MAA Jens Kirkegaard

Tekst og illustrationer

Skive Kommune i samarbejde med
Skov- og Naturstyrelsen: side 2-3 og 54-55.
Journalist Peter Roland Larsen: side 4 og 5.
Byarkivar Niels Mortensen: side 6-9, 22 og 56
samt teksten på side 31.
Arkitekt MAA Gosta Knudsen, side 10-21.
Arkitekt MAA Arne Hol: side 31-37.
Arkitekt MAA Gert Bech-Nielsen: side 23, 25,
30 og 38-53.

Fotos

Historiske fotos, Skive Byhistoriske Arkiv.
Forsidebillede, arkitekt MAA Jens Eskildsen.
Øvrige fotos, Arkitektfirmaet Gert Bech-
Nielsen.

Kortlægningsarbejde

Arkitektfirmaet Gert Bech-Nielsen har ved
arkitekter MAA Troels Munk Olesen og Henrik
Hofmeyer foretaget bygningsregistreringen.

Kort side 14, Den ældste bydels hullet i
gadelinien, undersøgelse udført i 1995 af
Teknisk Forvaltning, Skive Kommune.

Layout, korttegning og sats

Bysted Design A/S.
Troels Kort.

Tryk

Repro & Tryk, Skive.

Oplag

1000 eksemplarer, 1. oplag.

Udsnit af kort, hvortil Kort- og Matrikel-
styrelsen har ophavsret, er gengivet med
styrelsens tilladelse (G.3-94).

Henvendelse angående publikationen

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.
Telefon 39 47 20 00.

Distribution og abonnement

Byggecentrum Boghandel
Dr. Neergaards Vej 15
2970 Hørsholm
Tlf. 45 76 73 73

ISBN 87-601-5642-2

Publikationen kan citeres med kildeangivelse.
NOVEMBER 1995.

Tidligere udkomne kommuneatlas/ bydelsatlas:

Bydelsatlas København.

Vesterbro 1991, 2. oplag
Bispebjerg 1991
Østerbro 1992 (udsolgt)
Amager 1992
Kongens Enghave 1993
Valby 1994
Vanløse 1995

Kommuneatlas:

Nakskov 1990
Roskilde 1990
Rønne 1990
Sonderborg 1990
Samsø 1990
Ribe 1990
Bogensø 1990
Viborg 1990
Sulst 1990
Nordborg 1991
Rødovre 1991
Fladså 1991
Præsto 1991
Aabenraa 1991
Haderslev 1991
Horsens 1991
Kolding 1991
Sindal 1991
Næstved 1991
Vardø 1992
Gråsten 1992
Brøndø 1992
Esbjerg 1992
Herning 1992
Faaborg 1992
Søllerød 1993, 2. oplag
Christiansfeld 1992
Tønder 1993
Holbæk 1993
Middelfart 1993
Ringkøbing 1993
Nykøbing Falster 1993
Nysted 1993
Aalborg Syd 1994
Skælskør 1994
Nyborg 1994
Aalborg Nord 1994
Mariager 1994
Frederiksborg 1994
Fredericia 1995

Alle atlas kan bestilles i boghandel eller hos:

Byggecentrum Boghandel
Dr. Neergaards Vej 15
2970 Hørsholm
Tlf. 45 76 73 73

Information om bygningsbevaring

Som led i Skov- og Naturstyrelsens information
om bygningsbevaring og vedligeholdelse af
fredede og bevaringsværdige ejendomme er der
udarbejdet en række informationsblade om
afgrænsede emner.

Eksempelvis et om matriel, et om reparation af
vinduer, et om vedligeholdelse af bindingsværk,
et om stråtage, et om udskiftning af skorstens-
piber, etc.

Skov- og Naturstyrelsens informationsblade om
bygningsbevaring kan fås på to måder. Enten
enkeltvis gratis hos den kommunale tekniske
forvaltning eller i abonnement.

Signaturforklaring

Bevaringsværdige sammenhænge

side 10-21 og 32-37

- *Dominerende bygningsværk*
- *Markant rumskabende bebyggelse*
- *Højdekurver, 2,5 m*
- *Sigtelinie*
- *Udsigt*
- *Enkelttræ/Træække*
- *Skov/Plantage/Krat*
- *Vej/Gade/Plads*
- *Jernbane*
- *Vand*

Bevaringsværdige bygninger

side 26-30 og 40-53

- *Fredet bygning/Kirke*
- *Høj bevaringsværdi*
- *Middel bevaringsværdi*
- *Lav bevaringsværdi*

Der er i dette atlas foretaget to slags vurderinger, som er
afhængige af hinanden. De to vurderinger giver derfor
ikke altid det samme resultat, når man ser på den enkelte
bygning.

Den ene vurdering vedrører de bevaringsværdige
sammenhænge. Den omfatter det samlede bymiljø eller
forhold i en bebyggelse. Den anden vurdering vedrører de
enkelte bygninger. I begge vurderinger benyttes to røde
farver, en lys og en mørk.

Bygninger, der er dominerende eller markante set som led
i en bevaringsværdig sammenhæng, er ikke nødvendigvis
bevaringsværdige i sig selv. Man vil derfor kunne finde
bygninger, der fremhæves med rød i en bevaringsværdig
sammenhæng, men som ikke er det i enkeltbygning-
registreringen. Det omvendte forhold vil også kunne
forekomme.